SISTEMA D'AVALUACIÓ DE LA RECERCA I INNOVACIÓ EN SALUT. SARIS

MONOGRÀFIC SARIS núm. 9

SÈRIE SOBRE RECERCA QUE TRANSFORMA

El valor de promoure recerca infermera

30 casos d'impacte derivats de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS 2017-2021

Salut/ Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya

Generalitat de Catalunya

ingenio CSIC-UPV

Autores

Esther Vizcaíno[1], Idoia Villanueva[1],
Laura Puigcerver [1], Maite Solans-Domènech[1,2]
Paula Adam[1,2]

Revisors/es

Pilar Delgado[3], Montserrat Gea[4],
Gemma Martínez[5], Jordi Molas-Gallart[6],
Carme Planas-Campmany[7], Ismael Ràfols[8],
Sònia Sevilla[7], Mireia Subirana-Casacuberta[9],

[1] Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS), Lab de Recerca, Unitat Associada a INGENIO-CSIC

[2] CIBER d'Epidemiologia i Salut Pública (CIBERESP)

[3] Universitat de Barcelona

[4] Universitat de Lleida

[5] Hospital Clínic de Barcelona

[6] INGENIO-Universitat Politècnica de València-CSIC

[7] Direcció de Cures Infermeres del Sistema de Salut de Catalunya, Servei Català de la Salut, Departament de Salut

[8] CWTS, Universitat de Leiden, Països Baixos

[9] Parc Taulí Hospital Universitari

Agraïments

Les autores agraeixen la col·laboració dels informants clau que van compartir el seu coneixement expert durant les entrevistes realitzades en la fase de recollida d'informació per a l'estudi: Toni Andreu, Albert Barberà, Pilar Delgado, Robert Fabregat, Montserrat Gea, Gemma Martínez i Mireia Subirana. També agraeixen la col·laboració de tots i totes les professionals intensificades en les convocatòries 2017-2021 que han aportat informació molt valuosa per a l'elaboració d'aquest monogràfic. Així mateix, les autores agraeixen la participació i els comentaris fets en una presentació d'aquest informe a: Montserrat Llavayol, Laura Casado i Carme Pérez Torrecillas.

Índex

Resum executiu **5**

Presentacions **7**

Introducció **9**

1. Contextualització de la recerca infermera **11**

1.1 Què entenem per recerca infermera? 11

1.2 Evolució de la recerca infermera a Catalunya i Espanya 12

1.3 Diagnòstic de la recerca infermera 13

1.4 Creació d'una nova convocatòria d'ajuts en el marc del PERIS 16

2. La recerca promoguda **18**

2.1 Persones, institucions beneficiàries i recursos atorgats 18

2.2 Temàtiques i aproximacions metodològiques: una recerca centrada en el pacient 20

3. L'impacte dels ajuts **23**

3.1 L'impacte percebut pels informants clau 24

3.2 Model conceptual d'impacte de la recerca en salut 25

3.2.1 Definició d'impacte 25

3.2.2 Camins cap a l'impacte (*impact pathway)* 26

3.2.3 El model canadenc d'avaluació de l'impacte de la recerca en salut 27

3.2.4 La singularitat del professional de la salut que fa recerca 28

3.3 Anàlisi de 30 casos d'impacte 28

3.3.1 Avenç en el coneixement 29

3.3.2 Capacitació de les beneficiàries 31

3.3.3 Impacte en la presa de decisions 32

3.3.3.1 Productes dirigits al sistema de salut 33

3.3.3.2 Interaccions per a l'adopció dels resultats 33

3.3.3.3 Efectes identificats en el sistema de salut 34

3.3.4 Guanys en salut 38

4. Reptes de futur **40**

4.1 Recomanacions dels informants clau 40

4.1.1 Recomanacions genèriques pel foment de la recerca infermera en quatre àmbits diferenciats 40

4.1.2 Recomanacions específiques per a l'instrument PERIS d'intensificació d'infermeria 42
4.2 Reflexions d'AQuAS 42
Referències 45
Abreviacions 47
Annex I. Aspectes metodològics de l'estudi 48
Annex II. Recerca promoguda durant el període dels ajuts 2017-2021 52
Annex III. Galeria de casos d'impacte 56

Resum executiu

Aquest informe presenta els resultats de l'avaluació de l'impacte de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria i altres professionals que el Departament de Salut va atorgar entre 2017 i 2021. Els resultats d'aquest estudi posen de manifest l'elevat valor que aquests ajuts han suposat, i continuen suposant, per a la recerca infermera i, també, per a les organitzacions sanitàries d'on provenen les persones beneficiàries.

L'estudi s'ha dut a terme a partir de l'anàlisi de diverses fonts d'informació: d'una banda, s'han fet servir dades dels registres d'AQuAS sobre la recerca finançada i s'han analitzat 30 casos que es van recollir mitjançant un qüestionari sobre impacte enviat a totes les persones beneficiàries, on es van recopilar tant dades qualitatives com quantitatives. D'altra banda, s'han realitzat entrevistes a diferents informants clau del sistema, 3 planificadors de recerca en salut i 4 expertes en recerca infermera, per determinar quina és la seva percepció sobre l'impacte de les intensificacions en el sistema.

Els resultats d'aquesta anàlisi han posat de manifest que:

- El PERIS ha tingut un paper clau impulsant la recerca infermera, **proporcionant temps i oportunitats,** a la vegada que ha incrementat el nombre de professionals que fan recerca, multiplicant la seva capacitat de transformar la pràctica assistencial. A través de 4 convocatòries s'han atorgat un total de 127 ajuts a 107 persones, que ha suposat una inversió de més de 4 milions d'euros entre el 2017 i el 2022. En total s'han alliberat 1.541 mesos d'activitat assistencial a un total de 107 persones, que s'han dedicat a fer recerca.

- S'ha **avançat en el coneixement infermer**. Així ho ha evidenciat el conjunt de productes derivats dels 30 casos analitzats. Aquests 30 casos han publicat 64 articles científics. En un 94 % dels casos els resultats de la recerca s'han presentat a la comunitat a través de comunicacions científiques. A més, s'han generat recursos dirigits a l'educació sanitària de professionals, cuidadors i pacients, així com qüestionaris per al diagnòstic, models organitzatius, metodologies assistencials i protocols d'intervenció. Aquests productes han contribuït a fonamentar les cures basades en l'evidència i a potenciar la recerca infermera en els diversos àmbits on s'ha desenvolupat.

- S'ha incrementat la **capacitat investigadora del col·lectiu** contribuint a l'apropiació professional de la recerca del col·lectiu. S'ha assolit un dels principals objectius de la convocatòria, la capacitació de les persones beneficiàries en recerca, tal com ho evidencia la producció científica generada, la incorporació a grups de recerca, el lideratge de nous projectes de recerca, la captació de finançament addicional i l'aprofundiment en les competències de recerca. El 49 % de les persones beneficiàries ara ja són doctores i un 50% de les beneficiàries enquestades afirmen haver establert noves col·laboracions tant en el sistema de recerca com en el sistema de salut.

- En un context de limitació de recursos, les intensificacions **han contribuït al desenvolupament de la professió infermera a través de la recerca**. Un 66 % de les enquestades afirmen que les intensificacions han contribuït a reforçar el reconeixement professional, fent-la professió més atractiva i adquirint noves competències per millorar la cartera de serveis. En aquest sentit, els projectes desenvolupats durant les intensificacions han estat relacionats amb el coneixement i la millora de la pràctica infermera, contribuint a l'avenç del coneixement de la professió infermera i al desenvolupament de la professió.

- Els 30 casos analitzats demostren una contribució a **canvis en la pràctica clínica diària,** en les institucions on treballen les persones beneficiàries a través de nous programes, intervencions o canvis en l'organització, contribuint a facilitar la pràctica clínica basada en l'evidència. Amb els ajuts també s'han identificat millors pràctiques infermeres a través de l'avaluació i s'ha portat a terme recerca orientada a millorar la qualitat assistencial dels pacients, o a prendre decisions clíniques més ben informades i trobar solucions més cost-efectives.

Les intensificacions de professionals assistencials per dedicar-se a fer recerca és una fórmula de suport a la recerca que facilita l'impacte, en tractar-se de professionals que formen part del sistema de salut i que durant uns mesos poden dedicar el seu temps a fer recerca sobre les necessitats percebudes en la seva pràctica clínica diària. Després de rebre i implementar els ajuts, les persones beneficiàries han retornat als seus centres amb la capacitat d'aplicar de manera efectiva els coneixements i les habilitats adquirides. Aquesta capacitació, sense dubte, tindrà beneficis per al sistema de salut a llarg termini, permetent formular noves preguntes, generar noves hipòtesis i contribuir tant a la innovació com a la resolució de problemes complexos en el seu context assistencial.

Presentacions

El Departament de Salut ha apostat fermament pel potencial de la recerca infermera a través de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria

El Departament de Salut va impulsar el Pla Estratègic de Recerca i Innovació en Salut (PERIS) 2016-2020, i l'actual PERIS 2022-27, amb l'objectiu de promoure la recerca orientada a les necessitats de salut de la població i del sistema de salut i reforçar el lideratge de la recerca en salut de Catalunya. Entre les accions estratègiques del PERIS 2016-2020, destaquen les convocatòries competitives d'ajuts que han destinat més de 47 milions d'euros a través de més de 450 ajuts a la recerca en salut a Catalunya.

En el marc de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS, es va fer una aposta clara per fomentar el potencial de la recerca infermera a través de les intensificacions de professionals d'infermeria i altres professionals: en el període 2017-2021, es van concedir 127 ajuts a 107 professionals, amb una inversió total de més de 4 milions d'euros. Aquestes convocatòries han permès alliberar a infermeres i infermers temps de les seves tasques assistencials per dedicar-se a la recerca.

AQuAS ha estat l'agència que s'ha ocupat de gestionar l'avaluació "*ex-ante*" de les sol·licituds d'aquestes convocatòries. De manera alineada amb l'objectiu de reforçar l'impacte dels ajuts, l'AQuAS ha dut a terme una estratègia d'"avaluació formativa" a través de sessions SARIS de capacitació i orientació a l'impacte amb les persones beneficiàries dels ajuts PERIS que culmina amb l'estudi de l'avaluació d'impacte.

L'any 2018 AQuAS va publicar un primer monogràfic sobre l'impacte immediat i directe de la primera cohort d'intensificacions d'infermeria en el marc del PERIS, que va mostrar els beneficis d'aquesta iniciativa tant per als professionals com per al sistema de salut, així com va identificar els reptes i les oportunitats de millora.

Ara, que ja ha finalitzat el PERIS 2016-21, és el moment de fer una avaluació de l'impacte dels ajuts concedits entre 2017 i 2021. Aquesta avaluació enllaça amb les línies estratègiques de l'actual PERIS 2022-2027, que incorpora un eix estratègic transversal que té per propòsit "Promoure un ecosistema de recerca en salut responsable i transformador", dins del qual hi ha el Programa 5 sobre Impacte de la Recerca.

Per a la realització de la present avaluació d'impacte l'AQuAS compta amb expertesa consolidada al llarg dels anys a través de la col·laboració amb la *International School on Research Impact Assessment* (ISRIA) i l'actual col·laboració amb l'institut de polítiques d'innovació INGENIO-CSIC. Com tots els documents d'avaluació d'impacte elaborats per AQuAS en el marc del PERIS, l'avaluació que es presenta en aquest document té com a finalitat rendir comptes de la inversió feta, avaluar-ne el retorn o impacte i elaborar una base empírica per promoure, analitzar i millorar aquesta línia de convocatòries d'ajuts i continuar apoderant la recerca infermera i millorant el seu impacte en salut i en el sistema de salut.

Aina Plaza
Directora general de Planificació i Recerca, Departament de Salut

Sandra García-Armesto
Directora de l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS)

Montserrat Llavayol
Subdirectora general de Recerca i Innovació, Departament de Salut

La recerca infermera a Catalunya és una peça clau en l'assoliment d'un ecosistema de recerca en salut responsable i transformador, orientat a les necessitats, preferències i expectatives de salut de la població i del sistema

El panorama de la salut global se situa en un entorn dinàmic i està canviant la manera en què concebem el seu abordatge, passant a un enfocament cada vegada més proactiu, posant l'èmfasi a tenir cura, la protecció i promoció de la salut i la prevenció de malalties. En aquest context, i en pro de l'assoliment dels 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS), les infermeres i infermers hi tenen un paper destacat per la seva experiència, la presència global i l'accés a zones rurals i a col·lectius en situació de vulnerabilitat o minoritaris. Les infermeres actuen com a professionals clau en el manteniment de la salut i el benestar, proporcionant una atenció integral, coordinant serveis de salut i educant sobre prevenció de malalties i la promoció de la salut.

L'evolució constant de la professió i la recerca infermera respon a demandes socials i sanitàries, canvis en l'organització de serveis i el rol creixent en millorar la qualitat assistencial i la salut de la població.

A Catalunya, la recerca infermera ha crescut i evolucionat de manera progressiva, passant de les primeres etapes de desenvolupament de la capacitat investigadora a la consolidació de grups de recerca i projectes específics. Aquesta recerca ha tingut un impacte positiu en la pràctica clínica, contribuint a la millora de la qualitat assistencial, a la identificació de bones pràctiques infermeres i a la seva formació i capacitació en recerca. Aquest impacte ha estat fonamental per promoure una pràctica clínica basada en l'evidència i per millorar els resultats de salut de les persones i les comunitats.

El present informe monogràfic il·lustra l'evolució, l'estat actual, l'impacte i les perspectives futures de la recerca infermera a Catalunya. Concretament, en un exercici de transparència i retiment de comptes, en què s'avalua i es destaca el valor i l'impacte positiu de la investigació finançada a través de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS 2017-2021 en la salut de les persones i en la qualitat de la pràctica assistencial. També, identifica beneficis, reptes i oportunitats per continuar reforçant-la, evidenciant que es tracta d'una línia de finançament cost-efectiva amb què s'obté un impacte en salut significatiu. El suport institucional i acadèmic, juntament amb els canvis en l'ensenyament i la formació, han estat clau per a aquesta evolució positiva de la recerca infermera.

En aquest sentit, el Pla d'Acció de la Professió Infermera 2024-2025 posa èmfasi en la promoció de la formació i la recerca infermera destacant la importància de promoure la formació i impulsar les oportunitats i el reconeixement de la recerca infermera a Catalunya.

Enguany, el Departament de Salut obre una nova convocatòria d'ajuts incentivant la recerca infermera amb 1,8 milions d'euros per al finançament de contractes d'intensificació d'infermeres. Consolida, així, l'aposta clara per fomentar la recerca infermera a fi d'aportar solucions als problemes de salut de les persones i afrontar els reptes actuals i de futur de la nostra societat.

Carme Planas Campmany
Directora de Cures del Sistema de Salut de Catalunya

Introducció

Els plans estratègics de recerca i innovació en salut (PERIS 2016-2020 i PERIS 2022-2027) han posat la recerca com un dels pilars indestriables per a millorar tant la salut dels ciutadans com el sistema sanitari en conjunt. Durant aquest temps, els PERIS han comptat amb el suport del Sistema d'Avaluació de la Recerca i Innovació en Salut (SARIS) de l'AQuAS, un model d'avaluació responsable i transformador que té la missió de maximitzar l'impacte del PERIS al sistema de salut, que ha facilitat la seva implementació (SARIS,2018).

El SARIS té com a objectiu principal avaluar la recerca en salut que es promou en el marc del PERIS, retre comptes de l'ús responsable dels recursos, i promoure l'impacte de la recerca finançada a través de l'anàlisi per la millora contínua i la implicació dels beneficiaris/àries dels ajuts PERIS. El SARIS comparteix visió i valors amb moviments actuals com la coalició internacional CoARA[1] o les recomanacions de ciència oberta de la UNESCO (UNESCO, 2021), que promouen un canvi de paradigma en els models d'avaluació de recerca, posant en valor tots aquells aspectes de l'avaluació que promoguin una ciència oberta, diversa, transformadora, responsable i amb major impacte en les persones, la societat i el planeta. Durant la implementació dels ajuts, des d'AQuAS es va organitzar, en repetides ocasions, sessions formatives per a beneficiaris/àries dels ajuts amb l'objectiu de millorar l'orientació a l'impacte de la recerca duta a terme gràcies a l'ajut. En particular, es van fer formacions sobre comunicació amb actors clau, formacions sobre impacte de la recerca i sobre "narratives d'impacte". Aquestes sessions s'incloïen dins del programa de sessions "*post award*", anomenades Sessions SARIS, i el seu enfocament parteix del concepte d'avaluació responsable definit al SARIS, similar al d'avaluació transformadora promogut per l'equip d'INGENIO-CSIC (Boni S et al., 2020) amb el qual l'AQuAS ha establert una unitat associada d'R+D+I[2].

Les convocatòries d'ajuts PERIS 2017-2021 d'intensificació de professionals d'infermeria i d'altres professionals (intensificació d'infermeria d'ara endavant), han permès alliberar parcialment o totalment de la càrrega assistencial d'infermeres i infermers perquè poguessin desenvolupar activitats de recerca amb l'objectiu d'incrementar la massa crítica d'infermeres que fan activitats de recerca, potenciar la seva capacitat investigadora i orientar la recerca finançada pel Departament de Salut a les necessitats del sistema de salut i de la població. Un cop finalitzades les convocatòries d'ajuts PERIS 2017-2021 d'intensificació d'infermeria, és pertinent fer retiment de comptes i, sobretot, analitzar si s'han assolit els propòsits que aquestes convocatòries plantejaven.

Aquest document, alineat amb l'avaluació estratègica del SARIS, té per objectiu avaluar l'impacte de les intensificacions d'infermeria en el sistema de salut i en la capacitació en recerca del col·lectiu d'infermeria a Catalunya. El document presenta els resultats de l'avaluació de l'impacte dels ajuts PERIS d'intensificació d'infermeria en els avenços en el coneixement, en les capacitacions dels professionals i del sistema, les decisions informades, els guanys en salut i benestar dels pacients.

Per abordar l'avaluació, s'ha fet servir una metodologia mixta que ha combinat les següents fonts d'informació:

- Dades dels registres d'AQuAS sobre la recerca finançada: es van fer servir dades de totes les convocatòries d'intensificació d'infermeria del PERIS 2017-2021 obtingudes a partir de les bases de dades d'AQuAS.

[1] Coalition for the Advancement of Research Assessment, COARA. https://coara.eu/
[2] https://govern.cat/salapremsa/notes-premsa/377235/aquas-esdeve-unitat-associada-ingenio-csic-upv-centre-referencia-politica-cientifica-avaluacio-innovacio-estatal-internacional

- Entrevistes a informants clau: s'han realitzat entrevistes a informants clau del sistema per entendre quina és la seva percepció sobre l'impacte de les intensificacions. Les seves opinions es troben al llarg del document representades en cursiva i entre cometes baixes.
- Qüestionaris a beneficiàries dels ajuts: es va demanar a tots els beneficiaris/àries que de manera voluntària emplenessin uns qüestionaris sobre aspectes com: la recerca desenvolupada, els canvis experimentats en l'àmbit individual i l'aplicació de la recerca realitzada.

L'anàlisi d'avaluació d'impacte consta de tres parts. La secció 1 descriu el context i diagnosi de la recerca infermera a Catalunya i a Espanya quan es va iniciar la línia de finançament del PERIS. La secció 2 descriu els recursos dedicats a aquests ajuts i caracteritza quina ha estat la recerca realitzada a través dels ajuts. La secció 3 se centra en l'avaluació de l'impacte d'aquests ajuts. Aquesta secció s'inicia amb la presentació d'un model conceptual que permet contextualitzar i caracteritzar els resultats obtinguts. A continuació es recullen les percepcions sobre l'impacte assolit de diverses persones expertes i referents en l'àmbit de la recerca infermera a Catalunya. L'avaluació d'impacte de la recerca finançada es presenta a través de 30 casos d'estudi que il·lustren casos de coneixement que s'ha generat, del desenvolupament professional dels/les beneficiaris/àries i l'impacte dels ajuts en el sistema de salut. I, finalment, la secció 4 presenta una sèrie de recomanacions basades en l'opinió d'aquests informants clau per millorar futurs instruments de finançament i consolidar la recerca infermera i les conclusions d'AQuAS.

Els annexos presenten, en primer lloc, els aspectes metodològics de l'estudi (les fonts de dades, les metodologies d'anàlisi i les limitacions metodològiques); en segon lloc, un llistat de recerques derivades dels ajuts i, finalment, en tercer lloc, es presenta els resums dels 30 casos analitzats a la secció 3 del document.

1. Contextualització de la recerca infermera

1.1 Què entenem per recerca infermera?

L'entrada de la infermeria en el món de la recerca en ciències de la salut ha estat progressiva i multifactorial. La recerca infermera o la *infermerologia* se centra en la pràctica de la infermeria, amb l'objectiu de millorar les cures infermeres per potenciar la salut, la qualitat de vida i l'eficiència dels sistemes de salut, especialment a l'entorn clinicoassistencial, tant si es duu a terme entre les parets d'un centre sanitari com en l'àmbit comunitari. Com a disciplina ofereix una perspectiva única per la seva aproximació a la recerca en salut cada vegada més holística, posant el pacient al centre de la recerca (*patient-centered research*). Així, i lligat al concepte de recerca centrada en el pacient, també ha proliferat de manera creixent el debat sobre el concepte de *cures* (*care*), l'ètica de les cures i la idea de 'recerca amb cura' (*researching with care*) (Brannelly T i Barnes, 2022), referint-se a la manera com es fa la recerca i, encara més important, la progressiva presa de consciència de l'impacte que té l'acció de fer recerca sobre la realitat de l'objecte, subjecte o persona/es sobre les quals es fa la recerca (reflexió que porta a discussions bioètiques al voltant de la idea de la capacitat transformadora de l'exercici de fer recerca). Finalment, hi ha la progressiva introducció d'activitats de recerca per part de les infermeres (*research by care professionals*) que, si bé molt sovint pot anar dirigida a aspectes relacionats amb les cures o la infermerologia, no té per què ser sempre així.

Malgrat que avui en dia la recerca infermera encara representa un percentatge molt petit sobre el total de producció científica en salut a Espanya, la seva evolució creixent és indiscutible, sobretot des que s'han fomentat grups de recerca en cures als instituts d'investigació sanitària acreditats per l'*Instituto de Salud Carlos III* (ISCIII) i l'aparició en algunes comunitats autònomes de convocatòries específiques orientades a fomentar la recerca dins la professió infermera, com és el cas de la convocatòria d'intensificació de professionals d'infermeria i altres professionals del PERIS a Catalunya.

> Aquest informe explora el procés de fer recerca dut a terme per infermeres i infermers

En aquest informe s'analitza l'impacte del procés i la pràctica de la recerca per part de les infermeres. Quan es menciona 'recerca infermera' ens referim a recerca duta a terme per infermeres i infermers i que en molts casos adreça aspectes relacionats amb la pràctica professional i de tenir cura de la població.

La recerca infermera pot ser un important motor de transformació de l'atenció sanitària mitjançant l'aplicació dels seus resultats a la pràctica diària, amb un clar impacte en millorar la pràctica professional. Aquesta millora es pot materialitzar a través de l'elaboració o modificació de protocols, la redefinició de processos assistencials, la incorporació de nous rols professionals, així com la promoció de noves intervencions i nous programes. Aquestes accions inclouen la implementació de programes per a la seguretat i avaluació de riscos, l'abordatge de les ferides i les cures en qualsevol situació de salut, i projectes centrats en la promoció de la salut, l'abordatge de la salut mental o la innovació tecnològica. També es concentra en àrees de coneixement específiques com l'atenció a les persones en situació crítica, l'envelliment, la salut maternoinfantil, o l'atenció integrada i transició terapèutica, tot buscant sempre la millora contínua en l'atenció i els resultats en salut.

La capacitat de la recerca infermera per transformar el sistema es veu reforçada atès que les infermeres conformen el col·lectiu més nombrós de professionals sanitaris a Catalunya (39 % respecte al 31 % dels metges/esses). L'any 2022 a Catalunya, hi havia 60.471 professionals d'infermeria en el marc del Sistema

de Salut del nostre país, amb 38.396 d'ells exercint les seves funcions dins del sistema de salut públic.[3] Es tracta d'un sector altament feminitzat, el 87 % del personal d'infermeria són dones. El volum més gran d'infermeres es troba a l'àmbit hospitalari, amb gran diferència dels altres àmbits com atenció primària i comunitària, salut mental o atenció intermèdia.

1.2 Evolució de la recerca infermera a Catalunya i Espanya

La recerca infermera, entesa com a recerca en 'cures' i duta a terme per infermeres, és una disciplina relativament jove en comparació amb altres àrees de les ciències de la salut. En el context català i espanyol, aquesta recerca ha experimentat un creixement gradual durant els darrers 50 anys gràcies a diferents moments decisius (Morales-Asencio et al., 2017, Domínguez-Alcón et al. 2023).

A finals de la dècada dels setanta va ser quan va començar el desenvolupament de la capacitat investigadora infermera; aquesta naixent capacitat va anar vinculada a la reforma de l'ensenyament i a la creació de la Diplomatura en Infermeria l'any 1977, fet que va implicar l'entrada de la infermeria a les institucions universitàries. D'altra banda, durant els anys vuitanta destaca la creació dels primers grups de recerca infermera i el suport *del Fondo de Investigación Sanitaria (FIS) del Instituto de Salud Carlos III (ISCIII)* que, l'any 1987, va permetre per primera vegada que les infermeres poguessin presentar sol·licituds com a investigadores principals. Durant els noranta es va mantenir l'impuls amb la reforma de l'ensenyament d'infermeria que, per primera vegada, va incloure organitzar i desenvolupar recerca pròpia en l'àrea de coneixement. Com a conseqüència, es van impulsar iniciatives com la creació de la *Unidad de Investigación en Cuidados y Servicios de Salud (INVESTÉN-ISCIII)* dins de l'ISCIII. També va haver-hi un creixement de les revistes especialitzades que recollien i donaven difusió al coneixement infermer.

A partir del segle XXI hi ha hagut cert dinamisme en impulsar la recerca infermera i s'han implementat diverses regulacions clau que han modelat la formació, competències i pràctica de la infermeria a Espanya. L'any 2005 es va reconèixer[4] la necessitat d'especialitzacions dins de l'àmbit d'infermeria en set especialitats infermeres, i potenciant, així, la recerca i el desenvolupament professional d'aquest col·lectiu. Això ha permès el desenvolupament de programes formatius i competències específiques en recerca a totes les especialitats, excepte la de medicoquirúrgica que continua sense ser desplegada per part del Ministeri de Sanitat, organisme competent en la matèria.

Posteriorment, amb la implementació del Pla de Bolonya (entre el 2007 i el 2008) es van establir els plans d'estudi per als estudis del grau en infermeria (de quatre anys) i el Màster Oficial en Ciències de la Infermeria (de 2 anys) que donava accés als estudis de doctorat des de la mateixa disciplina[5]. Paral·lelament, en 2008 es van regular[6] les unitats docents per a especialistes sanitaris i es van adaptar alguns dels programes de doctorat perquè les infermeres especialistes també hi accedissin per aquesta via l'any 2009. Algunes de les universitats van introduir la línia d'Infermeria en els seus programes de doctorat en Salut (per exemple, la Universitat de Lleida l'any 2009), mentre que altres universitats com la Jaume I van desenvolupar un programa de doctorat propi de la disciplina l'any 2010 sent el primer programa de doctorat orientat exclusivament a la ciència infermera. Finalment, l'any 2018, es va fer un pas endavant en

[3] Titulats en infermeria i protètics dentals col·legiats. Províncies 2022. Institut d'Estadística de Catalunya. https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15812
[4] Reial Decret 450/2005, de 22 d'abril, sobre especialitats d'infermeria. («BOE» 108, de 6-5-2005.)
[5] Reial Decret 1393/2007; Ordre CIN/2134/2008
[6] Reial Decret 183/2008 regula el funcionament de les unitats docents d'especialistes sanitaris

l'autonomia professional de les infermeres, permetent-les una major participació en la gestió de medicaments i productes sanitaris[7].

Tots aquests canvis han contribuït significativament a l'evolució de la professió, dotant-la d'una major capacitat de resposta davant les demandes de l'atenció sanitària actuals. També han permès el desenvolupament d'un cos de coneixement propi, han facilitat l'accés de les infermeres als programes de doctorat i han permès la consolidació de grups i projectes de recerca específics en infermeria.

> L'entorn formatiu, organitzatiu i institucional d'infermeres i infermers ha evolucionat considerablement, fent que les possibilitats de dur a terme recerca estiguin més reconegudes i institucionalitzades

Tanmateix, les mancances i dificultats, sobretot quant a oportunitats de finançament, d'alliberament de temps de les infermeres per a dur a terme recerca o la falta de reconeixement en entorns de recerca, han estat probablement les tres grans dificultats per la progressiva normalització de la recerca en cures.

1.3 Diagnòstic de la recerca infermera

En quina situació es trobava la recerca infermera a Catalunya quan es va crear el PERIS? L'any 2011, el Departament de Salut va publicar un document estratègic sobre la recerca en cures a Catalunya (Campo-Osaba et al., 2011) que destacava la prioritat d'institucionalitzar la recerca infermera, oferint diverses estratègies per al seu desenvolupament i implementació. En aquest document s'hi identificaven barreres que s'han mantingut estables al llarg dels anys, malgrat els esforços per part del col·lectiu en intentar abordar-les (Moreno-Casbas, 2011). Estudis acadèmics posteriors han continuat confirmant l'existència d'aquestes barreres (González-García 2020, González-De la Torre et al., 2023, Tíscar-González et al., 2023). Les principals barreres identificades són:

- **Organitzatives**: per exemple, la manca de temps per dedicar a la recerca a causa de l'elevada càrrega assistencial o la manca de suport de les institucions sanitàries.
- **Econòmiques**: per exemple, la manca de finançament o la manca d'incentius per a la recerca entre les infermeres.
- **Culturals**: per exemple, la manca de valorització de la recerca infermera, la manca de cultura de recerca en aquesta professió o la manca de connexió entre el sistema de salut i l'acadèmia infermera.

Amb l'objectiu de conèixer més a fons la contextualització de la recerca infermera a Catalunya en el moment en què es van crear els ajuts PERIS d'intensificació d'infermeria, s'han dut a terme un seguit d'entrevistes a informants clau de l'ecosistema de recerca infermera de Catalunya (vegeu l'Annex I per a detalls sobre la metodologia de les entrevistes). D'una banda, es van entrevistar tres planificadors de recerca del Departament de Salut responsables del desplegament del PERIS durant el període 2017-2021 i, d'altra banda, es van entrevistar quatre infermeres amb una dilatada trajectòria en l'àmbit assistencial, de gestió, docència i recerca. Durant les entrevistes se'ls va

> Els esculls principals per a dur a terme recerca infermera tenen a veure amb la manca de recursos i facilitats organitzatives, la manca de reconeixement en l'entorn institucional, professional i investigador i la manca de cultura de recerca en l'entorn professional infermer

[7] Reial Decret 954/2015 regulació de la indicació, ús i autorització de dispensació de medicaments i productes per a ús humà per part d'infermeres

demanar reflexionar sobre el context de la recerca infermera a Catalunya en el moment de la creació dels ajuts PERIS mitjançant una anàlisi DAFO (debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats) per tal d'explorar quins eren els factors interns i externs que influenciaven el desenvolupament de la recerca infermera.

> Aquest estudi analitza si les principals barreres de la recerca infermera, organitzacionals, econòmiques i culturals han estat reduïdes amb els ajuts del PERIS

L'anàlisi de context que es presenta aquí ha de servir per posteriorment poder avaluar de quina manera les convocatòries d'intensificació d'infermeria del PERIS han suposat una oportunitat per al col·lectiu d'infermeria. En la taula següent s'exposen els principals resultats, tenint en compte que alguns aspectes fan referència a la situació abans de la creació del PERIS i altres fan referència a aspectes més recents.

	DEBILITATS		FORTALESES	
FACTORS INTERNS	**Manca històrica de suport institucional, organització i estructura** Manca de temps, recursos i incentius per fer recerca. Manca d'infermeres en els òrgans de decisió. No s'aprofita expertesa d'infermeres que fan recerca. Manca de recerca transdisciplinària. Manca de recorregut de la recerca infermera. Manca de grups de recerca. Manca de connexió entre l'assistència i l'acadèmia. Manca d'estructura en fòrums i espais de debat en comparació al context internacional.	**Efectes col·laterals de ser un col·lectiu altament feminitzat** Professió altament feminitzada que porta a conseqüències com la bretxa de gènere, el sostre de vidre, la precarietat laboral i la dificultat per conciliar. Això es podria associar amb la baixa autoestima que té el col·lectiu. Percepció social de subordinació respecte als metges/esses.	**Gran potencial professional i impacte de la recerca infermera** Col·lectiu més nombrós dels professionals de la salut. Recerca infermera genera un impacte significatiu en la salut que cal valorar. Les infermeres es troben sempre al costat dels pacients, famílies i persones cuidadores i això les ofereix una perspectiva única.	**Incipient presència en els òrgans de decisió de les institucions públiques de salut** Recent creació de la Direcció de Cures del CatSalut i del Departament de Salut. Aquesta direcció està elaborant un Pla Estratègic que incorpora la recerca com un dels pilars.
	Punt de partida desigual en l'àmbit laboral i regulador Desigualtat entre col·lectius professionals del sistema de salut. A diferència d'altres col·lectius, no es preveu temps per dedicar a la recerca en la jornada laboral. Desigualtat entre les mateixes infermeres que fan les mateixes tasques. Manca de reconeixement de les infermeres especialistes (excepte llevadores) i de regulació en el sistema de les Infermeres de Pràctica Avançada.	**Manca de cultura de la recerca en el col·lectiu** Manca de tradició i mentalitat investigadora en bona part del col·lectiu. Manca d'estratègia col·lectiva per comunicar la importància i impacte de la recerca infermera.	**Eficiència en l'ús de recursos i significativa producció científica** Recerca infermera aconsegueix resultats significatius amb recursos modestos, demostrant la seva eficiència i sostenibilitat. Les infermeres en l'àmbit estatal destaquen per la seva producció científica.	**Comunitats actives** Fòrums actius que faciliten la comunicació i la col·laboració (ex. societats científiques, Fòrum Associació Catalana de Direccions Infermeres (ACDI), l'Associació de Degans i/o Directors de Facultats i Escoles d'infermeria de Catalunya, Balears i Andorra (ADEIC), o el Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya).
	AMENACES		**OPORTUNITATS**	
FACTORS EXTERNS	**Es prové d'un passat amb escàs finançament extern** Manca d'accés a fonts externes de finançament. Manca de recursos per fer difusió dels resultats.	**Impacte de la crisi econòmica** Els pocs recursos que hi havia per fer recerca poden esdevenir inexistents.	**Augment de professionals doctorades** Creixent nombre d'infermeres doctorades que busquen crear xarxes.	**Nova llei d'universitats (LOSU)** Nova llei que permet la creació de places vinculades entre l'àmbit assistencial i la universitat sense requisit de ser especialista per a professions de salut no mèdiques.
	Context postpandèmic Les infermeres estan exhaustes i això pot haver afectat en la voluntat de fer un pas més fent recerca.	**Manca de relleu generacional en l'àmbit de recerca** Dificultats per contractar professionals. Desinterès per part de noves generacions que no volen comprometre el seu temps lliure en fer recerca.	**Context ciència oberta** Recerca infermera alineada amb els valors que promou la ciència oberta: orientada a l'impacte social, inclusiva i participativa que genera una gran diversitat de productes de recerca.	**Perfil d'infermera de recerca consolidat** En la majoria dels centres assistencials hi ha una infermera de recerca que té com a missió dinamitzar la recerca

Les barreres tant internes com externes identificades per les persones expertes entrevistades aporten dificultats afegides més recentment als estudis previs (per exemple, el factor cansament després d'una greu pandèmia), però també es detecten noves oportunitats com, per exemple, les derivades del creixent interès per part d'organismes internacionals de la ciència orientada a l'impacte en la societat, el concepte de Ciència Oberta (UNESCO, 2021), o la proliferació dels nous models d'avaluació de la recerca (Hicks et al. 2015, DORA[8], CoARA[9]) que ja disposen del suport d'organismes de política científica de primera línia en l'àmbit global i local com la Comissió Europea, l'ISCIII o la Institució ICERCA. Aquests models d'avaluació promouen una visió de la recerca més oberta i inclusiva on coexisteixen diferents sistemes de coneixement. També fomenten una major diversitat de productes de la recerca i posen l'èmfasi en l'avaluació del contingut del coneixement generat, així com la seva mobilització (Adam P 2023).

> Del DAFO se'n deriva que si bé les barreres persisteixen, també han emergit noves oportunitats importants, com són la tendència creixent a valorar els nous paradigmes de la ciència del segle XXI: la ciència oberta i la revisió dels criteris d'avaluació de la recerca

1.4 Creació d'una nova convocatòria d'ajuts en el marc del PERIS

El PERIS 2016-2020 es va concebre com a instrument estratègic per desenvolupar l'agenda de recerca i innovació en salut a Catalunya, amb l'objectiu d'apropar la recerca i la innovació a tots els nivells del sistema de salut per garantir una assistència de qualitat i un sistema de salut més eficient i equitatiu.

En el marc d'aquest estudi, quan s'ha preguntat a tres agents clau de la planificació de la recerca del Departament de Salut durant aquest període a través d'entrevistes estructurades (vegeu Annex I per als detalls metodològics), els planificadors de recerca van coincidir en la prioritat estratègica del PERIS de «*fomentar una cultura de recerca al llarg de tot el procés assistencial, especialment en les àrees on tradicionalment no es fa molta recerca i en les quals hi ha més dificultats de finançament».* També van coincidir en el fet que això implicava superar les dificultats que tenien els i les professionals assistencials a Catalunya per fer recerca, entre les quals destacaven la manca de recursos i incentius. Aquesta situació afectava de manera especial la recerca infermera, «*una disciplina emergent en l'àmbit de la recerca amb poc recorregut, poc reconeguda i amb un ecosistema de recerca poc organitzat, en desavantatge respecte a altres disciplines de recerca més consolidades, com les ciències mèdiques»*.

Entre les diferents convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS que el Departament de Salut va impulsar, hi ha la modalitat d'intensificació de professionals d'infermeria que es va crear amb la vocació de superar algunes de les principals barreres existents, proveint disponibilitat de temps i reconeixement per fer recerca infermera. Així, les intensificacions del PERIS permetien alliberar a les infermeres de la seva càrrega assistencial per dedicar-se a la recerca. Aquesta alliberació es feia possible mitjançant la contractació de persones substitutes que assumien les tasques assistencials per un període de temps que podia oscil·lar entre 9 mesos i 18 mesos (en funció de cada convocatòria). L'objectiu final era incrementar la capacitat investigadora del col·lectiu d'infermeria, integrar la recerca i la pràctica assistencial i apropar els resultats

[8] DORA Declaration of San Francisco. https://sfdora.org/read/read-the-declaration-espanol/
[9] Coalition for the Advancement of Research Assessment, COARA. https://coara.eu/

de la recerca als pacients, capacitant a professionals assistencials i, a la vegada, augmentant el nombre de professionals que combinen l'activitat assistencial amb la recerca i la innovació.

A Catalunya, i també en algunes altres comunitats autònomes, aquestes convocatòries orientades primordialment a infermeres van suposar una important novetat i sense cap dubte una oportunitat inexistent a altres nivells. És per això que alguns dels representants de la Direcció General de Recerca en Salut del Departament de Salut afirmaren que "*Les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria han desafiat l'status quo, contribuint a un canvi cultural que reconeix la capacitat de les infermeres per fer recerca*".

En aquest sentit, convé tenir en compte que en l'àmbit estatal les convocatòries d'intensificació de la *Acción Estratégica en Salud* de l'ISCIII s'adrecen a tot l'espectre de professionals sanitaris del sistema de salut. Això suposa una dificultat per a les infermeres, que han de competir amb professionals facultatius de llarga trajectòria investigadora, dificultant l'accés als ajuts quan els criteris d'avaluació es basen principalment en la producció científica, com ara les publicacions, patents i/o l'accés a projectes competitius.

> «*Les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria han desafiat a l'status quo, contribuint a un canvi cultural que reconeix la capacitat de les infermeres per fer recerca*»

En l'àmbit Europeu cal destacar *The European Academy of Nursing Science (EANS)*, una xarxa formada per membres individuals que han fet contribucions significatives al progrés de la ciència infermera a Europa a través de beques i foment de la recerca amb la visió de desenvolupar el coneixement infermer perquè sigui útil i es pugui traduir a la pràctica diària (Subirana-Casacuberta M. 2020). Finalment, en l'àmbit de països anglosaxons, encara que no s'han trobat ajuts d'intensificació similars, s'han pogut identificar importants iniciatives i dispositius. Per exemple, als Estats Units existeix el *National Institute of Nursery Research,*[10] i al Regne Unit el *National Institute of Health Research* disposa d'un model per al desenvolupament de la carrera en recerca d'infermeres i llevadores[11] que ofereix una visió general dels rols, programes de desenvolupament i recursos disponibles per a aquelles infermeres interessades en la recerca.

El PERIS d'infermeria és un pas important, però encara queda camí per recórrer en la progressió de la recerca infermera.

[10] https://www.ninr.nih.gov/aboutninr
[11] https://www.nihr.ac.uk/health-and-care-professionals/professions/nurses-and-midwives/

2. La recerca promoguda

En aquesta secció es descriu on i com s'han destinat els recursos de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria tant amb relació als beneficiaris intensificats com amb relació a les organitzacions que han rebut l'ajut per contractar substitucions. També es fa una caracterització de la recerca promoguda, segons les temàtiques i aproximacions metodològiques que s'han abordat. Aquesta revisió s'ha fet a partir de les bases de dades d'AQuAS que contenen informació bàsica sobre la recerca finançada a través dels ajuts PERIS.

2.1 Persones, institucions beneficiàries i recursos atorgats

El Departament de Salut, amb les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS 2017-2021 d'intensificació d'infermeria ha concedit **un total de 127 ajuts a 107 professionals**, mitjançant 4 convocatòries diferents (un total de 16 persones han tingut més d'un ajut PERIS). Entre les persones beneficiàries, 98 eren infermeres, 3 nutricionistes i 6 fisioterapeutes.

La taula 1 mostra que aquestes intensificacions han permès alliberar un total 1.541 mesos d'activitat assistencial perquè les persones beneficiàries es poguessin dedicar a desenvolupar recerca. Aquest temps alliberat ha suposat una inversió total de 4.081.672 milions d'euros entre el 2017 i el 2021. El temps d'intensificació de les persones beneficiàries ha augmentat progressivament al llarg de les convocatòries, passant de 9 mesos en la primera convocatòria, a 18 mesos en les dues darreres. El 80 % de les beneficiàries d'aquests ajuts han estat dones.

> Les intensificacions han permès alliberar un total de 1.541 mesos d'activitat assistencial a un total de 107 persones, que s'han dedicat a fer recerca

> S'han intensificat més de 100 professionals en 4 convocatòries. En el 80 % dels casos han estat dones

Taula 1: Característiques de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria: anualitat, persones i institucions intensificades, recursos invertits i mesos d'activitat assistencial alliberats (n=127)

Any	Nombre de persones beneficiàries*	Nombre d'institucions beneficiàries	Import atorgat €	Mesos alliberats
2017	61	18	1.121.317,76	549
2018	28	16	600.713,51	308
2019	24	11	1.624.082,71	432
2021	14	10	735.558,13	252
Total	**127**	21	**4.081.672**	**1.541**

* Si bé el nombre total d'ajuts ha estat 127, aquests han beneficiat a 107 persones que han tingut més d'un ajut al llarg de les diferents convocatòries

Els ajuts PERIS s'atorguen a institucions per tal que puguin contractar una persona que faci fer una contractació per la substitució de la persona intensificada per a fer recerca. La Figura 1 mostra els noms de les 21 institucions beneficiàries i la seva distribució territorial amb relació als 127 ajuts atorgats en les convocatòries d'intensificació d'infermeria.

En total, professionals de 21 institucions d'arreu del territori han rebut suport. En l'àmbit territorial, 23 municipis diferents de Catalunya van rebre ajuts, amb un 45 % dels ajuts concentrats al Barcelonès.

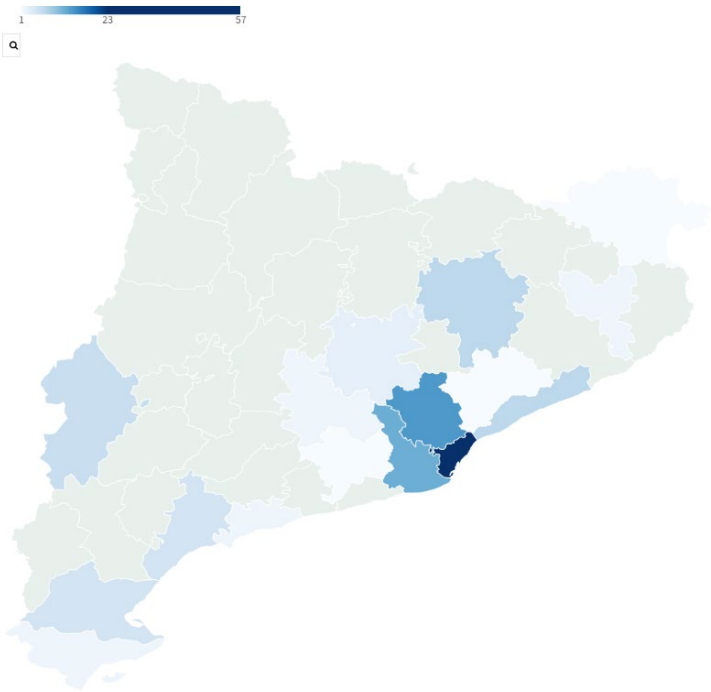

Entitat Beneficiària	Ajuts
Fundació Institut Universitari per a la recerca a l'Atenció Primària de Salut Jordi Gol i Gurina (IDIAPJGol)	18
Fundació Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques (IMIM)	11
Fundació Hospital Universitari Vall d'Hebron-Institut de Recerca (VHIR)	10
Fundació Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge (IDIBELL)	9
Fundació Hospital Sant Joan de Déu (FHSJD)	8
Fundació Clínic per la Recerca Biomèdica	8
Fundació Institut Investigació Sanitària Pere Virgili (IISPV)	8
Fundació Osona per a la Recerca i l'Educació Sanitàries	7
Fundació Privada Salut del Consorci Sanitari del Maresme	7
Fundació Institut d'Investigació i Innovació Parc Taulí (I3PT)	6
Fundació Institut de Recerca Biomèdica de Lleida (IRB-Lleida)	6
Fundació Institut de Recerca Biomèdica August Pi i Sunyer (IDIBAPS)	5
Fundació Institut Recerca Hospital Sta Creu i St. Pau (IR-HSCSP)	5
Fundació Joan Costa Roma	4
Fundació Docència i Recerca Mutua Terrassa	3
Althaia Xarxa Assistencial Universitària de Manresa F.P.	3
Fundació Germans Trias i Pujol (IGTP)	3
Fundació Institut d'Investigació Biomèdica de Girona (IDIBGI)	2
Fundación para la Investigación y Docencia Maria Angustias Giménez	2
Fundació Privada Hospital Asil de Granollers	1
Consorci Sanitari de Terrassa	1

Figura 1: Institucions beneficiàries (n=21) i distribució en el territori dels ajuts PERIS 2017-21 d'intensificació d'infermeria (n=21)

Un dels objectius del PERIS d'infermeria ha estat fomentar la recerca en tot el contínuum del procés assistencial. La figura 2 presenta la distribució d'ajuts per tipus d'institució beneficiària. Com a dada destacable ressalta que un 55 % dels ajuts han estat concedits a hospitals no terciaris, a centres d'atenció primària i a institucions especialitzades en salut mental, àmbits on tradicionalment la recerca no és tan freqüent; demostrant, així, el compromís del PERIS en fer avançar la recerca en tots els sectors del sistema de salut.

> Més de la meitat dels ajuts han arribat a institucions d'àmbits diferents dels hospitals terciaris; per exemple, a l'atenció primària, a hospitals no terciaris o a centres de salut mental

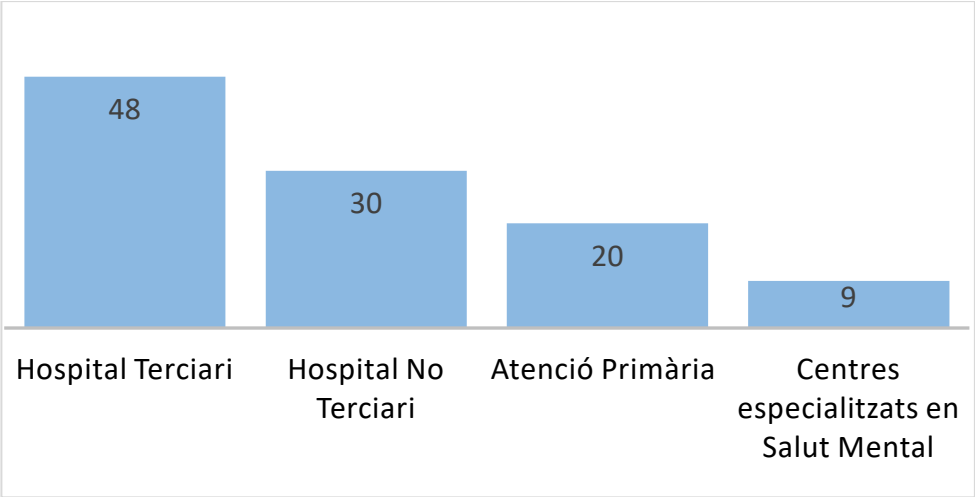

Figura 2: Distribució de les persones beneficiàries dels ajuts PERIS 2017-21 d'intensificació d'infermeria per tipus d'institució assistencial (n=107)

2.2 Temàtiques i aproximacions metodològiques: una recerca centrada en el pacient

Les temàtiques de les recerques dutes a terme per les 107 persones beneficiàries a través dels 127 ajuts (vegeu Annex II) han estat classificades utilitzant l'escala del *Health Research Classification System (HRCS)* (UK *Clinical Collaboration, 2018)*, un sistema que permet classificar tot l'espectre de recerca en salut des de la més bàsica fins a la més aplicada (figura 3) i confirma que, efectivament, la recerca finançada és fonamentalment una recerca aplicada, orientada a la pràctica. És interessant posar de manifest que, tal com es veurà en la caracterització presentada en aquesta secció, en una gran proporció es tracta de recerca que posa el pacient al centre.

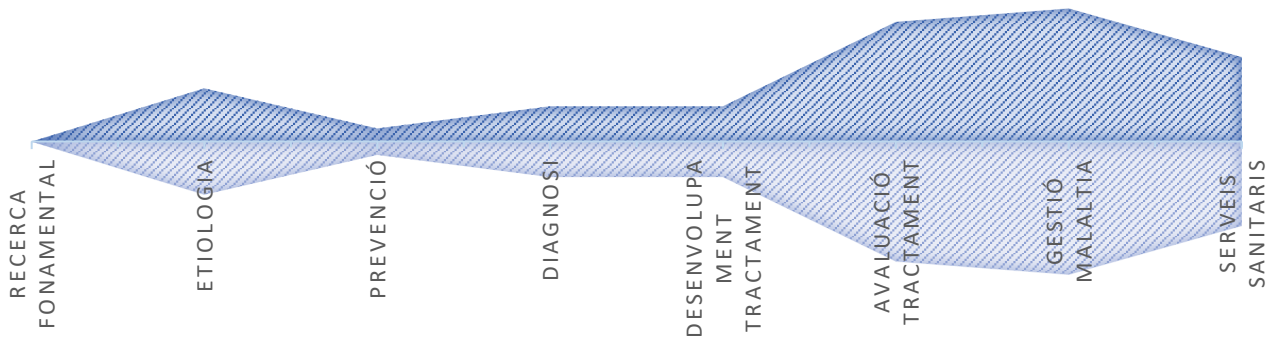

Figura 3: Distribució del tipus de recerca realitzada per les persones beneficiàries de les intensificacions segons la classificació HCRS (n=107)

D'altra banda, s'ha abordat una diversitat important d'àrees de coneixement o temàtiques. La figura 4 representa una caracterització dels ajuts per tipus de malaltia o temàtica sobre la qual s'ha investigat a les intensificacions. També és interessant destacar la freqüència amb què apareixen algunes àrees com atenció a la salut mental, les cures, l'envelliment o la pràctica infermera, sovint classificades com àrees de coneixement menys finançades.

> La recerca fomentada mostra una naturalesa diversa i multidimensional, i majoritàriament es tracta de recerca a prop del pacient

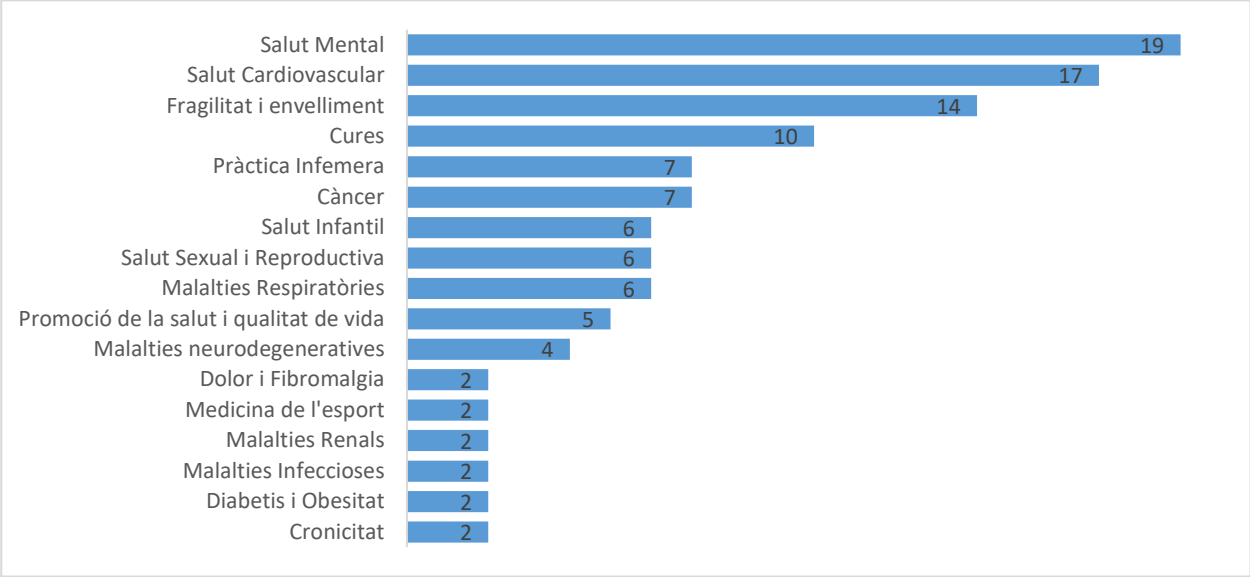

Figura 4: Distribució del tipus de recerca realitzada per les persones beneficiàries de les intensificacions per temàtica o malaltia objecte d'estudi (n=107). ***Nota: S'ha de considerar que la suma total del gràfic supera 107, ja que alguns projectes han estat classificats en més d'una categoria temàtica.***

La taula 2 presenta una caracterització de la recerca segons el tipus de disseny d'estudi o aproximació metodològica. Un 43 % dels ajuts s'han destinat al desenvolupament de programes, intervencions terapèutiques o altres eines amb l'objectiu de millora de la pràctica clínica. Una tercera part dels ajuts han portat a terme avaluacions d'intervencions, programes i models d'atenció. També cal destacar els ajuts que tenien per objectiu principal avançar en el coneixement de la pràctica infermera.

Taula 2: Distribució del tipus de recerca realitzada per les persones beneficiàries de les intensificacions per tipus de disseny d'estudi i/o d'aproximacions metodològiques (n=107)

Tipus d'estudi i/o aproximació metodològica	Nombre ajuts
Desenvolupament de programes, productes, tractaments, noves eines diagnòstic, intervencions terapèutiques i eines per a la millora de la pràctica clínica	46
Avaluació intervencions terapèutiques, tractaments, models d'atenció i programes	33
Determinants de la malaltia i factors de risc	16
Recerca sobre la professió infermera	12

En la revisió detallada del contingut de la recerca desenvolupada per les 107 persones beneficiàries durant els 127 ajuts (Annex II) s'han portat a terme iniciatives per millorar la gestió del dolor, la qualitat de la vida del pacient (1,3-4,22,51 53, 63) i avançar en el coneixement dels determinants de la malaltia (42,52,58,62,72-73). Molts ajuts han servit per implementar nous programes i intervencions en àmbits tan diferents com les malalties cròniques (27), l'atenció integrada (29), les cures (67,75;84-86;92,98), la salut mental (19, 34,39,60,65;71,78, 83), la salut respiratòria (14,30), la salut cardiovascular (6,69,94) o la promoció de la salut (36,43,46,105). D'altres s'han centrat a avaluar l'efectivitat de programes i intervencions infermeres (11-12,28,32,35,47,49;57,77;107) models d'atenció (10,27;56,74) adaptar instruments al nostre context (2,15,48;65,95-96;) o desenvolupar nous productes i tractaments a través de projectes d'innovació infermera (18,44-45,53, 103) i nous instruments (9,25-26,33,55,79,89).

> Els ajuts han fomentat noves intervencions basades en l'evidència, han identificat millors pràctiques infermeres, i s'ha portat a terme recerca orientada a millorar la qualitat assistencial, a prendre decisions clíniques més ben informades i a trobar solucions més cost-efectives

La salut digital també ha tingut un paper destacat com ho demostren els projectes que han aplicat l'ús de les tecnologies (13,17,20,36,38,50,59,76,82,87,100) per aconseguir sistemes més eficients i sostenibles.

D'altra banda, s'han portat a terme un nombre notable de projectes relacionats amb el coneixement i la millora de la pràctica infermera (5,24,37,54,61,81,88,97,101,106) contribuint a l'avenç del coneixement de la professió infermera i al desenvolupament de la professió.

Un nombre significatiu de projectes han fet servir metodologies qualitatives (10,13,16;23, 27; 40,64,66, 68; 91) per comprendre les necessitats i preocupacions de pacients i desenvolupar intervencions adaptades a les seves condicions. D'altra banda, la promoció de l'educació en salut dels pacients i la implementació d'intervencions educatives específiques han estat temes recurrents entre els ajuts (7-8,21,31,41,70,80;90), essent iniciatives que busquen capacitar a la ciutadania per prendre decisions informades sobre la seva salut.

3. L'impacte dels ajuts

Aquesta secció de l'informe aborda la qüestió de quin ha estat l'impacte de la recerca finançada a través dels ajuts d'intensificació d'infermeria del PERIS al cap d'un període de temps raonable, entre 2 i 7 anys després de l'atorgament dels ajuts. Pel cas de la recerca infermera, aquest lapse de temps es considera raonable (Morris Z, Wooding S, Grant J, 2011).

L'abordatge de la secció contempla tant l'impacte en l'àmbit acadèmic com l'impacte més enllà de l'àmbit acadèmic. Aquesta secció s'inicia amb la presentació de les definicions d'impacte i de camí cap a l'impacte (*impact pathway*), seguit d'una exploració d'un model conceptual que ajudi a definir un marc d'anàlisi i interpretació de com la recerca ha derivat en diferents productes, i com l'adopció d'aquests productes ha provocat canvis a diferents nivells, tant en l'àmbit d'avenç del coneixement de la recerca infermera, com en la capacitació en recerca de les persones beneficiàries, com en la millora del sistema de salut.

Per a l'avaluació de l'impacte s'han fet servir dues fonts d'informació i metodologies (vegeu l'Annex I per als detalls): d'una banda, es van realitzar 4 entrevistes a informants clau de la recerca infermera a Catalunya i també 3 informants clau en el disseny de la convocatòria del PERIS. D'altra banda, es va dissenyar un qüestionari orientat a les persones beneficiàries dels ajuts amb preguntes obertes que recollien informació sobre la recerca finançada durant la intensificació, els canvis experimentats en l'àmbit individual i els canvis que s'havien produït a conseqüència d'aplicar la recerca. Al qüestionari hi havia una sèrie de preguntes que recollien el camí cap a l'impacte. Al final hi havia una plantilla narrativa on el beneficiari podia descriure un relat sobre el camí des de la recerca realitzada fins a l'impacte d'aquesta, a partir de la informació proporcionada en les preguntes anteriors. El qüestionari es va enviar a les 107 persones beneficiàries dels ajuts. Un total de 30 qüestionaris van ser completats i retornats assolint una taxa de resposta del 28 %. A l'Annex III es presenta un resum individual de cada un dels 30 casos d'impacte analitzats.

En un estudi previ a l'actual, AQuAS va analitzar l'impacte directe i immediat un any després de la primera convocatòria del PERIS d'infermeria (Solans-Domènech et al., 2018) amb l'objectiu que el Departament de Salut tingués informació preliminar sobre els efectes del llançament d'aquesta nova convocatòria. En aquest estudi previ es van analitzar impactes derivats del fet de l'obtenció de l'ajut, i no tant de la recerca realitzada, atès que era massa prematur. Tot i ser un estudi preliminar, s'hi van avançar resultats que el present estudi ha confirmat, tals com: canvis d'actituds envers les persones que fan recerca infermera, o el valor que es dona a aquesta recerca; la creació de noves perspectives professionals i noves competències; l'accés a xarxes de persones investigadores i a col·laboracions; així com més facilitat en la interacció amb usuaris de la recerca (Figura 5).

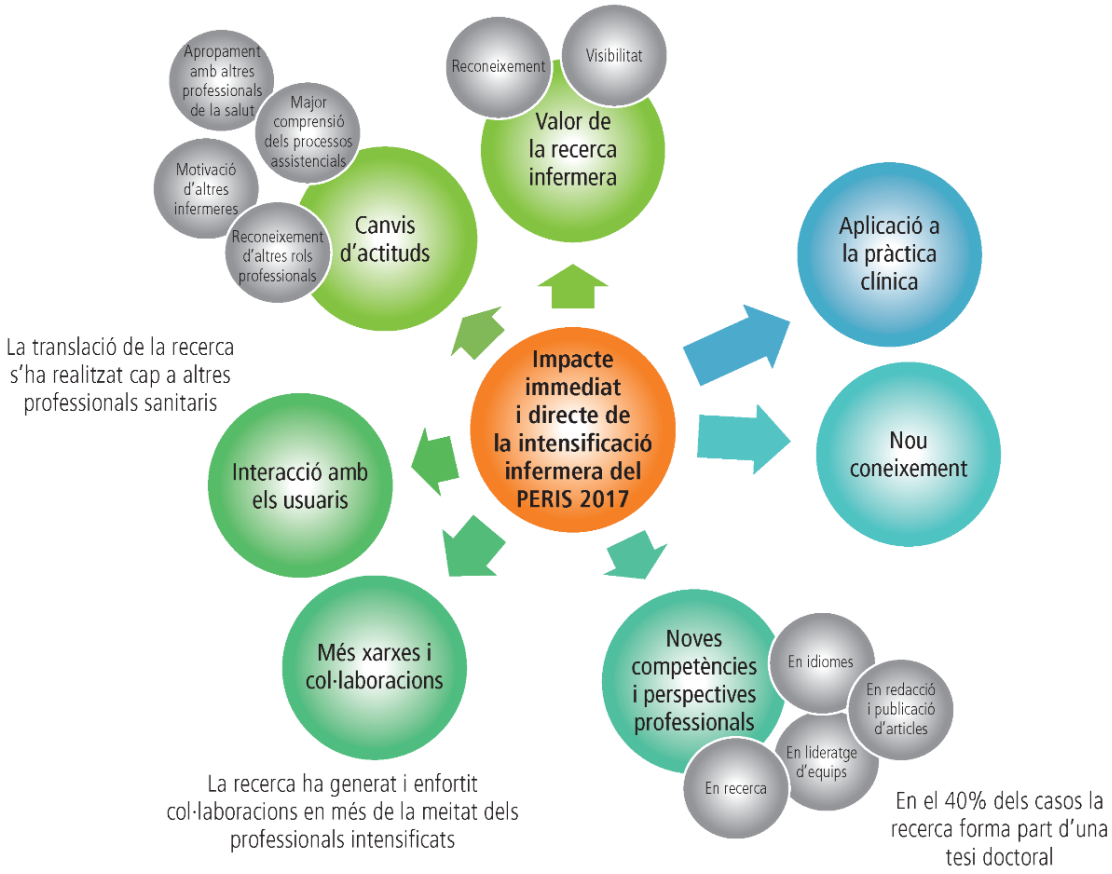

Figura 5: Impacte directe i immediat de la primera convocatòria del PERIS d'infermeria (Solans-Domènech et al., 2018)

3.1 L'impacte percebut pels informants clau

Els informants clau del sector entrevistats per aquest estudi van estar d'acord que el PERIS ha suposat una oportunitat per a la recerca infermera a Catalunya **ajudant a corregir la falta de temps de les infermeres per fer recerca**. Si bé 127 ajuts a la recerca pot semblar un volum relativament petit per a un col·lectiu de més de 38.000 professionals, es creu que amb els ajuts del PERIS s'ha obert una porta que ja no es pot tornar a tancar; s'ha desafiat l'"statu quo", contribuint a un canvi cultural que reconeix la capacitat investigadora de les infermeres i incentiva l'apropiació de la recerca del col·lectiu professional.

> *«Abans del PERIS, tota la recerca que es feia era de manera voluntària amb el temps i l'esforç de les infermeres»*

També van coincidir en les següents percepcions sobre l'impacte derivat dels ajuts:

- **S'ha fomentat la cultura de la recerca entre la professió.** Els ajuts han contribuït a estimular la normalització de les discussions sobre recerca entre el col·lectiu i incrementar la massa crítica de professionals que fan recerca. S'han pogut consolidar perfils de recerca, iniciar nous perfils de recerca i finalitzar tesis doctorals. Malgrat que aquest canvi encara no s'ha completat, s'observa un reconeixement creixent al fet que les infermeres poden fer recerca i contribuir al coneixement de la recerca en salut.

- **S'ha millorat la capacitació, el creixement i reconeixement professional**. Les convocatòries han contribuït a ampliar les competències en recerca, permetent incrementar la cartera de serveis de les persones beneficiàries, tot facilitant que es dediquin a tasques més especialitzades dins de la seva àrea d'expertesa. En l'àmbit institucional, en aquells casos en què la direcció infermera es trobava alineada amb la gerència de l'entitat s'han pogut aprofitar els coneixements adquirits. Moltes de les persones beneficiàries del PERIS han estat promocionades en els seus centres de recerca, algunes han enfortit vincles amb la universitat, mentre d'altres han ajudat a promoure la recerca entre les seves col·legues. En termes generals, els llocs de treballes fan més atractius si hi ha opció de fer recerca. En un context de manca d'infermeres, aquelles institucions que ofereixen la possibilitat de fer recerca són més atractives i incrementen la seva capacitat de retenir talent.

> *«En un context de limitació de recursos, les intensificacions han permès impulsar la professió facilitant que es faci recerca, al mateix temps això ha tingut un impacte important en la salut comunitària»*

- **S'ha contribuït a valorar la recerca clínica al costat del pacient,** a la vegada que ha estimulat que s'inclogui la mirada del pacient a través de la recerca. De fet, aquesta percepció dels agents clau s'ha pogut verificar amb l'anàlisi de temàtiques dels ajuts de la secció 2.

- El PERIS ha actuat de **catalitzador** perquè la recerca infermera avanci en el seu recorregut i comenci a igualar-se amb altres disciplines, **estimulant la recerca infermera als centres** que han hagut de buscar candidates i projectes per presentar-se a les convocatòries d'ajuts.

> *«A través d'aquests ajuts, el PERIS ha estimulat la inclusió de la mirada del pacient en la recerca»*

Com es veurà a la secció 4 de recomanacions, el consens entre els agents entrevistats és que calen moltes més convocatòries d'intensificació per continuar estimulant la recerca infermera a Catalunya.

3.2 Model conceptual d'impacte de la recerca en salut

3.2.1 Definició d'impacte

La definició d'impacte de la recerca que es fa servir en aquest estudi és la utilitzada majoritàriament en l'àmbit internacional i a Catalunya: *qualsevol probable efecte o benefici de la recerca en el 'món real' més enllà de l'àmbit acadèmic*. De manera genèrica, per 'món real' s'entén l'àmbit social, econòmic, de salut, qualitat de vida, cultural, ambiental, planetari, etc. Aquesta és la definició utilitzada per diferents òrgans avaluadors i finançadors de recerca internacionals com el *Research Excellence Framework* de la Gran Bretanya, *la Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation (CSIRO)* d'Austràlia, el *Norwegian Research Council* de Noruega i també en l'àmbit català per òrgans com la institució iCERCA[12]o la Fundació Catalana per la Recerca i la Innovació i l'AQuAS (Adam P, 2024). Per impactes no acadèmics es poden entendre increments (eficiència, efectivitat, accés, competències, millores, benestar, prevencions), reduccions (mortalitat, rebuig, riscs, costos, precarietat, estrès) o prevencions (pràctiques insegures,

[12] https://cerca.cat/iniciatives-cerca/narratives-grup-ria/

deteriorament) més enllà de l'entorn acadèmic. Com és d'esperar pels ajuts del PERIS, en la majoria dels casos es tractarà d'impactes en la salut de les persones i el sistema de salut.

La definició de l'impacte aquí proposada i més àmpliament usada per la comunitat experta en avaluació de l'impacte de la recerca no inclou els canvis en l'avenç en el coneixement, ja que es considera que aquest es produeix dins de l'àmbit acadèmic allunyat del 'món real". No obstant això, aquesta definició fa referència a quan la recerca és duta a terme per investigadors/es de l'àmbit acadèmic, i ignora el fet que el simple fet de fer recerca té un efecte en les capacitats per prendre millors decisions en la vida real. Tanmateix, en el cas de la recerca duta a terme per professionals de la salut, o qualsevol col·lectiu que tingui vincles amb les decisions en el món real, l'avenç en el coneixement pren especial rellevància, ja que l'avenç en el coneixement d'alguna manera ja pertany al 'món real". És per això que aquesta secció descriu i posa en valor l'avenç del coneixement portat a terme per les beneficiàries dels ajuts.

> Entenem per impacte no acadèmic de la recerca tot aquell canvi, efecte, o benefici en la vida real de les persones i el sistema de salut

3.2.2 Camins cap a l'impacte (*impact pathway)*

En general, i sobretot quan es tracta d'avaluar l'impacte de la recerca en àmbits acadèmics, es fa servir el concepte de 'camí cap a l'impacte' (o *impact pathway*) per identificar tot allò que passa des que el coneixement generat és disseminat, transferit, donat a conèixer a través d'interaccions amb actors no acadèmics, o aplicacions fora de l'àmbit acadèmic fins que aquestes aplicacions o interaccions duen a l'adopció i posteriorment als canvis o efectes (Fig 6).

En tractar-se de l'impacte en la 'vida real', fora de l'àmbit acadèmic, els camins de la recerca a l'impacte són complexos i diversos, no hi ha una única forma simple o lineal que permeti mesurar com la recerca arriba a tenir impacte social (Adam P, 2024). És per això que existeix un ampli ventall d'eines metodològiques i models conceptuals que faciliten l'avaluació de l'impacte social de la recerca (Adam P et al., 2018).

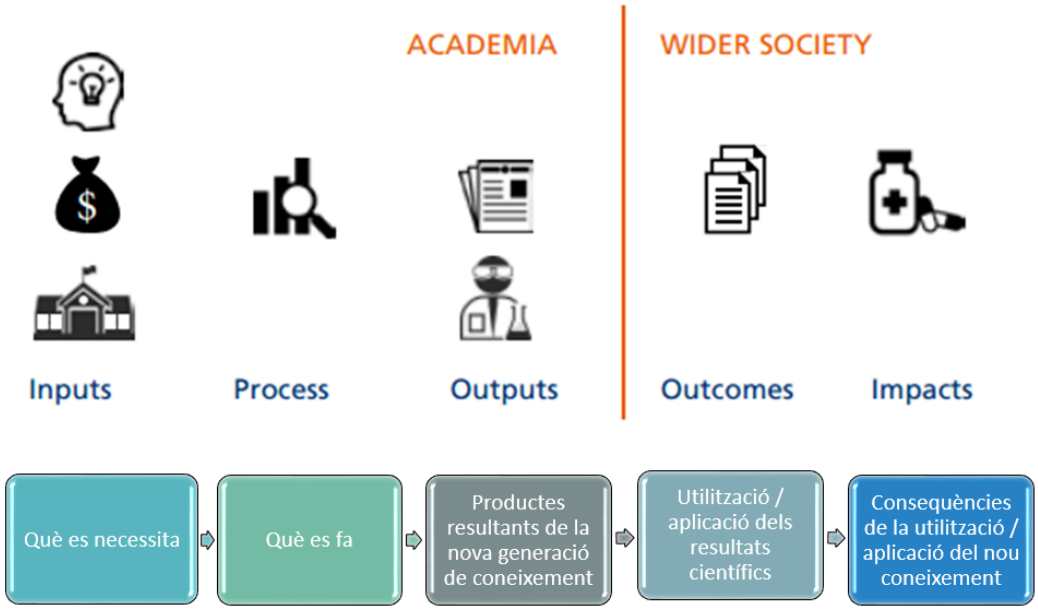

Figura 6. Camí cap a l'impacte o *impact pathway* (Adam P, 2024)

3.2.3 El model canadenc d'avaluació de l'impacte de la recerca en salut

Per a aquest estudi s'ha adoptat una conceptualització a través d'un model teòric de l'impacte de la recerca en salut, inspirat en el model de la *Canadian Academy of Health Sciences* (CAHS, 2009, Frank C i Nason E, 2009) representat a la figura 7 i ja utilitzat en anteriors avaluacions de convocatòries de recerca d'AQuAS (Adam P et al., 2012; Solans-Domènech M et al., 2013; Solans-Domènech M et al., 2019). Aquest model es basa en una concepció lineal (i causal) del camí cap a l'impacte a partir del qual els recursos invertits en recerca es transformen en productes, que al seu temps són aplicats i produeixen un canvi o impacte.

A través d'aquest camí cap a l'impacte, el model CAHS il·lustra com els possibles nivells d'impacte es distribueixen al llarg de diferents etapes, des de la generació de coneixement fins a la seva aplicació i les conseqüències d'aquesta aplicació.

El model defineix cinc grans categories o nivell d'impactes: avançar en el coneixement, capacitació, informar la presa de decisions, beneficis en salut i beneficis socioeconòmics. Com tot model conceptual, pot comportar una simplificació de la realitat que, tanmateix, ha de resultar útil per atribuir un vincle entre els recursos invertits i l'impacte aconseguit.

En qualsevol cas, l'aplicació d'aquest model a l'anàlisi ha de permetre visibilitzar els canvis o transformacions derivats dels resultats que la recerca finançada ha generat més enllà de l'acadèmia i, per tant, reconèixer la diversitat de contribucions que la recerca infermera ha generat en el sistema de salut i en la capacitació dels seus professionals.

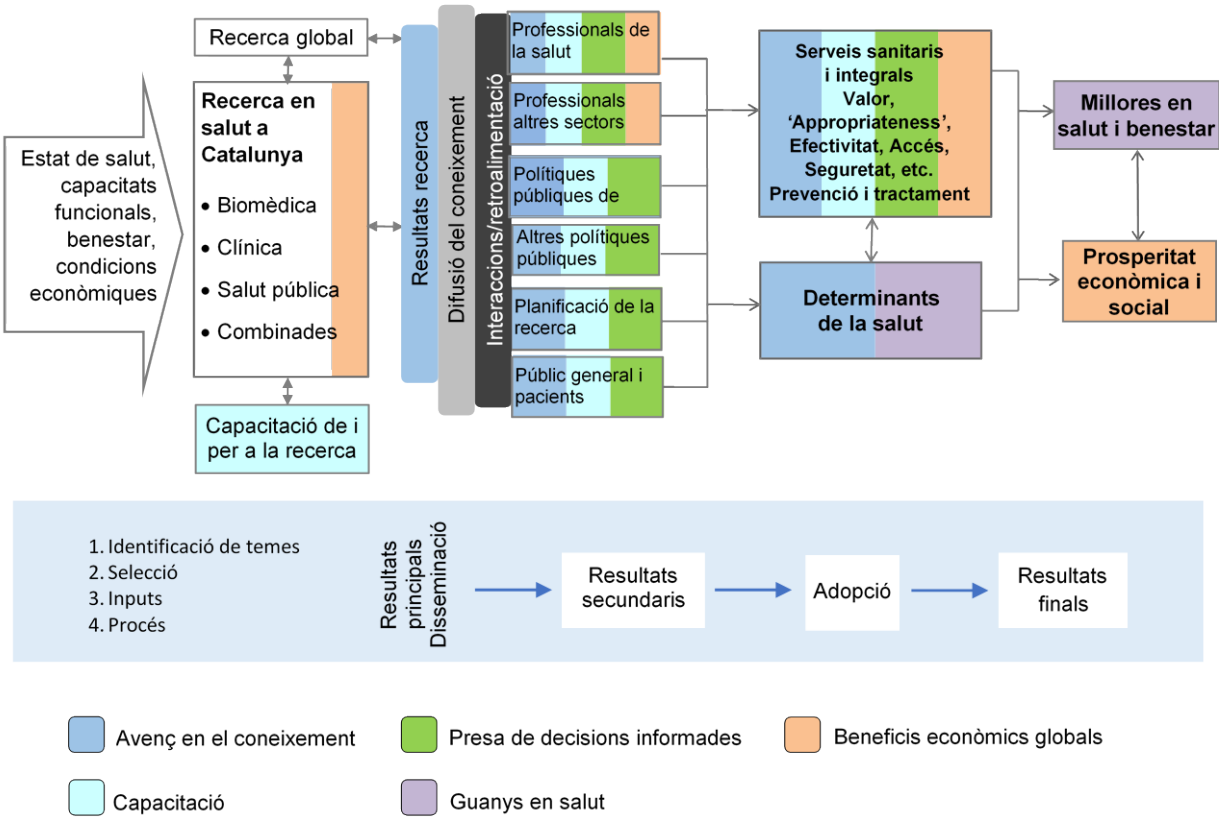

Figura 7: Model conceptual de l'impacte de la recerca en salut adoptat per l'AQuAS.

En els darrers 15 anys, la literatura acadèmica sobre models conceptuals d'impacte de la recerca ha evolucionat en moltes maneres. Potser una evolució rellevant d'aquests models ha estat l'increment de l'atenció al concepte *d'interaccions productives* (Spaapen J i Von Drooge L, 2011, Molas-Gallart J i Tang P, 2011, Molas-Gallart et al., 2021) que es defineixen com les interaccions entre la comunitat investigadora i actors clau al llarg del procés de realització de la investigació científica. Aquestes interaccions tenen la capacitat de generar canvis coneguts com a "*outcomes* transformadors"(Gosh et al., 2021, Molas-Gallart et al., 2011).

3.2.4 La singularitat del professional de la salut que fa recerca

En l'avaluació de l'impacte de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria, ens trobem amb la singularitat que el camí cap a l'impacte, en moltes ocasions, s'escurça, ja que **les persones que fan la recerca són, al mateix temps, els potencials usuaris d'aquesta**.

Allò que motiva a la persona investigadora *(el 'push')* i la necessitat que té el professional de la salut de trobar solucions *(el 'pull'),* en el cas de les persones beneficiàries dels ajuts (en aquest cas infermeres), coincideix en la mateixa persona. Un cop finalitzat el període de recerca, aquestes professionals retornen als seus llocs de treball amb noves competències i coneixements, els quals poden integrar immediatament en la seva pràctica diària individual, millorant així l'atenció sanitària sense la necessitat d'intermediaris o un seguit d'interaccions. Conceptualment, això implica que el camí de la recerca a l'impacte es redueix i en molts casos les interaccions per l'adopció dels resultats de la recerca podrien no ser necessàries o prenen una altra forma.

> En el cas del PERIS d'infermeria sovint les persones beneficiàries de l'ajut són al mateix temps usuàries del coneixement; per tant, una de les singularitats dels ajuts PERIS és que escurcen el camí cap a l'impacte

En aquest sentit, amb ajuts com els del PERIS, el Departament de Salut fa un pas en la direcció impulsada pels nous paradigmes de la ciència oberta, una ciència on la frontera entre acadèmia i món real es difumina, on conviuen i s'integren el coneixement acadèmic amb altres formes de coneixement de professionals, on el perfil de les persones investigadores s'obre i s'amplia, així com les competències i, al cap i a la fi, la necessitat de revisar o ampliar els criteris d'avaluació per incorporar aquestes noves formes i singularitats.

3.3 Anàlisi de 30 casos d'impacte

En aquesta secció es presenten els resultats del qüestionari que es va distribuir a 107 persones beneficiàries d'ajuts PERIS d'infermeria en les quatre convocatòries que es van llançar entre 2017 i 2021. Un total de 30 qüestionaris van ser completats i retornats, assolint una taxa de resposta del 28 %. La resposta als qüestionaris va ser voluntària i autocompletada. En la interpretació dels resultats, és important tenir en compte que es tracta de percepcions que no han estat triangulades amb altres fonts d'informació. D'altra banda, en molts dels casos, els beneficiaris havien assistit a les sessions SARIS sobre impacte, sobre comunicació amb actors clau i sobre el camí cap a l'impacte i les narratives d'impacte i, per tant, disposaven de coneixement suficient per completar els qüestionaris.

En aquesta secció es fa una anàlisi en profunditat d'aquests 30 casos d'impacte de la recerca tant en l'avenç en el coneixement com en els altres nivells d'impacte descrits pel model CAHS. La vocació d'aquesta anàlisi no és treure'n conclusions globals i representatives d'impacte sinó presentar o il·lustrar casos i processos per entendre millor l'instrument del PERIS i la seva potència quant a generador d'impacte. El lector o lectora interessat/da en un resum dels 30 casos d'impacte ho pot trobar a l'Annex III. El qüestionari seguia

l'estructura de l'esquema lineal del camí cap a l'impacte. L'equip investigador d'AQuAS ha categoritzat les respostes i, posteriorment, les ha endreçat segons nivells d'impacte del model CAHS (avenç en el coneixement, capacitació, decisions informades i guanys en salut —els beneficis econòmics no s'han contemplat) més una caracterització específica de les interaccions amb actors clau.

3.3.1 Avenç en el coneixement

Dels 30 casos analitzats, en 28 casos (94 %) les persones beneficiàries manifesten que han presentat els resultats de la seva recerca a través de comunicacions en conferències i congressos tant d'àmbit local, nacional com internacional i, en alguns casos, fins i tot han rebut premis a la millor comunicació científica.

En 24 casos (80 %) **el producte derivat del coneixement generat pren forma d'article en revistes científiques**. Aquests 24 casos han produït un total de 64 articles científics entre els anys 2017 i 2023 que es caracteritzen a la Taula 4. Això no descarta que durant el 2024 i els pròxims anys se'n continuïn publicant més; de fet, així ho expressen algunes persones beneficiàries en els qüestionaris.

Taula 4: Principals característiques dels articles científics derivats dels 30 casos (n=64)

Any convocatòria	Nombre de casos amb publicacions / Nombre total de casos	Nombre d'articles	Nombre d'articles en revistes indexades al WOS (%)	Nombre d'articles en llengua anglesa (%)	Nombre d'articles en accés obert (%)
2017	7/10	17	15 (88 %)	12 (71 %)	13 (76 %)
2018	9/11	17	15 (88 %)	15 (88 %)	10 (59 %)
2019	6/9	18	15 (83 %)	15 (83 %)	14 (78 %)
2021	7/8	12	9 (75 %)	8 (67 %)	9 (75 %)
Total	**24/30***	**64**	**54 (84 %)**	**50 (78 %)**	**46 (72 %)**

*El nombre total de casos suma més de 24/30, ja que algunes persones han tingut més d'un ajut al llarg de les diferents convocatòries; tanmateix, s'han analitzat com a cas únic

Els 64 articles es distribueixen en 50 revistes diferents, de les quals 38 són d'àmbit internacional, 10 d'àmbit estatal i 1 és autonòmica. De fet, 14 articles (23 %) s'han publicat en llengua catalana o espanyola. La diversitat lingüística en les publicacions és un dels aspectes promoguts per la UNESCO (2021) o la iniciativa Helsinki[13] sobre multilingüisme en la comunitat científica. Aquestes iniciatives posen de manifest la importància de mantenir una varietat de llengües en el discurs acadèmic per fomentar una difusió del coneixement científic en entorns rellevants per a la seva aplicació o adopció.

La majoria dels articles són de tipus original (54), seguits de revisions sistemàtiques (5) i protocols de recerca (5). Les revistes on s'han publicat els articles cobreixen àrees molt diverses: des de revistes en la categoria d'infermeria que en són la majoria[14] però també en altres àmbits com salut pública,[15] atenció

[13] Federation of Finnish Learned Societies; The Committee for Public Information; Publishing, The Finnish Association for Scholarly; Universities Norway; European Network for Research Evaluation in the Social Sciences and the Humanities (2019). Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication. figshare. Journal contribution. https://doi.org/10.6084/m9.figshare.7887059.v1

[14] S'han publicat articles en Int J Nurs Stud, Nursing Outlook, J Clin Nurs, BMC Nurse o Journal of Nursing Scholarship

[15] S'han publicat articles a l' International Journal of Environmental Research and Public Health, BMC Public Health

primària[16] cardiologia,[17] neurologia clínica[18] o oncologia.[19] En un nombre significatiu de casos les revistes on s'han publicat els articles pertanyen a societats científiques de professionals sanitaris o canals que tenen la capacitat de difondre la recerca directament entre els professionals que poden aplicar els coneixements adquirits en la seva pràctica diària.

El 84 % dels articles s'han publicat en revistes indexades d'àmbit internacional. Un 31 % dels articles s'han publicat en accés tancat, o bé en revistes d'accés per pagament o revistes híbrides amb accés obert a subscriptors. D'altra banda, un 69 % dels articles s'han publicat en revistes d'accés obert. Existeixen diferents vies per publicar en accés obert. El 58 % dels articles han estat publicats en revistes que fan sevir el model de *via daurada,* en què s'ha de pagar per publicar, mentre que la resta (11 %) d'articles en accés obert es troben publicats en revistes on no hi ha cap barrera per accedir ni cap cost de publicació i que en general són revistes de societats professionals (per exemple el Butlletí de la CAMFIC, la revista de la *Sociedad Española de Enfermería Nefrológica* o la revista de la *Sociedad Española de Enfermería Geriátrica y Gerontólogica* entre d'altres). Per aquest estudi no s'ha comprovat el percentatge d'articles que han fet servir la via verda mitjançant l'arxiu dels articles a repositoris oberts.

> Les 64 publicacions derivades dels ajuts tendeixen a ser presentades en revistes amb accés obert i en alguns casos relacionades amb entorns professionals

A banda dels articles publicats, les comunicacions científiques i les tesis finalitzades, en alguns casos a partir del coneixement generat, també s'han derivat nous projectes de recerca. Alguns casos, fins i tot, han aconseguit finançament addicional com, per exemple, ajuts del Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Barcelona, un ajut del CIMTI per desenvolupar el producte derivat de la recerca o ajuts per projectes del ISCIII per continuar investigant. La figura 8 caracteritza els productes que recullen l'avenç en el coneixement, nous *inputs* derivats i alguns productes de transferència com una patent o 1 prototip.

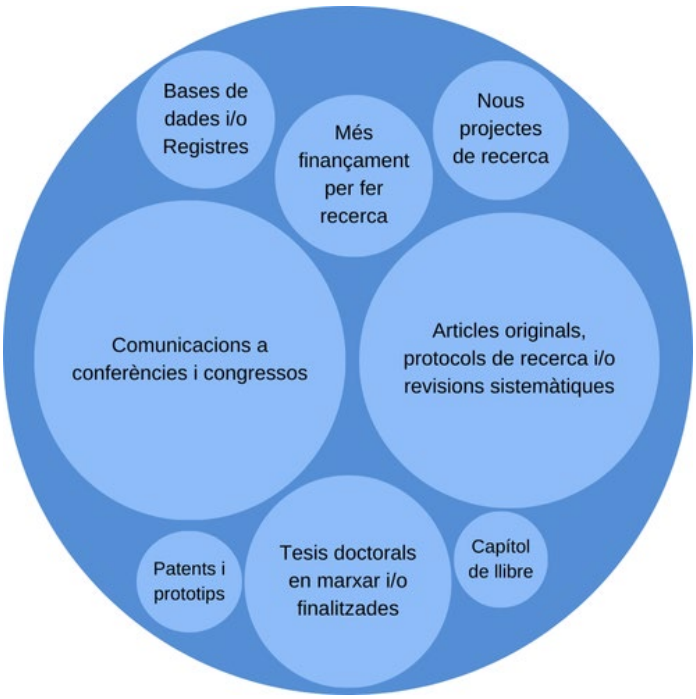

Figura 8: Productes que recullen l'avenç en el coneixement, nous inputs derivats i productes de transferència

[16] S'han publicat articles a Atención Primaria, BMC Prim Care o la revista de la CAMFIC
[17] S'han publicat articles a Rev Esp Cardiol, Heart Lung o ESC Heart Failure
[18] S'han publicat articles a Parkinsonism Relat Disord o Frontiers in Neurology
[19] S'han publicat articles a Oncology

3.3.2 Capacitació de les beneficiàries

A través de l'experiència del procés de fer recerca i de l'adquisició de nou coneixement, les persones adquireixen noves habilitats, competències i capacitats. D'altra banda, les noves col·laboracions o participació en xarxes no només amplien les perspectives, sinó que també reforcen les capacitats individuals. Aquest procés de recerca no només pot transformar els sistemes, sinó que també té un impacte transformador en les persones involucrades (*Health Economics Research Group* et al., 2008).

En la introducció i a la secció 1 d'aquest estudi s'ha dit que el propòsit (impacte) principal del Departament de Salut amb aquesta acció instrumental del PERIS és la capacitació en recerca dels i les professionals intensificats/des. A continuació, s'analitza com els ajuts han **contribuït a consolidar perfils de recerca a la vegada que han permès que alguns perfils es puguin iniciar en recerca**, incrementant la capacitat investigadora del col·lectiu.

> S'han pogut iniciar i consolidar perfils de recerca, reforçant la capacitat investigadora del col·lectiu

En el 56 % dels casos les intensificacions han permès **iniciar, avançar o completar màsters i tesis doctorals**. Un bon exemple d'aquest avenç és el nombre de tesis entre els professionals intensificats. En una cerca a la base de dades de Tesis Doctorals en Xarxa[20] de 107 beneficiaris/àries, vam poder comprovar que 52 són doctors, 9 persones s'han doctorat durant l'ajut i 23 una vegada finalitzat l'ajut.

Com s'ha mencionat en l'apartat anterior, també s'han iniciat i consolidat projectes, aconseguit finançament addicional i s'han obert noves línies de recerca. Les intensificacions han facilitat que algunes de les persones beneficiàries **liderin nous projectes de recerca, realitzin estades en altres centres de recerca i es consolidin com a directores de tesis doctorals i treballs finals de màster**. A més, algunes han ocupat posicions de lideratge en publicacions.

> S'han iniciat o completat tesis doctorals, liderat nous projectes i línies de recerca, rebut reconeixements per la seva tasca investigadora dins dels centres de recerca i en les universitats

Cal destacar que algunes persones beneficiàries han rebut **reconeixements per la seva tasca investigadora i han passat a formar part, i en algun cas liderar, grups de recerca reconeguts** (SGR) per l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR). També han sorgit oportunitats per incorporar-se a la universitat com a professores associades i impartir classes en diferents programes universitaris.

Les intensificacions també han permès al 50 % dels/les beneficiaris/àries enquestats/des **establir noves col·laboracions tant en el sistema de recerca com en el sistema de salut.** Hi ha hagut incorporacions a grups de recerca, i s'han establert noves col·laboracions amb altres grups de recerca. També s'ha produït la participació dels i les beneficiaris/àries en activitats de les societats científiques, grups de treball o comitès d'experts apropant aquestes persones beneficiàries a la presa de decisions.

S'han ampliat les competències, **aprofundint en competències de recerca i incorporant-ne de noves, com competències docents o noves competències professionals**. Alguns exemples de les noves competències professionals inclouen la innovació en serveis assistencials i intervencions, la capacitat d'abordatge multidisciplinari de casos, l'atenció integrada en infermeria comunitària o el lideratge d'equips.

Finalment, un 66 % dels/les beneficiaris/àries afirmen que les intensificacions han contribuït **a visibilitzar i reforçar el reconeixement professional a través de les tasques de recerca**. Algunes persones beneficiàries

[20] TDX, https://www.tesisenred.net/

han promocionat a nous rols professionals, a la vegada que s'han creat nous perfils professionals com, per exemple, la figura de nou referent del seu centre en atenció integrada o de responsable d'educació terapèutica. Moltes beneficiàries del PERIS s'han convertit en referents dels seus centres, promocionant a infermeres de recerca. La taula 3 resumeix els principals beneficis quant a capacitació que han obtingut les persones beneficiàries dels ajuts.

> El 66 % de les persones beneficiàries afirmen que els ajuts han contribuït a augmentar la visibilitat i el reconeixement professional de la infermeria en l'àmbit de la recerca

Taula 3: Capacitació segons les persones beneficiàries dels ajuts (n=30)

Consolidació en recerca	Desenvolupament i reconeixement professional
Tesis doctorals en marxa i/o finalitzades (17)	Noves competències professionals (inclou noves competències en recerca i docència) (21)
Incorporació a grups de recerca (7)	Reconeixement del lideratge d'infermeria en recerca (17)
Lideratge de nous projectes i/o línies de recerca (6)	Promoció, nous rols i noves perspectives professionals (8)
Premis a millors comunicacions científiques (6)	Reconeixement del rol d'infermera de pràctica avançada (2)
Direcció de tesis i treballs finals de màster (4)	**Noves xarxes en recerca i professionals**
Estades en altres centres de recerca (2)	Noves col·laboracions amb administracions locals i de la Generalitat, altres centres del sistema de salut, incorporació als grups de treball i comitès d'experts (15)
Reconeixement professional tant a la carrera investigadora com a l'Investigador/a principal de grups de recerca SGR (2)	Incorporació a grups de recerca (7)
Lideratge en publicacions com a darrera autora (1)	Noves col·laboracions amb altres grups de recerca (6)
	Membres de societats científiques (3)

Nota: Els nombres entre parèntesis descriuen el nombre de casos en què els beneficiaris indiquen aquest tipus de capacitació

3.3.3 Impacte en la presa de decisions

Partint del model conceptual proposat, una de les maneres com la recerca contribueix a tenir impacte en salut és a través de la influència en les pràctiques professionals i en les polítiques o actituds de les persones "decisores o planificadores" de l'entorn de la salut. És a dir, es tractaria de recerca que influeix en la presa de decisions d'actors clau (com poden ser perfils professionals, planificadors o la ciutadania). El nou coneixement, en forma de productes, hauria d'arribar als actors clau i normalment a través d'accions, intercanvis o interaccions que facilitessin la seva adopció o implementació. En altres paraules, això es coneix com a *interaccions productives* (descrites a la secció 3.2). La paraula "*productives*" en aquest cas es refereix a unes interaccions que marquen la direcció cap a l'impacte. En el cas de les intensificacions d'infermeria, existeix la singularitat que la influència dels resultats de la recerca, en la pràctica assistencial de les mateixes persones beneficiàries de l'ajut, ja pot desencadenar beneficis. Així, una de les peculiaritats de la recerca infermera és que el camí de la recerca cap a l'impacte s'escurça, ja que els professionals de la salut que investiguen són, al mateix temps, els que poden implementar els resultats. Això no vol dir que no s'interactuï amb tercers. En aquest estudi s'analitzen ambdues possibilitats.

En la interpretació dels resultats, és important tenir en compte que les interaccions relacionades amb l'impacte en la presa de decisions s'han obtingut mitjançant qüestionaris a les persones beneficiàries. Així

doncs, i tal com s'ha fet esment anteriorment, aquestes dades estan inherentment vinculades a les percepcions i interpretacions dels participants en l'estudi sobre la influència de la recerca en la presa de decisions.

3.3.3.1 Productes dirigits al sistema de salut

Els resultats derivats de la recerca duta a terme en els 30 casos analitzats s'han recollit en una varietat de productes dirigits al sistema de salut (Figura 9). S'hi han generat productes dirigits a **l'educació en salut,** productes que tenen com a finalitat la formació i/o sensibilització de professionals de la salut, persones cuidadores i/o pacients. Per exemple, s'han dissenyat diferents tipus d'activitats per a pacients, materials divulgatius o continguts per a programes de formació de professionals de la salut.

> Entre les contribucions derivades dels ajuts PERIS hi ha productes dirigits a la presa de decisions informades

També s'han produït productes per ser utilitzats als **serveis sanitaris.** Aquests inclouen nous instruments de diagnòstic (qüestionaris, escales, inventaris), nous circuits i/o models d'organització, noves metodologies assistencials, nous protocols d'actuació i noves intervencions i programes.

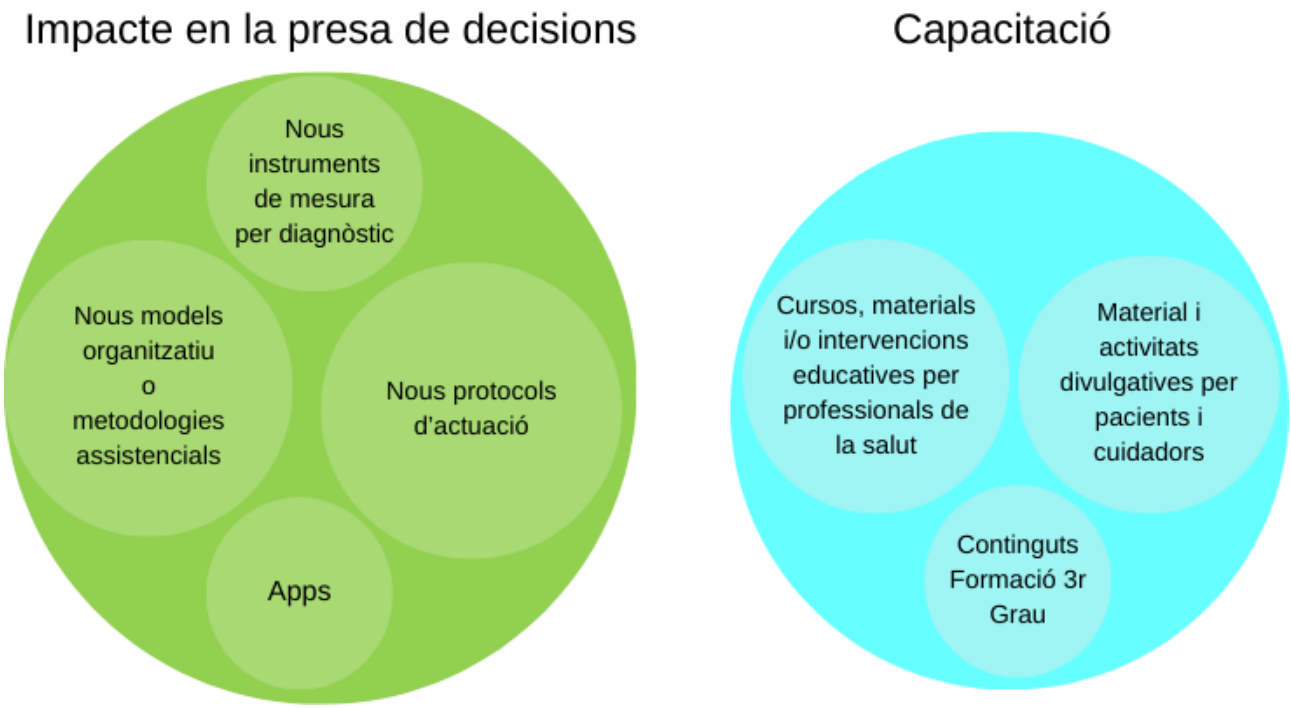

Figura 9: Productes orientats al sistema de salut. Les diferents bombolles indiquen els objectius finals dels productes

3.3.3.2 Interaccions per a l'adopció dels resultats

A través dels 30 casos, s'han analitzat els diferents grups d'actors clau que han interaccionat amb l'equip investigador, o amb els productes de la seva recerca: s'han identificat professionals del sistema de salut (en els àmbits: assistencial, de gestió i/o direcció), responsables de la planificació sanitària en diferents nivells d'administració pública, ciutadania (incloent-hi associacions de pacients), associacions científiques de professionals de la salut i, encara menys, la indústria del sector salut.

La figura 10 mostra una caracterització d'aquestes interaccions. La recerca s'ha donat a conèixer als diferents perfils professionals del sistema de salut a través de sessions clíniques, reunions i grups de treball *ad hoc.* Addicionalment, amb aquests professionals s'han portat a terme interaccions formatives en forma de sessions, tallers i/o cursos. També s'han establert altres tipus d'interaccions amb persones decisores a diferents nivells d'organització: amb les direccions dels mateixos centres de treball (direccions infermeres i gerències) i amb altres nivells de l'administració pública com el Departament de Salut, diferents plans directors, ajuntaments i consells comarcals. En alguns casos s'han establert interaccions amb la ciutadania, principalment amb l'objectiu d'incrementar l'educació en salut de la població, a través de grups i associacions de pacients i familiars.

> S'han identificat interaccions amb agents clau que poden contribuir a un major coneixement del pacient, la seva malaltia i els processos terapèutics

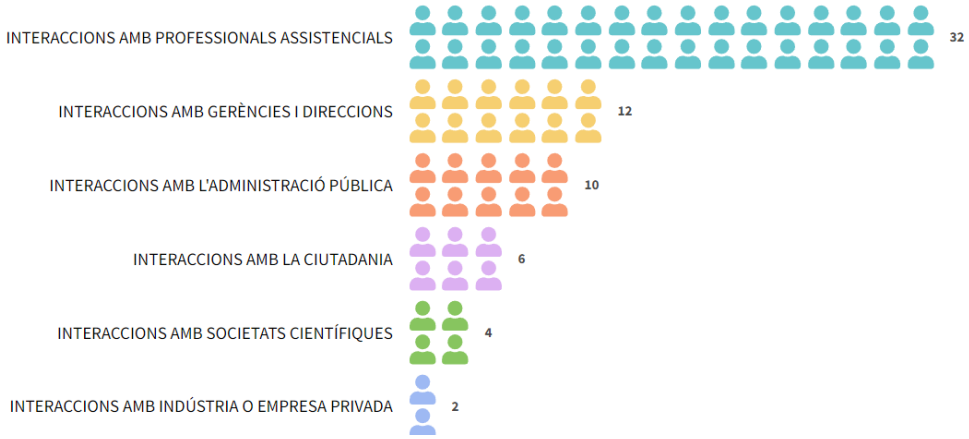

Figura 10: Interaccions amb actors clau per a l'adopció dels resultats de la recerca.

3.3.3.3 Efectes identificats en el sistema de salut

L'anàlisi dels 30 casos ha permès identificar contribucions percebudes que il·lustren els impactes descrits:

1 Canvis als circuits assistencials i nous models d'organització. La recerca realitzada ha contribuït a:

- La implementació d'un model d'atenció integrada a Amposta per a pacients crònics amb complexitat i fragilitat (Cas III)
- La creació d'una unitat de pràctica integrada de rehabilitació cardíaca de la Fundació Althaia en l'àmbit hospitalari (Cas VI)
- La millora en l'organització del circuit en el tractament de les ferides quirúrgiques de l'Hospital Taulí i la creació d'una consulta de cures complexes (Cas VIII)
- Un nou circuit de derivació de pacients a logopèdia i teràpia ocupacional a l'Hospital Clínic de Barcelona (Cas X)
- La millora organitzativa en els circuits assistencials en l'atenció precoç d'infart agut de miocardi a l'Hospital de Sant Pau de Barcelona (Cas XIII)

- La redefinició del circuit assistencial de pacients amb càncer de mama de la Unitat Funcional de Mama (UFM) de l'Institut Català d'Oncologia (ICO) avançant el primer contacte infermera-pacient a la primera setmana des del diagnòstic de càncer de mama (Cas XVIII)
- La revisió del circuit de preparació preoperatòria dels pacients en pacients de Cirurgia Major Ambulatòria a l'Hospital de Sant Pau (Cas XXIII)
- L'increment de l'activitat de quatre àrees bàsiques de salut d'Osona en l'atenció a ferides complexes, que ha disminuït la derivació de pacients a la Unitat Clínica de Ferides Hospitalària (Cas XXVII)
- La incorporació del rol d'infermeres de pràctica avançada en el pla estratègic de l'Hospital Clínic de Barcelona (Cas XXX)

2 **Noves eines, programes, protocols i intervencions terapèutiques**. Alguns d'aquests encara es troben en procés de validació o fase pilot, mentre que d'altres ja s'han implementat.

- La implementació del Programa Pacient Expert Catalunya en Esclerosi Múltiple a set unitats de referència del territori (Cas I)
- La implementació de l'Escola del Cuidar a Amposta per donar suport a les persones cuidadores no professionals (Cas III)
- El desenvolupament d'un escut de seguretat per reservoris venosos subcutanis en població infantil (Cas IV)
- Una escala vàlida per mesurar la resiliència en adolescents en el marc del programa Salut i Escola (Cas V)
- El canvi d'apòsit en el tractament de les ferides quirúrgiques de les artroplàsties primàries de genoll i maluc a l'Hospital Taulí (Cas VIII)
- Un nou programa d'educació terapèutica per l'atròfia multisistèmica a l'Hospital Clínic de Barcelona (Cas X)
- Un nou instrument per capturar la perspectiva de persones grans amb comorbiditats sobre la coordinació entre assistència sanitària i social (Cas XX)
- Un nou programa de sessions grupals psicoeducatives per a pacients amb depressió i comorbiditat física a l'atenció primària (Cas XXI)
- Un nou inventari per avaluar i prevenir el risc de caiguda en pacients amb malalties cròniques (Cas XII)
- Un nou índex per a la valoració multidimensional de la fragilitat a l'atenció primària (Cas XIV)
- Un nou programa pilot de píndoles d'exercici físic juntament amb suport nutricional per millorar la composició corporal de les persones amb càncer a l'Institut Català d'Oncologia (Cas XV)
- Un nou programa de rehabilitació al Consorci Sanitari de Terrassa per a supervivents d'ictus a través de tecnologies de la informació i la comunicació (Cas XXIV)
- La revisió del protocol de descontaminació química de l'Hospital Clínic de Barcelona (Cas XXVIII)
- Un nou model de predicció per a la detecció de lesió intracranial en traumatismes cranioencefàlics (Cas XXIX)

3 Capacitació d'altres professionals de la salut augmentant la seva sensibilització cap a diferents aspectes de la pràctica clínica, millorant la comprensió de processos assistencials i de la malaltia. La recerca ha contribuït a:

- La capacitació de les infermeres en atenció primària per liderar grups psicoeducatius de pacients amb depressió i comorbiditats (Cas XXI)
- Millora del coneixement i les competències de les infermeres de les àrees bàsiques de Salut d'Osona en l'atenció de ferides complexes (Cas XXVII)
- Millora del coneixement d'infermeres en l'àrea de descontaminació química d'urgències de l'Hospital Clínic de Barcelona (Cas XXVIII)
- Una major sensibilització dels professionals de l'Hospital Clínic de Barcelona envers l'educació terapèutica (Cas XI)
- L'increment dels coneixements dels professionals a l'Hospital de Sant Pau en el diagnòstic i atenció d'infart agut de miocardi (Cas XIII)
- L'Increment en els coneixements i habilitats dels professionals de l'Hospital de Bellvitge de com realitzar una intervenció per deixar de fumar (Cas XIX)
- Una millor comprensió de les alteracions en les vies nervioses i intestinals que afecten la incontinència fecal (Cas II)
- Una millor comprensió de l'impacte de la composició corporal com a factor predictor de pronòstic durant el tractament oncològic (Cas XV)
- Una millor comprensió del maneig del dolor de les persones grans amb demència ateses a la Unitat de Geriatria d'Aguts (UGA) de l'Hospital de Vic (Cas XVII)
- La millora de la sensibilització dels professionals d'Osona en la detecció del risc de suïcidi (Cas XXII)

4 **Capacitació de la ciutadania en temes de salut**, en alguns casos, s'ha fet promocionant l'activitat física saludable o millorant el coneixement de la malaltia, per una millor gestió de la mateixa salut. La recerca va contribuir a:

- L'empoderament de les persones amb esclerosi múltiple a través de l'intercanvi d'experiències en la participació del programa Pacient Expert Catalunya (Cas I)
- La capacitació de la ciutadania de Reus en maniobres de reanimació cardiopulmonar i ús del desfibril·lador extern automatitzat (Cas IX)
- L'empoderament de les persones amb càncer de fetge a través d'un programa educatiu liderat per infermeria a l'Hospital Clínic de Barcelona (Cas XVI)
- Apoderar al pacient quirúrgic amb la seva autocura a través d'una app perquè arribi millor preparat per a la intervenció quirúrgica en l'Hospital de Sant Pau (Cas XXIII)
- El foment de l'activitat física saludable a través d'un programa de rehabilitació per a la prevenció secundària d'ictus (Cas XXIV)

5 **Visibilització i desenvolupament de la professió infermera en l'àmbit** institucional. El reconeixement i l'augment de la visibilitat ha reforçat la capacitat i el lideratge de la professió infermera per fer recerca, s'han creat nou rols i desenvolupat noves competències i s'ha avançat en el coneixement de la implementació i avaluació d'estratègies infermeres.

- Un millor coneixement de l'atenció infermera als candidats a trasplantament renal (Cas VII)
- Una millor comprensió del paper de la infermera gestora de casos en l'atenció de pacients amb insuficiència cardíaca avançada en l'atenció primària (Cas XI)
- La millora de la pràctica infermera en el maneig del dolor de les persones grans amb demència ateses a la Unitat de Geriatria d'Aguts (UGA) de l'Hospital de Vic (Cas XVII)

- La generació de coneixement sobre el paper de la infermera especialitzada en càncer de mama (Cas XVIII)
- L'optimització de la prescripció de fàrmacs per infermeres especialitzades en insuficiència cardíaca (Cas XXVI)
- La visibilització de la tasca d'infermeres d'atenció primària conduint grups psicoeducatius en pacients amb depressió i comorbiditats (Cas XXI)
- Una millor comprensió de la influència de l'entorn laboral en l'atenció d'infermeres perioperatòries a l'Hospital de Sant Pau (Cas XXV)
- La consolidació del rol d'infermera de pràctica avançada a l'Hospital Clínic de Barcelona, el que ha portat a plans de desenvolupament específics i a un nou sistema de seguiment per a l'avaluació de les infermeres de pràctica avançada (Cas XXX)

> S'han identificat processos d'implementació de canvis orientats a millorar els resultats del procés assistencial

La figura 11 il·lustra la contribució dels 30 casos analitzats als diferents nivells d'impacte del model conceptual. Cada línia representa un camí únic cap a l'efecte o canvi que s'ha produït, demostrant la diversitat de possibles camins cap a l'impacte en el sistema de salut. En alguns dels casos, s'ha produït més d'un canvi o efecte al sistema derivat de la recerca realitzada. La contribució més gran de la recerca ha estat en l'impacte en la presa de decisions a través de la creació i implementació de noves eines, programes i/o intervencions. També s'han produït canvis en les trajectòries clíniques i/o models assistencials que tenen el potencial de millorar l'accessibilitat, eficiència i adequació del sistema. De la mateixa manera, la capacitació dels professionals de la salut contribuirà a una millor presa de decisions informades i la capacitació de la ciutadania a un millor coneixement per la gestió de la seva salut. Alguns casos també han contribuït a una major comprensió de la malaltia i els processos assistencials.

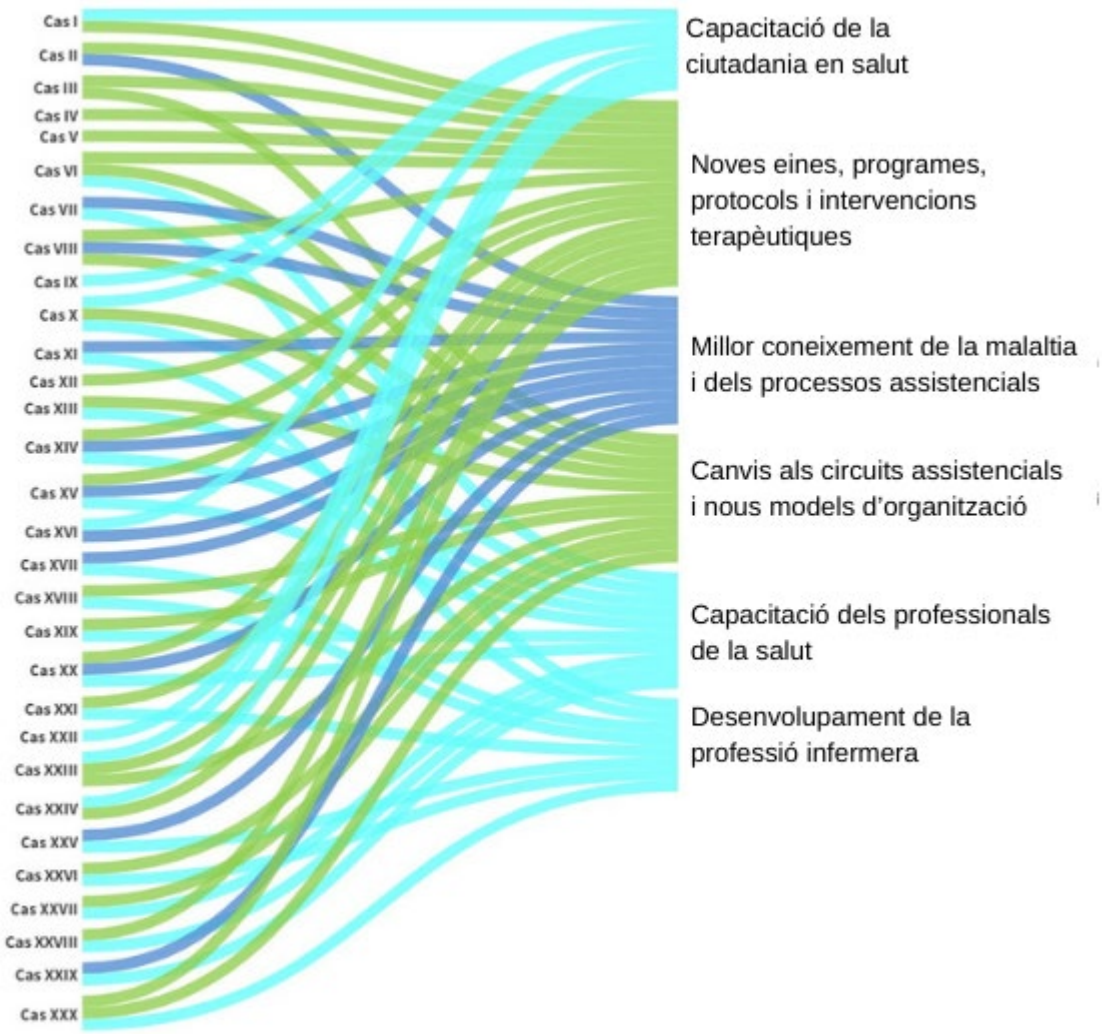

Figura 11: Diagrama al·luvial que mostra la relació entre la recerca realitzada als 30 casos d'estudi i els impactes. Els colors representen els diferents nivells d'impacte del model conceptual d'avaluació impacte adoptat per AQuAS: Avenç en el coneixement (blau marí), Capacitació (blau cel) i Impacte en la presa de decisions (verd).

3.3.4 Guanys en salut

En aquesta secció s'explora fins a quin punt els impactes identificats han portat a guanys efectius en salut. És important considerar que si bé el temps transcorregut entre la finalització de la recerca i la realització d'aquest estudi es considera suficient en el cas de la recerca infermera (Morris Z, Wooding S, Grant J, 2011), podria ser insuficient en el cas de les darreres convocatòries d'intensificació que tot just han finalitzat l'any 2022. També és important destacar que la pandèmia va imposar la necessitat de prioritzar la tasca assistencial, fet que va provocar que les infermeres es reincorporessin a les seves funcions assistencials. Aquesta situació també ha tingut una repercussió en la recollida de dades, l'organització dels serveis, entre altres aspectes operatius i logístics, que poden haver influït en els resultats i impactes observats. Tot i això, en alguns dels casos analitzats s'han identificat possibles contribucions de la intervenció en beneficis més immediats sobre el sistema de salut.

En **millorar la salut de la població**, es destaquen els beneficis derivats de l'empoderament dels pacients, amb un augment de l'adherència a les recomanacions i tractaments, la millora del seu benestar i el de les seves persones cuidadores *(Cas núm. III, V, VI, XVII, XIX, XXII-XXIV, XXVIII).*

En la **millora de l'organització dels serveis sanitaris**, s'han obtingut avantatges com una millora en els circuits assistencials *(Cas núm. X, XVIII, XIX, XXIII, XXVII),* una millor atenció als pacients *(Cas núm. XIX-XXII, XIX),* millores en els diagnòstics *(Cas núm. XXII)* i una òptima gestió dels professionals de la salut *(Cas núm. XXVI, XXX).* També s'han observat reduccions del temps d'actuació *(Cas núm. XIII),* i també hi ha perspectives de reducció de despesa hospitalària en el futur *(Cas núm. XXIII).*

Amb relació a la **millora de la pràctica clínica**, s'ha assolit una aplicació més efectiva de les guies de pràctica clínica *(Cas núm. VI, XXVI),* amb la perspectiva de reduir ingressos *(Cas núm. XI)* i una millora en la percepció de la qualitat assistencial per part dels pacients *(Cas núm. XIX-XXII, XXVII, XXX).*

> La recerca realitzada ha contribuït a generar canvis en el sistema de salut; des de nous models d'organització, a noves eines i intervencions terapèutiques, millorant la pràctica clínica, la capacitació dels professionals del sistema i l'educació del públic en temes de salut

Finalment, en **l'increment del benestar dels professionals de la salut**, s'han destacat els efectes positius en el desenvolupament de la professió infermera, el nou coneixement sobre l'activitat infermera i la millora de la satisfacció professional i la reducció de l'estrès col·lectiu, amb la millora de la seguretat clínica (*Cas núm. VII, XIX-XI, XIII, XVII-XVIII, XXI, XXV, XXVI, XXX).*

4. Reptes de futur

4.1 Recomanacions dels informants clau

Segons el grup d'informants clau entrevistats, el PERIS ha estat sense cap dubte**, un baló d'oxigen per a les infermeres i infermers que fan recerca**. Les persones entrevistades han fet aquest reconeixement inequívoc i han posat en valor els avenços aconseguits, destacant entre aquests el reconeixement institucional de la professió infermera que han assolit en els seus centres.

Els informants clau afirmen que s'ha avançat en la superació d'algunes barreres, però es tracta d'un esforç que tot just ha començat, ja que les barreres encara persisteixen i condicionen el desenvolupament de la recerca infermera en el nostre context català. Així, es considera necessari consolidar el PERIS com un instrument de finançament estable per la recerca infermera, ja que encara queda molt recorregut per endavant.

4.1.1 Recomanacions genèriques pel foment de la recerca infermera en quatre àmbits diferenciats

1 L'anàlisi de les entrevistes als informants claus va permetre identificar les recomanacions següents: **Continuar impulsant la cultura de la recerca en la professió infermera:**

> *«Si el PERIS deixa d'intensificar infermeres, tirarem anys per la borda i la recerca infermera anirà enrere»*

- El PERIS ha adquirit un rol clau en facilitar la recerca entre les infermeres, la qual cosa és un pas important per equilibrar la recerca en tots els àmbits del sistema sanitari i, també, per superar la dicotomia entre hospitals terciaris i altres entorns assistencials, a l'hora de fer recerca. Es considera, doncs, essencial continuar incentivant la cultura de la recerca en l'àmbit assistencial per consolidar el creixement sostingut de la recerca infermera.
- La continuïtat de convocatòries anuals és crucial, ja que actuen com a dinamitzadors de la recerca infermera, impulsant la competència en els centres busquen prioritzar candidatures per presentar a les convocatòries.
- És important continuar fomentant que la recerca arribi a tots els nivells assistencials del sistema, ja que no només contribueix al desenvolupament professional sinó que també ajuda a millorar les pràctiques assistencials basades en l'evidència, reforçant la qualitat del sistema de salut. La recerca infermera impulsa les competències internes dels centres assistencials.

2 **Continuar fomentant el reconeixement de la recerca infermera:**

- Continuar posant en qüestió la percepció subordinada de la infermeria i de la recerca infermera en el context de salut, promocionant estratègies que reforcin el seu rol com a líders en recerca.

- Aprofundir en la divulgació de la recerca infermera dins el mateix col·lectiu i fora, argumentant la seva necessitat i vinculant-la a la qualitat i seguretat de l'atenció sanitària. Es recomana proporcionar suport addicional per facilitar la difusió dels resultats entre les infermeres.
- Impulsar una estratègia multifactorial que acompanyi els esforços fets des del Departament de Salut. És important abordar la manca de regulació dels rols d'Infermeres de Pràctica Avançada (IPA) i garantir oportunitats d'ocupació en tots els àmbits institucionals. També s'ha de reconèixer a aquelles infermeres de l'àmbit assistencial que assoleixen els estudis de màster i/o doctorat. Un cop estabilitzada la professió, serà més fàcil apuntalar el vessant de la recerca.

3 Continuar fomentant el suport institucional:

- Incorporar infermeres als òrgans de presa de decisions institucionals. La creació d'òrgans estratègics i de decisió dins el Departament de Salut i el CatSalut és una oportunitat estratègica que cal reforçar.
- Establir incentius institucionals i reconeixements per a la recerca en la carrera professional.
- Encoratjar a les institucions a aprofitar el talent de les infermeres que fan recerca, i permetre continuar amb la recerca després de finalitzar les seves funcions.
- Continuar desenvolupant càrrecs de recerca infermera tots els centres, amb mesures que permetin dedicar temps a la recerca a la vegada que aplicar les evidències a la pràctica clínica.
- Sol·licitar indicadors específics a les institucions sobre les estratègies utilitzades per fomentar la recerca infermera (per exemple, % pressupost dedicat, nombre d'acreditacions, etc.).
- Acompanyar el desplegament de la recerca infermera mitjançant la implementació de figures mentores als centres per fomentar el creixement professional a través de la recerca.

> *«L'impacte de les convocatòries pot ser més gran si es potencia el rol de la infermera que fa recerca»*

4 Promoure i reforçar xarxes de recerca i estructures de col·laboració:

- El PERIS ha representat un primer embrió per a l'impuls de xarxes de recerca infermera. Es recomana reforçar aquest efecte de xarxa i generació d'estructures col·laboratives. Per exemple, fomentant la connexió entre el vessant assistencial i l'acadèmica; donant suport a la creació de més grups de recerca a tot el territori o bé fomentant la transdisciplinarietat real en la recerca i assegurant la participació activa de les infermeres des de la seva perspectiva única.

> *«Cal donar suport a les infermeres doctorades que, de manera voluntària, estan intentant establir xarxes per impulsar projectes importants»*

4.1.2 Recomanacions específiques per a l'instrument PERIS d'intensificació d'infermeria

L'anàlisi de les entrevistes als informants clau va permetre identificar les recomanacions següents:

- Incorporar sempre que sigui possible la perspectiva del pacient al procés de recerca, seguint els principis de la recerca centrada en les persones.
- Per fomentar ajuts a perfils emergents i ampliar l'abast de persones beneficiàries, es proposa limitar l'accés a les persones beneficiàries que hagin rebut ajuts en les darreres convocatòries per un període de temps establert. D'altra banda, també es recomana considerar com es podrien equilibrar aquests ajuts a perfils emergents amb la necessitat de consolidació de perfils que ja tenen cert recorregut en recerca per tal de desenvolupar lideratges i una comunitat de recerca sòlida. Es podria considerar oferir intensificacions amb una dedicació del 50 %, ampliant així la diversitat i l'abast.
- Reflexionar entorn de l'enfocament específic de la convocatòria en recerca infermera en cures. D'una banda, és fonamental preservar la identitat en aquest àmbit desvinculant infermeres que s'incorporen a grups de recerca amb un enfocament biomèdic, ja que no poden competir en igualtat de condicions. D'altra banda, i a llarg termini, seria interessant adoptar un enfocament inclusiu i multidisciplinari per fomentar col·laboracions i visions diverses sobre una mateixa realitat, ja que això enriqueix i produeix innovació. Les infermeres haurien de poder investigar en qualsevol tema que els interessi i formar part activa de qualsevol grup d'un centre de recerca, aportant així riquesa i pluralitat. En aquest punt va haver-hi diversitat d'opinions entre les persones entrevistades.
- Destinar recursos per a activitats de recerca, considerant una bossa de diners per a difusió de resultats, traduccions i publicacions en accés obert.
- Reflexionar sobre els col·lectius objectius de les intensificacions. D'una banda, és interessant concentrar la convocatòria en el col·lectiu d'infermeria, i no obrir-ho a altres col·lectius com en alguna convocatòria puntual del PERIS, per mantenir la seva essència original i continuar reforçant les bases dels pilars que s'estan fonamentant. No obstant això, també és interessant reconèixer que l'obertura de les convocatòries a altres professionals de la salut pot enriquir i expandir els horitzons de la recerca en l'àmbit assistencial. Aquest enfocament pot contribuir a superar barreres antigues i construir un futur en el qual tot el personal vinculat a un centre assistencial pugui col·laborar i contribuir al progrés de la salut a través de la recerca.
- Establir la possibilitat que les persones beneficiàries comptin amb una mentoria per al seguiment de la recerca, afavorint el desenvolupament i l'èxit dels projectes. En aquest sentit, les sessions SARIS organitzades per AQuAS estan molt ben valorades.

4.2 Reflexions d'AQuAS

Aquest estudi presenta els resultats de l'avaluació d'impacte de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificació d'infermeria i altres professionals de la salut entre 2017 i 2021 que va promoure el Departament de Salut com a part de la seva estratègia de foment de la recerca en salut, pilar fonamental en tots els àmbits del sistema de salut català. L'instrument d'intensificació de professionals d'infermeria **fomenta la recerca al costat del pacient en un àmbit del recorregut assistencial que de no ser d'aquest ajut, tindria poc suport per desenvolupar-se.**

Les intensificacions de professionals del sistema de salut per fer recerca són una eina molt singular de promoció de la recerca. La singularitat esdevé per cinc motius: En primer lloc, perquè els destinataris dels ajuts a la recerca no són exclusivament persones investigadores sinó que són també usuaris del coneixement o *adopters*, com se'n diria en anglès. Per tant, en un sol instrument de política científica s'està **escurçant el camí cap a l'impacte de la recerca**. En segon lloc, les persones beneficiàries dels ajuts pertanyen i, per tant, tenen accés al col·lectiu d'usuaris del coneixement, diferent del que hi té la comunitat investigadora. Això vol dir que la comunicació, transferència de coneixement (el *push* i *el pull*) i les *interaccions productives* es produeixen més enllà dels entorns acadèmics tradicionals. En tercer lloc, es podria dir que aquest instrument d'intensificació **pren la forma de *servei* a unes institucions del sistema de salut i a una comunitat professional que necessita combinar recerca i pràctica clínica** per tal de millorar els seus resultats. En quart lloc, donar als professionals de la salut la possibilitat de dur a terme recerca per un període de temps determinat **implica una capacitació tant directa, sobre allò que hagi estat objecte de la recerca, com indirecta a través del sol fet de dedicar un temps a donar resposta amb mètode i rigor a preguntes de rellevància per la seva pràctica**. Finalment, i probablement de manera no intencionada, aquest tipus d'instrument **respon a la visió de la ciència oberta** en què els actors que fan recerca són de fora de l'àmbit purament acadèmic i afavoreixen la convivència i encaix entre diferents sistemes de coneixement.

El Departament de Salut amb el PERIS va tenir, a més a més, l'encert de concentrar les intensificacions primordialment en el grup professional d'infermeria. Un grup que des de finals del darrer terç del segle XX ha iniciat esforços importants per entrar i créixer en l'àmbit de la formació reglada i la recerca amb mètode i rigor. La recerca infermera no gaudeix en l'àmbit estatal de programes de foment de l'activitat investigadora, però sí en algunes comunitats autònomes. A Catalunya, donar l'oportunitat a més de 100 professionals per a fer recerca durant un període d'entre 9 i 18 mesos durant 4 anualitats consecutives, i continuar de manera ininterrompuda els successius anys fins a l'actualitat ha estat *"un baló d'oxigen"* per aquesta professió altament motivada i amb importants barreres per fer recerca. Les entrevistes amb actors clau posen clarament de manifest aquesta singularitat i subratllen unànimement la necessitat de donar llarg recorregut a aquest instrument del PERIS per tal que els impactes (que amb 4 anys ja són significatius) siguin realment transformadors.

Però quin ha estat l'impacte d'aquests quatre anys de foment de la recerca a més de 100 professionals d'infermeria? Els estudis consultats i els informants clau mencionen que les barreres a la recerca per part dels i les infermeres eren primordialment organitzatives (manca de temps per a la recerca), econòmiques (manca de recursos per a la recerca) i culturals (manca de reconeixement al vessant investigador d'aquesta professió). **Sense cap dubte, les intensificacions eren (i són) una manera d'aportar oxigen a les tres barreres identificades (temps, recursos i reconeixement).** Això es fa palès a través dels testimonis dels informants clau, però també amb l'anàlisi de les dades qualitatives recollides -si bé els recursos s'han destinat a substituir les tasques assistencials de les persones intensificades-.

El present estudi ha adreçat la pregunta sobre l'impacte de les intensificacions PERIS d'infermeria a través de l'anàlisi qualitativa de 30 casos concrets d'ajuts. En estudiar aquests 30 casos s'ha caracteritzat i analitzat el perfil de la persona beneficiària, el perfil de la institució sanitària a què pertany, el perfil de la recerca duta a terme i finalment s'ha caracteritzat les interaccions, aplicacions i desenvolupaments derivats de la recerca. Les intensificacions d'infermeria en un nombre de casos han servit per generar coneixement útil per a la presa de decisions, però sobretot han servit per a capacitar a les beneficiàries en l'àmbit de la recerca infermera: producció de tesis doctorals, accés a noves oportunitats de recerca, etc. El model conceptual utilitzat i la seva aplicació ens ha ajudat a visibilitzar de quina manera els impactes en les capacitats professionals, els impactes en la presa de decisions professionals, els impactes en els pacients i la salut s'han produït al llarg de tot el recorregut assistencial. Queda, però, pendent, un seguiment i discussió sobre la continuïtat o l'escalabilitat d'aquestes aportacions, probablement encara força invisibles en l'àmbit de les institucions, però de segur que són camins encetats que cal continuar donant-hi suport.

És obvi, doncs, que el balanç d'allò que han suposat aquests ajuts va més enllà del que les dades quantitatives ens diuen. A banda de les apreciacions qualitatives que s'han pogut identificar a partir dels testimonis tant de les persones beneficiàries com els informants clau, **el valor d'aquests ajuts també es pot analitzar des del punt de vista del "rendiment".** Per qui coneix l'ecosistema de la recerca biomèdica i recerca en salut, sap que difícilment amb quatre milions d'euros en quatre anys, es pot obtenir un retorn com el que s'obté en l'àmbit d'infermeria, senzillament (però no únicament) perquè el potencial encara té molt camí per recórrer. Això és vàlid pels ajuts ja atorgats, però sobretot també pels que vindran. El retorn d'aquest tipus de recerca centrada en el pacient, o recerca en implementació és alt en la potenciació de la professió i en la millora del sistema de salut.

Metodològicament, el present estudi ha hagut de fer front als reptes habituals en qualsevol avaluació de l'impacte de la recerca. La qüestió del decalatge temporal s'ha abordat adoptant un temps prudent mínim entre l'acabament de l'ajut i el moment de l'estudi; de cara a futurs estudis, seria recomanable continuar traçant els casos estudiats per tal d'identificar impactes a més llarg termini. La qüestió de l'atribució o contribució entre la recerca (o l'execució de l'ajut) i els impactes és potser la més delicada. Normalment, la manera d'abordar aquest repte metodològic és a través de la triangulació amb terceres fonts d'informació (com podrien ser els informants clau). Aquesta és una debilitat palesa de l'informe i que de cara a futures exploracions seria important d'abordar. Molt semblant és la qüestió del contrafactual (què hauria passat si no hagués existit el PERIS?), que de nou es resol amb l'enfocament d'il·lustrar 30 casos que en cap cas volen servir per a representar la totalitat del que ha suposat el PERIS, sinó una il·lustració dels mecanismes que aquest ajut ha contribuït a promoure en el si de les persones professionals, el sistema de salut i la salut dels ciutadans i pacients.

Les sessions SARIS per a persones beneficiàries del PERIS d'infermeria, orientades a **l'empoderament per fomentar impacte de la recerca duta a terme i per posar en valor la recerca feta o en curs** van tenir molt bona acceptació. Si bé és possible que la participació en aquestes sessions fos un aspecte motivacional per a participar en l'estudi, també és probablement cert que una part significativa de beneficiaris/àries que haurien volgut participar en l'estudi no poguessin per la manca de temps. De cara al futur, i tenint en compte que en molts casos les persones beneficiàries intenten enllaçar ajuts i que **algunes persones beneficiàries tot just ara estan arribant a la fase de publicació, un aspecte que es podria fomentar és la qüestió de la planificació estratègica de les publicacions** que es fan, que no només tingui en compte el prestigi de la revista o entorn on es publica, sinó també l'audiència. D'altra banda, la planificació també hauria de tenir en compte els aspectes relacionats amb les diferents categories de "publicació en obert".

Referències

Adam P, Ovseiko PV, Grant J, Graham KEA, Boukhris OF, Dowd AM, Balling GV, Christensen RN, Pollitt A, Taylor M, Sued O, Hinrichs-Krapels S, Solans-Domènech M, Chorzempa H; International School on Research Impact Assessment (ISRIA (2018) ISRIA statement: Ten-point guidelines for an effective process of research impact assessment. Health Res Policy Syst. 2018;16:8.

Adam P, Solans-Domènech M, Pons JMV, Aymerich M, Berra S, Guillamón I, Sánchez E, Permanyer-Miralda G (2012) Assessment of the impact of a clinical and health services research call in Catalonia, Research Evaluation, Volume 21, Issue 4, October 2012, Pages 319–328.

Adam P (2024) Impacte de la recerca: Conceptes, reptes i bones pràctiques. En: Estat de la Ciència a Catalunya. Fundació Catalana per la Recerca i la Innovació.

Adam P (2023). La reforma de la evaluación de la investigación: nuevas oportunidades para la investigación en cuidados. Pp 128-133. En: Domínguez-Alcón C, Busquets Surribas M, Cuxart Ainaud N, Ramió Jofre A. Cuidado y ética del cuidado: Necesidades y evidencias para investigar y avanzar. Colección: Seminario ética y valores del cuidar. Número 4 Edicions: Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Barcelona (COIB). Barcelona, Noviembre de 2023

Boni, A., Molas Gallart, J., Méndez, PF, Terrazas, P; Schot, J., Alvial-Palavicino, C. (2020) Metodología para la evaluación formativa con resultados transformadores.

Brannnellu T i Barnes M. Researching with care. Applying feminist care ethics to research practice, Bristol University Press, 2022

Campo-Osaba MA, Ferrús-Estopà L, Fuentelsaz-Gallego C, Gea-Sánchez M, Herrera-Vílchez T, Juandó-Prats C, et al. La recerca infermera en cures de la salut a Catalunya. Barcelona, Departament de Salut. Secretaria d'Estratègia i Coordinació; 2011.

Canadian Academy of Health Science. Making and impact. A preferred framework and indicators to measure returns on investment in health research. Ottawa; 2009.

Domínguez-Alcón C, Busquets Surribas M, Cuxart Ainaud N, Ramió Jofre A. Cuidado y ética del cuidado: Necesidades y evidencias para investigar y avanzar. Colección: Seminario ética y valores del cuidar. Número 4 Edicions: Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Barcelona (COIB). Barcelona, Noviembre de 2023.

Frank C, Nason E. Health research: measuring the social, health and economic benefits. Canadian Medical Asociation Journal. 2009;180(5):528–34.

Gea M. Consolidar conocimientos y capacidad de influir. En: Domínguez-Alcón C, Busquets Surribas M, Cuxart Ainaud N, Ramió Jofre A. Cuidado y ética del cuidado: Necesidades y evidencias para investigar y avanzar. Colección: Seminario ética y valores del cuidar. Número 4 Edicions: Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Barcelona (COIB). Barcelona, Noviembre de 2023

Ghosh B, Kivimaa P, Ramirez M, Schot J, Torrens J. Transformative outcomes: assessing and reorienting experimentation with transformative innovation policy. Science and Public Policy, Volume 48, Issue 5, October 2021, Pages 739–756.

González-de la Torre H, Díaz-Pérez D, Pinto-Plasencia RJ, Reyero-Ortega B, Hernández-González E, Domínguez-Trujillo C. Actitudes, capacidades y barreras percibidas en investigación de las enfermeras del Servicio Canario de la Salud. Enferm Clin. 2023 Jul-Aug;33(4):278-291.

González-García A, Díez-Fernández A, Martín-Espinosa N, Pozuelo-Carrascosa DP, Mirón-González R, Solera-Martínez M. Barriers and facilitators perceived by Spanish experts concerning nursing research: A Delphi study. Int J Environ Res Public Health. 2020;17:3224.

Health Economics Research Group (HERG), Brunel University, Office of Health Economics (OHE), RAND Europe. Medical Research: What's it worth? Estimating the economic benefits from medical research in the UK. London: Medical Research Council, Wellcome Trust, Academy of Medical Sciences; 2008 Nov.

Hicks D, Wouters P, Waltman L, de Rijcke S, Rafols I. Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research mètrics. Nature volume 520, pages429–431 (2015)

Molas-Gallart J, Boni A, Schot J, Giachi S (2021) A formative approach to the evaluation of Transformative Innovation Policies Research Evaluation, 30 (4): 431-442

Molas-Gallart J, Puay Tang (2011). Tracing "productive interactions" to identify social impacts: an example from the social sciences. Research Evaluation. 20 (3), pp.: 219-226

Morales Asencio JM, Hueso Montoro C, de Pedro-Gómez JE, Bennasar-Veny M. 1977-2017: nursing research in Spain after 40 years in the University. Enferm Clin. 2017;27:314-326.

Moreno-Casbas T, Fuentelsaz-Gallego C, Gil de Miguel A, González-María E, Clarke SP. Spanish nurses' attitudes towards research and perceived barriers and facilitators of research utilization: a comparative survey of nurses with and without experience as principal investigators. J Clin Nurs. 2011;20:1936–1947.

Morris ZS, Wooding S, Grant J (2011).The answer is 17 years, what is the question: understanding time lags in translational research. J R Soc Med. 2011 Dec;104(12):510-20. doi: 10.1258/jrsm.2011.110180. PMID: 22179294; PMCID: PMC3241518.

PERIS 2016 2020: Pla Estratègic de Recerca i Innovació en Salut. Barcelona: Direcció general de Recerca i Innovació en Salut; 2016.

PERIS 2022 2027: Pla Estratègic de Recerca i Innovació en Salut. Departament de Salut. Subdirecció general de recerca i innovació en salut. 2022

Sistema d'Avaluació de la Recerca i Innovació en Salut (SARIS). Barcelona: Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya; 2018.

Salter AJ, Martin BR. (2001) The economic benefits of publicly funded basic research: a critical review. Research Policy. 2001 Mar 1;30(3):509-532.

Solans-Domènech M, Gavaldà N, Permanyer-Miralda G, Radó N, Vizcaíno E, Adam P (2019) Estudi exploratori de l'impacte de la recerca a l'Hospital Universitari Vall d'Hebron. Monogràfic del SARIS núm. 5. Sèrie sobre Recerca que Transforma. Barcelona: AQuAS; 2019.

Solans-Domènech M, MV Pons J, Rodríguez-Valiente N, Salvat-Plana M, Radó-Trilla N, Adam P (2018) Com ha anat el primer PERIS d'infermeria. Anàlisi de l'impacte immediat i directe de la recerca infermera del PERIS 2017 Monogràfic del SARIS núm 4. Sèrie sobre Recerca que Transforma. Barcelona: AQuAS; 2018.

Solans-Domènech, M., Adam, P., Guillamón, I. et al. (2013) Impact of clinical and health services research projects on decision-making: a qualitative study. Health Res Policy Sys 11, 15.

Spaapen, J., & van Drooge, L. (2011). Introducing 'productive interactions' in social impact assessment. Research Evaluation, 20(3), 211–218.

SPARC, PLOS, OASPA. How Open Is It? L'espectre de l'accés obert.2014

Tíscar-González V, Blanco-Blanco J, Orruño-Aguado E, Moreno-Casbas T. Strengths, weaknesses, opportunities, and threats for nursing research in the Basque Country. Enferm Clin (Engl Ed). 2023;33:167.

Subirana-Casacuberta M. Apuntes de investigación en cuidados. Metas Enferm jul/ago 2020; 23(6): 73-8.

UK Clinical Research Collaboration. Health Research Classification System. Feb 2018

UNESCO (2021) UNESCO Recommendation on Open Science.

Abreviacions

AGAUR: Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca

AQuAS: Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya

CAHS: *Canadian Academy of Health Sciences*

CoARA: *Coalition for the Advancement of Research Assessment*

DAFO: Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats

DORA: *Declaration of San Francisco*

FIS: *Fondo de Investigación en Salud*

HCRS: *Health Research Classification System*

IPA: Infermera de Pràctica Avançada

INVESTEN-ISCIII: *Unidad de Investigación en Cuidados y Servicios de Salud* dins de l'ISCIII

ISCIII: *Instituto de Salud Carlos III*

PERIS: Pla Estratègic de Recerca i Innovació en Salut

SARIS: Sistema d'Avaluació de la Recerca en Salut

SGR: Grups de recerca de Catalunya acreditats per l'AGAUR

Annex I. Aspectes metodològics de l'estudi

Objectius i fonts de dades

L'avaluació de l'impacte de les quatre convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS d'intensificacions d'infermeria i altres professionals plantejava els objectius següents:

- Caracteritzar la recerca promoguda
- Determinar quina ha estat la contribució (o impacte) derivat de la recerca promoguda en l'avenç en el coneixement, en la capacitació, en la presa de decisions informades i en els guanys en salut.
- Analitzar les interaccions i contribucions a l'impacte per tal d'extreure'n lliçons que permetin continuar avançant en la promoció d'aquest tipus de convocatòries d'intensificació per a la recerca de professionals d'infermeria.

S'ha conduït un estudi qualitatiu, pel qual s'han dut a terme diferents aproximacions metodològiques per a la recollida d'informació i anàlisis de les dades. En la taula s'identifiquen les fonts d'informació que han estat objecte d'anàlisis per elaborar els continguts de les diferents seccions.

	Entrevistes a informants clau	Bases de dades AQuAS	Qüestionaris a beneficiaris/àries del PERIS
Fonts d'informació			
Contextualització de la recerca infermera	●		
La recerca promoguda a través del PERIS		●	
L'impacte de la recerca	●		●
Reptes de futur	●		

Aproximacions en la recollida de dades

Bases de dades internes d'AQuAS i altres fonts

S'ha realitzat una descripció de la recerca finançada mitjançant les dades disponibles en les bases de dades d'AQuAS de les quatre convocatòries. Les bases de dades d'AQuAS contenen informació de la persona beneficiària, la institució beneficiària i el títol i resum de la proposta feta.

Tesis doctorals

S'ha fet una cerca de les 107 persones beneficiàries a TDX Tesis Doctorals en Xarxa[21] per determinar el nombre de persones que van publicar la tesi un cop finalitzats els ajuts.

Entrevistes a informants clau

Es van realitzar una sèrie d'entrevistes a informants clau del sistema en l'àmbit d'infermeria i planificadors de recerca per entendre quina és la seva percepció sobre l'impacte de l'instrument en el sistema, les oportunitats que ha generat i l'espai de millora. Es tracta d'una mostra intencionada i selectiva, es van seleccionar informants amb posicions de lideratge al sistema que tenen un llarg recorregut i visió sistèmica tant de la recerca en salut i en cures, com de la carrera professional d'infermeria. S'han realitzat 7 entrevistes semiestructurades a dues tipologies d'informants clau:

- 3 **planificadors de recerca** del Departament de Salut responsables del disseny i desplegament de les convocatòries del PERIS.
- 4 **expertes en l'àmbit de la recerca infermera** de Catalunya vinculades de manera directa o indirecta amb les convocatòries d'intensificació d'infermeria.

Es va utilitzar un guió d'entrevista específic per a cada grup d'informants. Les entrevistes, que duraven entre 1 h i 30 minuts i 2 h es van realitzar durant els mesos de maig a juliol de 2023, van ser gravades i, posteriorment, transcrites per a la seva anàlisi. D'altra banda, als entrevistats que van acceptar a participar, se'ls va proporcionar informació sobre els objectius del projecte, se'ls va sol·licitar autorització per gravar l'entrevista i se'ls va garantir la confidencialitat.

Qüestionaris a beneficiaris/àries d'ajuts i casos d'impacte

Qüestionaris

Es van enviar qüestionaris als beneficiaris de les intensificacions el juny del 2023, amb l'objectiu de recollir informació sobre la recerca finançada, els canvis experimentats a escala individual, l'aplicació de la recerca i el camí cap a l'impacte. La mostra d'estudi està constituïda pels 107 beneficiaris/àries que han obtingut 127 ajuts d'intensificació durant el període 2017-2021 repartits en 4 convocatòries del PERIS. El qüestionari consistia en una bateria de preguntes obertes sobre la recerca i el seu impacte durant el període d'intensificació, estructurades a través de l'anomenat *Impact Pathway,* un model lineal que representa el camí des dels resultats de la recerca fins a l'impacte.

Casos d'impacte

Al final del qüestionari hi havia una plantilla del camí cap a l'impacte, on el beneficiari podia escriure un relat sobre la transició des de la recerca realitzada fins a l'impacte d'aquesta a partir de la informació recollida en l'*Impact pathway* del qüestionari. En la plantilla hi havia els següents camps: títol de la narrativa, descripció de la recerca desenvolupada, referències a la recerca, detalls de l'impacte de la recerca i referències de l'impacte.

[21] https://www.tesisenred.net/

Anàlisis de dades

Bases de dades d'AQuAS

S'ha fet una anàlisi de les dades contingudes a les bases de dades de l'AQuAS quant a persona beneficiària, tipus d'institució a què pertany i tipus de recerca desenvolupada quant a temàtiques i aproximacions metodològiques.

Entrevistes a informants clau

Per a l'anàlisi de les entrevistes, es va portar a terme una anàlisi temàtica reflexiva. En primer lloc, es va fer una anàlisi preliminar del contingut, llegint i reflexionant per formular resultats preliminars. Després, es van codificar els continguts amb l'objectiu d'identificar temes i subtemes principals amb el programari Dedoose. Al llarg de l'informe només s'utilitzen aquells extractes que millor il·lustren aquelles concepcions que es consideren més rellevants i/o que són àmpliament compartides. Els extractes seleccionats es troben al llarg del document representats en cursiva i entre cometes baixes.

Qüestionaris

Les respostes de cada bloc de *l'impact pathway* es van analitzar per separat amb el programari Dedoose, categoritzant-les i agrupant-les posteriorment per identificar els principals tipus de productes, interaccions, "*outcomes*" i nivells d'impacte. Aquesta informació es va caracteritzar a partir dels cinc nivells d'impacte que defineix el model CASH (CAHS 2009, Frank C i Nason E, 2009): avenç en el coneixement, capacitació, presa de decisions informada, guanys en salut i guanys socioeconòmics (vegeu secció 3.1), i afegint-hi, també, una caracterització de les interaccions que s'identificaven entre beneficiaris i actors clau.

Casos d'impacte

En una primera fase, es va dur a terme una anàlisi temàtica (*data-driven*) dels 30 casos d'impacte individualment per identificar tant els "*outcomes"* com els impactes descrits en el text. Això va permetre identificar la gran diversitat d'"*outcomes"* i impactes en els 30 casos. En una segona fase, es va fer una anàlisi temàtica per agrupar i categoritzar tots els "*outcomes"* i impactes identificats segons el model conceptual d'avaluació d'impacte adoptat per l'AQuAS.

Limitacions metodològiques de l'estudi

Els estudis d'avaluació de l'impacte de la recerca tenen reptes metodològics importants que cal tenir en compte (Adam P et al, 2018). En el cas d'aquest estudi, les limitacions identificades són les següents:

- Els estudis d'avaluació de l'impacte de la recerca tenen reptes metodològics importants que cal tenir en compte (Adam P et al, 2018). En el cas d'aquest estudi, les limitacions identificades són les següents: **el nombre de casos d'estudi** analitzats. L'avaluació d'impacte s'ha fet amb una submostra de 30 casos d'estudi sobre un total de més de 100 ajuts (alguns van repetir beneficiari). Aquest número no és suficient per a extreure'n inferències estadístiques, però sí que és vàlid per a la il·lustració de casos que es fa en aquest document.

- **Biaix de selecció en la mostra analitzada**. Hi ha el risc que els 30 casos d'impacte analitzats no representin el comportament de la totalitat d'ajuts atorgats. És probable que els beneficiaris que han participat voluntàriament en l'enquesta tinguin resultats més positius en l'aplicació de la

recerca, que aquells que no han respost. Per tant, mentre que els 30 casos analitzats sí que serveixen per il·lustrar bones pràctiques del procés de la recerca fins a la seva aplicació, en cap cas proporcionen una imatge completa de l'impacte global dels ajuts PERIS d'intensificacions.

- **Impactes no verificats**. Els casos d'impacte analitzats es van recopilar mitjançant qüestionaris dirigits als beneficiaris. Normalment, les avaluacions d'impacte amb rigor introdueixen mecanismes per a verificar o corroborar que realment els impactes s'hi han produït, a través de triangulació d'informació. Per exemple, les "narratives d'impacte" requereixen fonts de corroboració i són avaluades per parells. En aquest estudi, les il·lustracions dels 30 casos d'impacte que es presenten es basen en la informació reportada pels beneficiaris dels ajuts. Es tracta de percepcions no corroborades i, per tant, hi pot haver subjectivitat.

- **La percepció dels enquestats sobre el concepte d'impacte no acadèmic de la recerca** (o "*impact literacy"* en anglès). Previ a la recollida de dades a través dels qüestionaris, els beneficiaris del PERIS van rebre formacions sobre impacte de la recerca a través de les sessions SARIS. Tot i això, es va trobar que en un nombre de casos hi havia diferents percepcions sobre el concepte d'impacte de la recerca, donada la complexitat d'aquest concepte i del camí cap a l'impacte.

- El **temps transcorregut** des de la finalització de la recerca fins al moment d'aquesta avaluació. És important considerar que en les avaluacions d'impacte s'ha de deixar passar el temps suficient perquè l'impacte es pugui produir. També cal tenir en compte que a vegades els impactes es produeixen de l'encadenament de projectes, o derivats d'una línia de recerca. En el cas d'aquest estudi, la recollida d'informació es va fer durant el 2023. Per tant, el temps transcorregut entre la concessió de l'ajut i les dades sobre l'impacte va entre 2 i 7 anys. També és important destacar que la pandèmia va imposar la necessitat de prioritzar la tasca assistencial, fet que va provocar que les infermeres es reincorporessin a les seves funcions assistencials. Aquesta situació també ha tingut una repercussió en la recollida de dades, l'organització dels serveis, entre altres aspectes operatius i logístics, que poden haver influït en els resultats i impactes observats. Cal, doncs, tenir en compte que podria donar-se el cas que es produeixin més impactes amb posterioritat a la recollida de dades d'aquest estudi.

- L'**atribució** (causal) o **contribució** de l'impacte als projectes de recerca desenvolupats. Associar un canvi o impacte fora de l'àmbit acadèmic a un determinat projecte de recerca és un repte metodològic que no s'ha abordat en aquest estudi. Tanmateix, cal reconèixer en tot moment que els canvis identificats (impactes) poden estar influenciats per molts altres factors. En aquest estudi, per tant, no es pretén haver identificat atribucions directes sinó més aviat possibles contribucions.

- **L'assumpció de linearitat** implícita és, sense cap dubte, una simplificació de la realitat que no sempre es compleix. Aquesta assumpció està implícita tant en el model conceptual CAHS utilitzat, com en les plantilles del camí cap a l'impacte (*impact pathway*) sobre les que es va recollir la informació dels 30 casos. De fet, els nous models d'impacte de la recerca trenquen amb aquesta linearitat i introdueixen interaccions multidireccionals entre actors científics i actors socials, més adients en el context dels nous paradigmes de ciència oberta, dels *Living Labs* i els ecosistemes de coneixement que s'impulsen des del segle XXI.

Annex II. Recerca promoguda durant el període dels ajuts 2017-2021

	Títols dels projectes de la recerca promoguda
1	Avaluació d'una intervenció mínima-massiva en ancians hospitalitzats amb disfàgia orofaríngia
2	El confort del pacient crític pediàtric: adaptació transcultural i validació de la *Comfort Behavior Scale*
3	Parametrització i industrialització de les dietes de textura modificada per a millorar el maneig hospitalari, sociosanitari i residencial, així com reduir les infeccions respiratòries, millorar l'estat nutricional i la qualitat de vida dels pacients ancians amb disfàgia orofaríngia.
4	Pràctica infermera en el maneig del dolor en persones grans amb demència
5	Impacte dels factors de l'entorn de la pràctica infermera en els resultats de les infermeres i dels pacients quirúrgics
6	Intervenció d'infermeria en educació nutricional de pacients amb insuficiència cardíaca
7	Programa d'educació terapèutica per a pacients amb atròfia multisistèmica (AMS) i els seus cuidadors
8	Efectivitat de la intervenció educativa mitjançant un programa estructurat, dirigit a pacients de 10 a 18 anys postoperats d'escoliosi idiopàtica
9	Desenvolupament de proves de validesa d'un instrument per a la mesura de les pràctiques d'autocura de la població infantil i adolescent sana
10	Avaluació del model d'atenció de les infermeres de la Unitat Funcional de Mama (UFM) de l'Institut Català d'Oncologia (ICO) de l'Hospitalet de Llobregat
11	Valoració de l'eficàcia d'un programa d'exercici físic domiciliari en pacients amb insuficiència renal crònica avançada i terminal
12	Cost-eficàcia d'un apòsit de cobertura quirúrgica estàndard versus apòsit en ambient humit en l'evolució de la ferida quirúrgica de pacients amb pròtesi de genoll
13	Avaluació programa *iFightDepression* (iFD), un programa d'autoajuda en línia per al tractament de la depressió lleu i moderada
14	Implementació d'un programa de rehabilitació precoç per al pacient amb trasplantament pulmonar: Des de l'UCI a casa.
15	Implementació de l'escala *modified Yale Preoperative Anxiety Scale* en la pràctica clínica diària, per a avaluar l'ansietat prequirúrgica dels nens de 2 a 12 anys
16	Insuficiència cardíaca avançada: Experiència amb la malaltia i model de gestió d'atenció al pacient
17	Preparació del material educatiu adient per a pacients per tal de poder crear una aplicació àgil, entenedora i motivadora per a ells; i inclusió dels pacients en l'estudi
18	Hidroxietilalmidó al 6 % per a la prevenció de complicacions de l'analgèsia peridural en treball de part
19	Avançant en la prestació de les intervencions per deixar de fumar als hospitals: la força dels projectes organitzacionals que apliquen els conceptes de la ciència de la implementació
20	SLT002; grup de recerca en tecnologies de la informació i comunicació en atenció primària (TIC-AP). SLT008; infermera d'atenció primària i comunitària; activitats preventives dirigides a la comunitat i ús de tecnologies de la informació i comunicació
21	Programa d'educació sanitària infermera per millorar l'adherència terapèutica en pacients majors de 75 anys amb síndrome coronària aguda amb elevació del segment ST
22	Qualitat de vida relacionada amb la salut i resultats sensibles a intervencions infermeres en pacients ingressats a Cures Intensives que han requerit ventilació mecànica
23	Efectivitat de les estratègies de distracció per al maneig del dolor en nens
24	Una activitat formativa envers la identificació d'asincronies als professionals d'infermeria pot influir en la incidència de pneumònia associada a la ventilació mecànica (NAVM)
25	Validació del registre del conjunt mínim bàsic de dades per a la prevenció, diagnòstic i tractament de la insuficiència venosa crònica (IVC) utilitzant el mètode Delphi
26	Disseny d'un qüestionari per a la mesura del risc de lesió per caiguda del pacient amb malaltia crònica, durant l'ús de recursos sanitaris sense ingrés
27	Avaluació d'un model innovador d'atenció integrada per a persones amb malaltia crònica i les seves cuidadores
28	Efectivitat d'una intervenció motivacional infermera via telefònica en pacients fumadors amb malaltia de Crohn

	Títols dels projectes de la recerca promoguda
29	La coordinació de l'atenció social i sanitària en persones grans amb comorbiditat
30	Implementació del desplegament regional d'un programa per a la realització d'espirometria forçada amb certificat de qualitat
31	Atenció precoç en el diagnòstic d'infart agut de miocardi: impacte d'una intervenció educativa i organitzativa
32	Eficàcia de la teràpia de pressió negativa d'un sol ús incisional en la prevenció de complicacions de ferida quirúrgica en pacients pediàtrics sotmesos a cirurgia d'escoliosi no idiopàtica
33	Disseny i validació d'un instrument per mesurar la intenció de fer servir contencions mecàniques a les unitats de cures intensives
34	Desenvolupament i coordinació d'una estratègia activa per a la implementació dels programes INDI i DROP per a la millora de la depressió i el dolor en atenció primària
35	Avaluació de diferents tractaments de potenciació muscular en la rehabilitació postmeniscectomia de genoll
36	Una plataforma mòbil asíncrona basada en text (XatJove Anoia) per a la prestació de serveis de salut a adolescents: estudi quasiexperimental
37	Construcció del mapa de cures de les persones candidates a trasplantament renal
38	Millora d'aspectes tècnics d'un nou sistema digital per a la mesura i seguiment de les ferides i implementació d'una base de dades per a assegurar-ne el millor seguiment i emmagatzematge de dades
39	Intervenció sobre el tabaquisme en la població amb trastorn mental greu
40	Intervenció de la infermera en l'epilèpsia: satisfacció del pacient i eficàcia de l'empoderament
41	Intervenció grupal psicoeducativa realitzada per infermeres d'atenció primària en pacients amb depressió i comorbiditat física
42	Factors individuals de complexitat de cures en pacients hospitalitzats associats a reingressos i esdeveniments adversos
43	Implementació del programa INFADIMED® en escoles de les poblacions de la DAP Costa de Ponent
44	Utilitat del nas electrònic en l'estudi del Microbioma Respiratori en la malaltia pulmonar obstructiva crònica, relació amb la resposta immune pulmonar i sistèmica
45	Validació d'un escut de seguretat per reservoris venosos subcutanis en població juvenil
46	Dissenyar, implementar i avaluar el portal Salut i Escola 2.0, per a la promoció de conductes saludables en adolescents
47	Validació sistema informàtic per a l'automesura de la pressió arterial BP CONTROL
48	Valoració multidimensional de la fragilitat a l'atenció primària
49	Avaluació d'un programa de seguiment infermer a les persones amb risc de suïcidi
50	Factors que contribueixen a millorar resultats obstètrics i perinatals en dones sanes. Proposta de *a-birthperform* app per professionals
51	Estudi de l'impacte de la disfunció social de pacients amb trastorns psicòtics incipients
52	Avaluació de biomarcadors inflamatoris i metabolòmics en el tractament de rehabilitació del genoll
53	Estudi de la neurofisiologia anorectal en dones amb incontinència fecal. Efecte d'un nou tractament rehabilitador basat en la neuroestimulació magnètica no invasiva cerebral o medul·lar sobre la fisiologia, la severitat clínica i la qualitat de vida
54	Efectivitat de la titulació de fàrmacs per part de la infermera especialitzada en pacients amb insuficiència cardíaca (IC)
55	Impacte dels canvis en la composició corporal en pacients amb càncer de cap i coll durant el tractament amb immunoteràpia
56	Coordinació entre nivells assistencials i continuïtat del procés en programes de cribratge de càncer: atenció centrada en el pacient
57	Validesa d'un mètode de monitoratge de la pressió arterial d'una hora enfront dels mètodes habituals: estudi d'avaluació de tecnologia diagnòstica i de l'experiència del pacient
58	Valoració infermera i factors de risc en la determinació de riscos de delírium en el pacient hospitalitzat
59	Avaluació de la creació d'una app mitjançant un estudi sobre les narratives de temptatives autolítiques i els seus factors de risc en una unitat de salut mental
60	Atenció psicoemocional a la família que viu una situació de mort a urgències
61	Efectivitat de la titulació de fàrmacs per part de la infermera especialitzada en pacients amb insuficiència cardíaca (IC)
62	Incidència de les complicacions de l'accés venós perifèric en la població diabètica tipus 2. Anàlisi dels factors de risc i estudi comparatiu de dos dispositius perifèrics

	Títols dels projectes de la recerca promoguda
63	Dolor i disparèunia en relació amb la musculatura lesionada en un part eutòcic
64	Experiències estressants dels pacients sotmesos a ventilació mecànica ingressats a la Unitat de Cures Intensives
65	Avaluació i promoció de la resiliència en nens i adolescents. Anàlisi de les propietats psicomètriques de la versió espanyola de l'escala CYRM-32. Disseny del programa d'intervenció
66	Conèixer les reaccions dels cuidadors de pacients en demència en un context espanyol i europeu
67	Comparació de 4 apòsits preformats amb l'apòsit convencional de teixit no teixit i gases en la cura de ferides per cirurgia ortopèdica primària d'artroplàstia total de maluc i/o genoll: assaig clínic aleatoritzat
68	Adherència a tractaments crònics en adolescents: exploració fenomenològica
69	Disseny i avaluació d'un protocol estandarditzat pel pronòstic de dependència a l'alta hospitalària d'un episodi d'ictus
70	Anàlisi qualitativa dels factors que influeixen en la sostenibilitat de la implantació de guies de pràctica clínica als hospitals universitaris Arnau de Vilanova i Santa Maria, i la Facultat d'Infermeria de Lleida
71	Intervenció infermera grupal sobre l'abordatge del tabaquisme en serveis de salut mental i seguiment als 3, 6 i 12 mesos
72	Intensificació d'una infermera per a fer un treball de recerca sobre la relació de la condició física amb la fragilitat i la por de caure en dones majors de 60 anys físicament actives que viuen a la comunitat
73	Valoració de l'estat nutricional i la seva relació amb la funció cognitiva, conductual i funcional de les persones amb malaltia d'Alzheimer
74	Costos i recursos utilitzats en l'atenció de les persones amb demència en dos àmbits de residència: domiciliari i institucional
75	Intervenció coordinada d'una unitat clínica de ferides hospitalària amb les àrees bàsiques del seu territori per millorar els resultats d'atenció a les ferides complexes
76	Intervenció e-Health per a millorar la salut mental perinatal
77	Eficàcia d'un programa d'intervenció en estil de vida saludable en pacients bipolars amb sobrepès
78	Impacte del tabaquisme en el pacient amb malaltia pulmonar obstructiva crònica (MPOC) reingressador
79	Disseny i validació d'un ítem específic per a l'adequació de l'administració de les escales de valoració del risc de presentar úlceres per pressió (EVRUPP)
80	Implementació territorial i avaluació d'un programa pacient expert per millorar l'empoderament i la qualitat de vida de les persones amb esclerosi múltiple
81	Construcció de lideratge i condicions laborals de les infermeres i infermers residencials de Catalunya
82	Efectivitat d'una aplicació per a *smartphone* en pacients de cirurgia major ambulatòria
83	Avaluació de la implementació de la ruta de la complexitat integrada del pacient crònic complex de salut mental a la comarca del Pla de l'Estany
84	Recollida de dades i anàlisi del procés d'individualització del pla de cures estandarditzat
85	Anàlisi de costos entre quatre tipus d'apòsits preformats utilitzats en cirurgia d'artroplàstia de maluc o genoll, enfront de l'ús de l'apòsit de gasa convencional
86	Exposició cutània i ocular a productes químics: característiques clíniques i avaluació de l'actuació infermera en l'àrea de descontaminació química d'urgències
87	Avaluació de l'impacte en la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'adherència a l'activitat física saludable després d'un ictus
88	Aplicació d'una intervenció motivacional dirigida a les infermeres per millorar el procés de l'administració i durada dels antibiòtics en un hospital d'aguts
89	Factors predictius de lesió intracranial en els traumatismes cranioencefàlics lleus
90	Impacte de l'aplicació de tècniques d'entrevista motivacional en l'autocura i la qualitat de vida dels pacients amb insuficiència cardíaca del Programa Integrat d'Atenció al pacient amb Insuficiència Cardíaca de l'Àrea Integral de Salut Barcelona Litoral
91	Impacte de programes educatius en l'empoderament del malalt amb càncer de fetge
92	Replantejant el que sempre s'ha fet: Són necessàries les precaucions de contacte per evitar la transmissió intrahospitalària de Klebsiella pneumoniae BLEE?
93	Col·laboració entre el professional d'infermeria i la família d'un nadó amb encefalopatia hipoxicoisquèmica i tractament amb hipotèrmia
94	Eficàcia d'un programa d'exercici físic supervisat en els pacients amb cardiopatia isquèmica al cap de 5 anys de seguiment. Disseny d'un programa de rehabilitació cardíaca a l'atenció primària
95	Avaluació de les propietats psicomètriques de la versió espanyola del qüestionari *Patient Empowerment in Long-term Conditions* per avaluar el grau d'empoderament del pacient amb malaltia crònica

	Títols dels projectes de la recerca promoguda
96	Adaptació transcultural i validació del qüestionari DIVA-CP en malalts amb càncer a Catalunya
97	Impacte del lideratge de les coordinadores a la relació empoderament estructural-compromís (*engagement*) de les infermeres
98	Estudi multicèntric d'avaluació de seguretat i eficàcia de la cura del port-a-cath amb dissolució d'heparina cada 2 mesos versus 4 mesos versus salinització cada 2 mesos, en pacients oncològics
99	Transcripció i anàlisi de les entrevistes realitzades a les usuàries que han parit a l'Hospital del Mar
100	Intervenció d'infermeria de salut mental per tractar les fòbies mitjançant l'ús de la realitat virtual
101	Implantació de les infermeres de pràctica avançada a Catalunya
102	Inclusió i seguiment de pacients a l'estudi SWEET HOME. Resultats preliminars del grup Intervenció l'estudi SWEET HOME
103	Anàlisi i difusió de com la posició de Sims modificada materna afavoreix la rotació de les posicions posteriors fetals durant el part, influint en la disminució dels parts per cesària i augmentant els parts vaginals
104	Efectivitat de l'abordatge específic de la regió suboccipital en pacients amb cervicàlgia crònica amb dèficit de rotació cervical superior
105	Efecte d'una dieta mediterrània complementada amb oli d'oliva extra verge o fruits secs sobre la funció del teixit adipós en persones amb obesitat greu. Funció del teixit adipós sobre la recuperació de pes després de cirurgia bariàtrica: rol de la dieta
106	Ús del llenguatge estandarditzat NIC per a la mesura de la intensitat de cures infermeres a una unitat de crítics
107	Anàlisi de cost efectivitat d'una intervenció de rehabilitació funcional i respiratòria en pacients que reben un trasplantament de progenitors hematopoètics

Annex III. Galeria de casos d'impacte

Aquest annex presenta resums dels 30 casos d'impacte recollits a través dels qüestionaris de les persones beneficiàries dels ajuts. Cada cas mostra una història diferent de com la recerca ha contribuït en canvis, efectes o beneficis ja sigui en clau de capacitació, en clau d'interaccions amb actors clau, d'influència en la presa de decisions o d'impacte en salut. Al peu de cada cas hi ha una referència a la recerca realitzada a partir de la qual s'ha generat l'impacte.

Núm. I

Implementació territorial d'un programa Pacient Expert per millorar l'empoderament i la qualitat de vida de les persones amb esclerosi múltiple

Miguel Ángel Robles Sánchez

Institut de Recerca Vall d'Hebron

L'esclerosi múltiple (EM) afecta aproximadament unes 7.000 persones a Catalunya, resulta essencial implementar intervencions de salut que responguin a les necessitats i demandes relatives a la malaltia i el seu impacte. Els programes de pacient expert faciliten aquest empoderament relacionat amb la salut a través de l'aprenentatge entre iguals. Fins al moment actual no existia un programa per a persones amb EM. El Programa Pacient Expert Catalunya en Esclerosi Múltiple ha permès a 144 persones del territori de Catalunya interactuar amb persones amb la seva mateixa condició de salut.

En intercanviar coneixements i experiències sobre la seva malaltia han trobat solucions entre el grup de pacients per donar resposta als reptes de salut als quals han de fer front en el seu dia a dia. Alhora, en tractar-se d'un programa virtual ha permès, a persones que en altres condicions haguessin declinat participar en el programa, conciliar la intervenció amb la seva vida i reduir barreres d'accés vinculades a les dificultats de transport o a la discapacitat inherent a la malaltia.

Publicació: Robles-Sanchez, M. A., Amil-Bujan, P., Bosch-Farré, C., Coll-Martínez, C., Arévalo, M. J., Anglada, E., Menéndez, R., Montalban, X., Sastre-Garriga, J., Ramió-Torrentà, L., & Bertran-Noguer, C. (2023). An expert patient program to improve the empowerment and quality of life of people with multiple sclerosis: protocol for a multicenter pre-post intervention study. Frontiers in Neurology, 14, 1172640.

Núm. II

Desenvolupament d'un tractament neurorehabilitador no invasiu basat en estimulació magnètica transcranial i translumbosacra per a dones amb incontinència fecal

Lluís Mundet Pons

Consorci Sanitari del Maresme

La incontinència fecal (IF) afecta fins a un 15 % de la població i causa un impacte considerable en la qualitat de vida de les persones. Factors com la debilitat del sòl pelvià, les alteracions en la motilitat colònica i la sensibilitat rectal contribueixen a la capacitat de continència. No obstant això, s'ha observat que la IF també es relaciona amb problemes en les vies cervell-intestí. Els tractaments actuals se centren principalment en la unitat anorectal, però els seus resultats són limitats.

La recerca s'ha centrat a desenvolupar una teràpia basada en estimulació neurològica per abordar la IF. Els primers resultats demostren que les alteracions en les vies nervioses cerebrals i intestinals estan relacionades amb la IF, obrint noves possibilitats de tractament. La recerca encara està en marxa per demostrar l'eficàcia d'aquesta teràpia innovadora.

Publicació: Mundet L, Ortega O, Raventos A, Clavé P. Study of cortico-ano-rectal neurophysiology in women with fecal incontinence. Poster online at Neurogastro 2023. Biennial Meeting of the European Society of Neurogastroenterology and Motility

Núm. III

Millora de la qualitat assistencial a través d'un model d'atenció integrada Salut + Social conjuntament amb el suport a les cuidadores de persones amb problemes crònics de salut

Ester Gavaldà Espelta

Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol

La implementació d'un model d'atenció integrada Salut+Social (S+S) a Amposta per a pacients crònics amb complexitat i fragilitat, ha permès a través de la coordinació entre professionals sanitaris i serveis socials, millorar la qualitat assistencial percebuda pels pacients, augmentant l'adherència al tractament i el reconeixement de la dependència per part de serveis socials. Aquest canvi en la manera de proporcionar assistència ha reduït de manera efectiva la sobrecàrrega de les persones cuidadores, alliberant-les d'una part significativa de les seves responsabilitats.

A més, a través de l'Escola del Cuidar, un programa co-dissenyat i format per grups d'intervenció dirigit a cuidadores de persones amb demència s'ha reduït la sensació de soledat de les persones cuidadores i contribuït a millorar el seu benestar reduint la seva sobrecàrrega. Aquesta recerca ha influït en la implementació d'aquest model a altres regions, convertint-lo en un exemple d'èxit per a l'atenció integrada a Catalunya.

Publicació: Gavaldà-Espelta, E., Lleixà-Fortuño, M. D. M., Aguilar Martín, C., Pozo, M., Ferré-Ferraté, M., Tomàs-Navarro, B., Curto-Romeu, C., Lucas-Noll, J., Baucells-Lluís, J., Gonçalves, A. Q., & Ferré-Grau, C. Integrated Care Model Salut+Social Assessment by Professionals, Informal Caregivers and Chronic or Social Dependent Patients: A Qualitative Study. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2022; 19(23).

Núm. IV

Validació d'un escut de seguretat per reservoris venosos subcutanis en població juvenil

Jordi Torralbas Ortega

Institut d'Investigació i Innovació Parc Taulí

La recerca ha conduït al desenvolupament d'un sistema innovador de protecció dels reservoris venosos subcutanis (RVS) en població infantil i juvenil amb un enfocament en les necessitats de professionals, usuaris i famílies amb qui ha estat codissenyat. Aquest sistema busca la millora de la qualitat de la vida de les persones amb reservoris venosos subcutanis (RVS), permetent-los fer activitats físiques sense molèsties, augmentant la seva seguretat i reduint la càrrega emocional associada als RVS. El projecte va començar com una iniciativa d'innovació infermera i va evolucionar gràcies a les intensificacions PERIS i el suport d'altres entitats que han permès el desenvolupament de diversos prototips i proves de concepte. El producte s'ha protegit amb un model d'utilitat que faciliti la seva comercialització. Actualment, es treballa en una tercera fase del projecte per adaptar el producte a l'ús en entorns hospitalaris, especialment en pacients amb malalties actives. Aquesta col·laboració amb altres centres promet ampliar encara més l'impacte i l'aplicabilitat del producte en benefici de les persones que ho necessiten.

Publicació: Torralbas J, Selvas M, Garrido M, Soler E, Mora A. Validación de un escudo de seguridad para reservorios venosos subcutáneos en población juvenil. 12º Premio ANECORM a un proyecto de investigación. Revista de la Asociación Nacional de Enfermería Coordinadora de Recursos Materiales. 2022.

Núm. V

Implementació d'una intervenció* per la *promoció de la resiliència en adolescents dins del programa de Salut i Escola.

Maria Creta Llistosella

Consorci Sanitari de Terrassa

La resiliència es defineix com un procés dinàmic que implica una adaptació positiva en contextos d'adversitat o dificultats. Durant el període d'intensificació es va desenvolupar i avaluar una intervenció per fomentar la resiliència en adolescents, en el marc del programa Salut i Escola.
La intervenció ha demostrat ser eficaç en la millora de la resiliència dels adolescents i el seu benestar emocional, amb efectes positius observats fins a sis mesos després de la seva implementació. A més, ha potenciat factors protectors com l'autoestima, l'autoreflexió i les habilitats socials.

Actualment la intervenció s'està implementant a les escoles de Catalunya a través del suport de l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària (AiFIC) amb l'objectiu d'ajudar a les infermeres del programa Salut i Escola a aplicar-ho amb èxit.

Publicació: Llistosella, M., Castellvi, P., Limonero, J. T., Pérez-Ventana Ortiz, C., Baeza-Velasco, C., & Gutiérrez-Rosado, T. Development of the Individual and Environmental Resilience Model among children, adolescents and young adults using the empirical evidence: An integrative systematic review. Health & Social Care in the Community. 2022;30, e3277–e3299.

Núm. VI

Canvis en els protocols assistencials i creació d'una unitat de pràctica integrada de rehabilitació cardíaca

Núria Santaularia Capdevila

Althaia, Xarxa Assistencial Universitària de Manresa

La recerca va avaluar l'eficàcia d'un programa d'exercici físic supervisat en pacients amb cardiopatia isquèmica, 5 anys després de l'alta hospitalària, a les comarques del Bages i el Moianès.
El programa d'exercici físic supervisat va mostrar una reducció dels reingressos en pacients amb cardiopatia isquèmica al cap de 5 anys de seguiment. També es va observar una millora en la freqüència i intensitat d'exercici físic entre els participants. Els resultats de la recerca van posar de manifest la necessitat de dur a terme intervencions des de l'atenció primària per mantenir el control de la malaltia.

Aquesta recerca va portar a canvis en els protocols assistencials i a la creació d'una unitat de pràctica integrada de rehabilitació cardíaca generant un impacte positiu en els circuits d'atenció als pacients i en l'organització interna de la institució.

Publicació: Santaularia N, Arnau A, Jaarsma T, Torà N, Vázquez-Oliva G. Efficacy of a supervised exercise training program on five-year readmission rates in patients with acute coronary syndrome. A randomised controlled trial. Rehabilitacion (Madr). 2023 Jan-Mar;57(1):100720.

Núm. VII

Millor coneixement del contingut i importància de l'atenció infermera a persones candidates a trasplantament renal

Guillermo Pedreira Robles

Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques

En les persones amb malalties renals candidates a un trasplantament, és necessari realitzar estudis per avaluar la seguretat i adequació de l'opció de trasplantament, donat que l'obtenció d'un òrgan pot ser incerta. La recerca va analitzar l'activitat d'infermeria ambulatòria en l'atenció de persones amb trasplantament renal a Espanya; va identificar les necessitats de les persones que són candidates a trasplantament renal; i va mesurar l'impacte del paper de la infermera a través dels resultats i experiències dels pacients.

Aquesta recerca ha donat lloc a un mapa de cures estandarditzat per a l'atenció de persones candidates a trasplantament renal. Tot i que encara no s'ha aplicat, aquesta eina facilitarà la mesura de com la tasca infermera influeix en l'atenció a les persones amb malaltia renal crònica que busquen un trasplantament renal i permetrà millorar els tractaments per fer-los més segurs i eficaços.

Publicació: Pedreira-Robles G, Morín-Fraile V, Bach-Pascual A, Redondo-Pachón D, Pérez-Sáez MJ, Crespo M, Falcó-Pegueroles A, Garcimartín P. The role of Advanced Practice Nurses in creating the Kidney Transplant candidate care map (APN-preKT): a convergent-parallel mixed methods research protocol. BMC Nurs. 2023;22(1):44. doi: 10.1186/s12912-023-01193-0.

Núm. VIII

Optimització del tractament de ferides quirúrgiques i establiment d'una unitat de cures complexes

Maria Jesús López Parra

Institut d'Investigació i Innovació Parc Taulí

Durant la recerca es va portar a terme un assaig clínic, juntament amb un estudi de cost-efectivitat per determinar el millor tipus d'apòsit per a les ferides quirúrgiques derivades de les artroplàsties de genoll i maluc.

Els resultats d'aquesta recerca ja s'estan aplicant a l'hospital, utilitzant l'apòsit que va obtenir els millors resultats en aquest tipus d'intervencions. Aquesta aplicació ha millorat l'assistència i ha simplificat el circuit de cures, amb una unificació de criteris per les cures d'aquests processos assistencials.

A més, s'ha creat una consulta de cures complexes a l'hospital que s'ha expandit a totes les cures relacionades amb ferides de traumatologia i s'està estenent a altres especialitats. Aquesta extensió forma part d'un nou projecte que contempla la creació d'una unitat de cures complexes en col·laboració amb els serveis d'atenció primària de l'Àrea Metropolitana Nord. Aquesta unitat tindrà com a objectiu fer una avaluació integral dels pacients amb ferides complexes, desenvolupant un pla de cures personalitzat.

Publicació: López-Parra, M., Gil-Rey, D., López-González, E., González-Rodríguez, E. M., Simó-Sánchez, I., Zamora-Carmona, F., Roqueta-Andreu, L., Arizu-Puigvert, M., Abril-Sabater, D., Moreno-Álvarez, À., López-Bonet, À., López-Hidalgo, G., Costa-Ventura, H., García-Pardo, L., Rico-Liberato, M., García-Borràs, M., Arnal-Leris, M. T., Sianes-Gallén, M., & Vives, R. Open-label randomized controlled trial to compare wound dressings for patients undergoing hip and knee arthroplasty: study protocol for a randomized controlled trial. Trials. 2018; 19(1), 357

Núm. IX

Capacitació de la ciutadania, a través de les tecnologies de la informació i comunicació, per part d'infermeres d'atenció primària i comunitària.

Cristina Rey Reñones

Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol

Durant la recerca s'han portat a terme diversos projectes centrats en l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) per millorar la salut i el benestar de la població a través de capacitar a la ciutadania per una millor gestió de la seva salut. En el cas del projecte *Smartwatch* s'ha portat a terme formació a la ciutadania de Reus en maniobres de reanimació cardiopulmonar (RCP) i ús del desfibril·lador extern automatitzat (DEA) a través del disseny d'una App i una plataforma de resposta. Addicionalment, es va crear una xarxa de voluntaris formats en RCP i ús del DEA, que han participat en estudis de simulació. A conseqüència del projecte, s'han millorat les habilitats de RCP de la comunitat i s'ha reduït els temps d'inici de les maniobres de RCP en situacions d'emergència.

Publicació: Villalobos, F., Del Pozo, A**., Rey-Reñones, C**., Granado-Font, E., Sabaté-Lissner, D., Poblet-Calaf, C., ... & Flores-Mateo, G. Lay people training in CPR and in the use of an automated external defibrillator, and its social impact: a community health study. International journal of environmental research and public Health. 2019; 16(16), 2870

Núm. X

Nou programa d'educació terapèutica per a pacients amb atròfia multisistèmica (AMS) i els seus cuidadors"

Ana Cámara Lorenzo

Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer

El programa en educació terapèutica per a pacients amb atròfia multisistèmica (AMS) ha tingut un impacte significatiu en la millora de la qualitat assistencial. Aquest programa, que consisteix en 8 sessions educatives interdisciplinàries, ha demostrat un alt nivell de satisfacció per part dels pacients i els seus cuidadors, sense cap empitjorament en la seva qualitat de vida durant el seguiment de 4-6 mesos. Aquesta recerca ha destacat la importància de l'educació terapèutica i l'atenció interdisciplinària en l'AMS i ha proporcionat evidència de la seva eficàcia, fins i tot durant la COVID-19.

Arran del projecte, els professionals mèdics estan mostrant una major sensibilització envers l'educació terapèutica, s'han establert consultes formals amb infermeres de pràctica avançada per a l'educació terapèutica i la planificació de cures i s'hi estan derivant pacients amb parkinsonismes atípics com l'AMS. A més, s'ha establert un circuit de derivació de pacients a logopèdia i teràpia ocupacional. D'altra banda, els resultats d'aquest projecte s'han convertit en materials educatius disponibles i s'han compartit amb altres centres sanitaris i pacients afectats.

Publicació: Cámara A, Compta Y, Pérez-Soriano A, Montagut N, Baixauli M, Maragall L, Ludeña E, López de Los Reyes JC, Peri-Cusi L, Fernández N, Villote S, Ahuir M, Grau A, Caballol N, Buongiorno M, Pont-Sunyer C, Puente V, Giraldo DM, de Fabregues O, Garrido A, Navarro-Otano J, Painous C, Sánchez-Gómez A, Muñoz E, Zaro I, Obiang D, Valldeoriola F, Lombraña M, Martí MJ. Effects of COVID -19 pandemic and lockdown on people with multiple system atrophy participating in a therapeutic education program. Parkinsonism Relat Disord. 2021; May;86:78-80.

Núm. XI

Millorar el coneixement sobre la insuficiència cardíaca avançada, l'experiència amb la malaltia i el model d'atenció

Caterina Checa Jiménez

Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol

Els resultats de la recerca han millorat la comprensió de l'experiència dels pacients amb insuficiència cardíaca avançada, alhora que han permès valorar l'impacte de la infermera gestora de casos (GC) en l'entorn d'atenció primària de salut.
La recerca va revelar que el diagnòstic de la malaltia es fa tard, hi ha manca d'informació, els pacients se senten poc capacitats per controlar la malaltia i experimenten símptomes com dolor toràcic, edema i fatiga. A més a més, hi ha discrepàncies entre les recomanacions dels professionals i la capacitat física dels pacients (especialment dones que tendeixen a patir més tristesa i angoixa). El suport social va emergir com a fonamental en l'afrontament de la malaltia.

Quant a l'impacte de la infermera gestora de casos (GC), es va observar una reducció significativa d'hospitalitzacions per diferents causes, així com una millora en la qualitat de vida dels pacients. Després de demostrar que aquest model podria ser cost-efectiu en l'entorn local, amb un llindar de 15.000 € per Any de Vida Ajustat per Qualitat (AVAQ), s'han establert converses amb el Departament de Salut, amb l'objectiu d'influir en les polítiques de salut per a la incorporació de gestores de casos a tots els centres d'atenció primària a Catalunya.

Publicació: Checa C, Canelo-Aybar C, Suclupe S, Ginesta-López D, Berenguera A, Castells X, Brotons C, Posso M. Effectiveness and Cost-Effectiveness of Case Management in Advanced Heart Failure Patients Attended in Primary Care: A Systematic Review and Meta-Analysis. Int J Environ Res Public Health. 2022;19(21):13823.

Núm. XII

Nou inventari per avaluar i prevenir el risc de caiguda en pacients amb malalties cròniques

Esmeralda Molina Robles

Fundació Osona per a la Recerca i l'Educació Sanitàries

A partir de la recerca realitzada s'ha elaborat un inventari per a la detecció de factors de risc de caiguda del pacient ambulatori amb problemes de salut crònics. A partir d'aquest inventari, s'ha generat una proposta individualitzada d'activitats preventives de caiguda que podria ser d'utilitat per reduir el nombre de caigudes i de les lesions associades per aquest segment de població. L'inventari definitiu està compost per 25 ítems distribuïts en 5 dimensions.

La proposta d'activitats preventives individualitzades està dissenyada en funció dels factors de risc que inclou l'inventari. En aquests moments l'inventari es troba en fase de validació. Tot i que els resultats de la recerca encara no s'han aplicat a la pràctica, proporcionen una eina potent per a l'avaluació i prevenció del risc de caiguda en pacients amb malalties cròniques, millorant la seguretat i la qualitat de vida d'aquest grup de població.

Publicació: Molina Robles E. El risc de caiguda del pacient ambulatori amb malaltia crònica: Inventari de detecció de factors de risc de caiguda. Tesi doctoral. 2021. Universitat de Vic. Universitat Central de Catalunya

Núm. XIII

Millora de l'atenció precoç en el diagnòstic d'infart agut de miocardi a través de la capacitació dels professionals

Gemma Berga Congost

Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

La intensificació ha permès realitzar formació al col·lectiu d'infermeria i personal mèdic per millorar el diagnòstic i tractament precoç dels pacients amb sospita d'infart agut de miocardi (IAM) en el triatge d'urgències, i en conseqüència millorar el pronòstic del pacient i la qualitat assistencial del centre en l'atenció a pacients que pateixen un infart agut de miocardi amb elevació del segment ST (IAMEST). Aquesta intervenció formativa va mostrar un increment superior al 50% % en els coneixements dels professionals i es va reportar una satisfacció excel·lent dels assistents amb la intervenció formativa.

Actualment, la recerca es troba en la fase d'anàlisi de dades postintervenció formativa, per avaluar la seva efectivitat sobre els temps de diagnòstic i tractament a l'infart. S'està preparant una nova intervenció formativa per a centres d'atenció primària on l'Hospital de Sant Pau és el seu centre de referència.

En l'àmbit organitzatiu, s'han implementat millores en els circuits assistencials de l'hospital i s'ha actualitzat el protocol del Codi IAM. També s'ha creat material informatiu per a la identificació i el tractament precoç de l'IAM, i s'està gestionant la seva distribució a altres hospitals.

Publicació: Berga Congost G, Brugaletta S, Valverde Bernal J, Márquez López A, Ruiz Gabalda J, Garcia-Picart J, Puig Campmany M, Martínez Momblan MA. The importance of organizational variables in treatment time for patients with ST-elevation acute myocardial infarction improve delays in STEMI. Australas Emerg Care. 2021; 24(2):141–146

Núm. XIV

Nou índex per la valoració multidimensional de la fragilitat a l'atenció primària

Juan José Zamora Sánchez

Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol

La recerca ha generat nou coneixement sobre l'ús d'instruments multidimensionals per a la valoració de la fragilitat en el context de l'atenció primària. Aquest enfocament ha permès abordar de manera més efectiva les necessitats d'atenció complexa d'aquesta població fràgil. Amb la recerca s'han identificat sis perfils de fragilitat en persones grans ateses en un programa d'atenció domiciliària. Aquesta classificació ha estat d'utilitat per a la planificació dels plans d'atenció i gestió de recursos d'aquest programa.

D'altra banda, s'ha aprofundit en la validesa de l'ús de l'índex fràgil-VIG i del *Tilburg Frailty Indicator* per a la valoració de la fragilitat. A partir dels resultats d'aquesta recerca, ha crescut l'interès entre els professionals de la salut en la valoració de la fragilitat. A més, amb el Centre de Competències Funcionals de l'Historial Electrònic de Salut (CCF-HES) s'està explorant la possibilitat d'obtenir resultats automàtics de l'índex fràgil-VIG des de les històries clíniques electròniques.

Publicació: Zamora-Sánchez, J.-J., Zabaleta-del-Olmo, E., Fernández-Bertolín, S., Gea-Caballero, V., Julián-Rochina, I., Pérez-Tortajada, G., & Amblàs-Novellas, J. (2021). Profiles of frailty among older people users of a home-based primary care service in an urban area of Barcelona (Spain): An observational study and cluster analysis. *Journal of Clinical Medicine*, *10*(10), 2106

Núm. XV

L'impacte de la composició corporal com a factor condicionant en el tractament de persones amb càncer i la seva recuperació

Lorena Arribas Hortigüela

Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge

La recerca va demostrar que les persones amb menys massa muscular tenen més probabilitats de tenir complicacions durant el tractament oncològic. Per això, és important mantenir o fomentar l'exercici de força i resistència, a més d'una alimentació adequada, des del moment del diagnòstic de càncer i al llarg de tot el procés oncològic. A partir d'aquests resultats, s'ha iniciat un projecte pilot col·laboratiu amb el departament de fisioteràpia de l'hospital i la indústria farmacèutica per desenvolupar i validar càpsules d'exercici físic juntament amb suport nutricional per millorar la composició corporal i la recuperació física després del tractament oncològic A banda, el projecte va servir per sensibilitzar als professionals sobre la importància de l'estat nutricional i de la massa muscular abans de començar els tractaments oncològics. En aquests moments s'està treballant per incorporar la composició corporal a un potencial 'score' per prendre decisions sobre la indicació de medicació especial dins del comitè d'ús compassiu de l'hospital.

Publicació: Arribas L, Plana M, Taberna M, Sospedra M, Vilariño N, Oliva M, Pallarés N, González-Tampán AR, Del Rio LM, Mesia R, Baracos VE. Predictive value of skeletal muscle mass in recurrent / metastatic head and neck squamous cell carcinoma patients treated with immune checkpoint inhibitors. Front Oncol 2021; Jun 25;11:699668

Núm. XVI

Empoderament del malalt amb càncer de fetge a través d'un programa educatiu

Neus Llarch Alfonso

Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer

L'experiència del pacient es considera el tercer pilar de l'atenció de qualitat, i té per objectiu detectar espais de millora alineats amb la medicina basada en el valor i l'atenció centrada en la persona.

La recerca realitzada va valorar l'experiència del pacient d'un programa educatiu per a persones amb càncer de fetge dissenyat per un equip multidisciplinari i liderat per infermeria.

En aquests moments el treball continua amb la mateixa línia de recerca, aprofundint en els aspectes que van prioritzar els pacients: disposar d'informació adaptada a cada pacient, suport psicològic integrat en el procés assistencial, coordinació de l'equip d'hepatòlegs i altres especialistes i espais per resoldre dubtes i cursos de gestió per a cuidadors.

Publicació: Llarch N, Iserte G, Sapena V, Sanduzzi Zamparelli M, Muñoz Martínez S, Burrel M, Barrufet M, Bermúdez P, Darnell A, Forner A, Bruix J, Reig M. Empowerment of liver cancer patients for an improved management of post-embolization syndrome: impact of a nurses educational program. Journal of Hepatology, Volume 73, Supplement 1, 2020, Page S24

Núm. XVII

La pràctica infermera com a factor clau en el maneig del dolor en persones grans amb demència

Alícia Minaya Freire

Fundació Osona per a la Recerca i l'Educació Sanitàries

El maneig del dolor en persones amb demència és un desafiament per a les infermeres. La recerca realitzada durant la intensificació ha generat nou coneixement sobre la pràctica infermera en el maneig del dolor de les persones grans amb demència, identificant barreres i facilitadors i implicant a les infermeres a través d'un procés de recerca participativa.
La recerca va demostrar que la variabilitat en la pràctica infermera està lligada a l'experiència i la formació dels professionals, a la manca de temps i a la falta de protocols específics. També va identificar que la formació planificada i portada a terme per les infermeres augmenta els seus coneixements i contribueix a millorar la seva pràctica en el maneig del dolor en les persones grans amb demència.

D'altra banda, s'ha demostrat que la recerca participativa permet a les infermeres reflexionar sobre la seva pràctica tant a escala individual com col·lectiva i prendre consciència de la importància que té un òptim maneig del dolor. Proporcionar un espai a les infermeres, a través dels grups focals, per discutir sobre la seva pràctica, contribueix a aprendre noves accions amb relació al maneig del dolor i promociona el treball en equip.

Publicació: Minaya-Freire A, Subirana-Casacuberta M, Puigoriol-Juvanteny E and Ramon-Aribau A. Pain management nursing practice assessment in older adults with dementia. Nurs Open. 2021; 00:1–9.

Núm. XVIII

Canvis en el model d'atenció d'infermeria per a millorar la qualitat assistencial de les dones amb càncer de mama

Ana Rodríguez Ortega

Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge

La recerca va millorar la qualitat de l'atenció a les dones amb càncer de mama a través de canvis en el model d'atenció d'infermeria de la Unitat Funcional de Mama (UFM) de l'Institut Català d'Oncologia. El model assistencial de les infermeres de la UFM es va sotmetre a una revisió detallada que va incloure una recerca exhaustiva sobre les competències d'una infermera especialitzada en la cura de dones amb càncer de mama. A partir dels resultats de l'avaluació, es va redefinir el model assistencial de manera que les infermeres arribessin a les pacients abans i després dels tractaments.

Això va millorar la qualitat de vida i la satisfacció de les pacients, especialment per a aquelles amb càncer de mama en estadi precoç i avançat. Un altre aspecte destacable és la generació de coneixement sobre el paper de la infermera especialitzada en càncer de mama, les seves competències i la implementació d'un model assistencial específic. Aquesta contribució va ser fonamental perquè altres centres de salut i professionals de la infermeria considerassin els resultats i les conclusions com a guies per a millorar les seves pròpies pràctiques i models d'atenció.

Publicació: Rodríguez-Ortega A, Ferro T, Pérez X, Pla Farnós MJ, Gil-Gil M, López Ojeda A, et al. Self-assessment of a breast care nursing model within a Breast Unit: learning process and keys to improving breast care. J Clin Nurs. 2023;(May 2022):2722–32.

Núm. XIX

Avenç en la prestació d'intervencions per deixar de fumar als hospitals

Cristina Martínez Martínez

Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge

S'ha desenvolupat amb èxit un model de transferència d'intervencions per deixar de fumar a hospitals, augmentant significativament l'ajuda als fumadors. Aquest projecte organitzatiu ha incorporat un programa en línia creat per la Unitat de Control del Tabac de l'Institut Català d'Oncologia, així com diverses eines d'implementació com protocols, circuits, guies de butxaca i registres, tot aplicant fonaments teòrics de la Ciència de la Implementació.

Mitjançant aquest model de transferència organitzativa, s'ha aconseguit sistematitzar les intervencions i augmentar l'ajuda als fumadors fins a un 80 %.
Aquesta iniciativa ha millorat els coneixements i les habilitats dels professionals de la salut i ha augmentat les derivacions a les consultes per deixar de fumar. La seva aplicació és un pas cap a la promoció de bones pràctiques en altres hospitals de Catalunya, representant una innovació significativa en l'àmbit de la salut.

Publicació: Martínez C, Castellano Y, Andrés A, Fu M, Feliu A, Antón A, Ballbè M, Fernández P, Cabrera S, Riccobene A, Gavilan E, Baena A, Margalef M, Tigova O, Quirós N, Guillen O, Company A, Fernández E. Impact of an online training program in smoking cessation interventions in hospitals. Journal of Nursing Scholarship. 2019 Jul;51(4):449-458.

Núm. XX

Escolta'ns: la veu de les persones grans i fràgils com a motor de transformació en l'atenció sanitària i social

Ester Risco Vilarasau

Fundació Clínic per la Recerca Biomèdica

S'ha validat un instrument per capturar les perspectives de persones grans amb comorbiditats que utilitzen sovint els serveis sanitaris i socials. Aquesta validació ha suposat una major comprensió de les necessitats d'aquest grup i ha influït en la millora de l'atenció que reben.

Els resultats de la validació ha permès als professionals i als responsables de la presa de decisions en els àmbits sanitari i social ajustar les seves estratègies, millorant la qualitat de l'atenció que es proporciona a través d'incorporar les veus individuals dels usuaris que ara en treuen més profit. Els resultats s'han compartit amb comunitats i professionals de l'àmbit sanitari i social involucrats, fomentant converses i canvis a tots els nivells del sistema.

Publicació: Risco, E., Sauch, G., Albero, A., Acar-Denizli, N., Zabalegui, A., Kostov, B., Amil, P., Alonso, A., Rios, A., Martín, J., & Fabrellas, N. Spanish Validation of the "User Reported Measure of Care Coordination" Questionnaire for Older People with Complex, Chronic Conditions. International journal of environmental research and public Health. (2020). 17(18), 6608.

Núm. XXI

Grups psicoeducatius en pacients amb depressió i comorbiditat física liderats per infermeres d'atenció primària

Jaume Martín Royo

Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol

Aquest projecte liderat per infermeres d'atenció primària a Catalunya buscava millorar la remissió i resposta en pacients amb depressió i comorbiditat física mitjançant grups psicoeducatius. S'ha desenvolupat una intervenció que ha estat implementada en 4.628 equips d'atenció primària i ha format més de 100 infermeres, amb un protocol disponible en línia per a professionals interessats.

Això significa que qualsevol professional interessat pot accedir-hi i començar a implementar els grups psicoeducatius, contribuint a millorar la qualitat de l'atenció en aquesta població vulnerable. La recerca també ha permès capacitar i visibilitzar la tasca de les infermeres d'atenció primària conduint grups psicoeducatius i divulgar el material per impartir sessions psicoeducatives; un material actualitzat i basat en la revisió de la literatura actual.

Publicació: Raya-Tena A, Fernández-San-Martin MI, **Martín-Royo J,** Casañas R, Sauch-Valmaña G, Cols-Sagarra C, Navas-Mendez E, Masa-Font R, Casajuana-Closas M, Foguet-Boreu Q, Fernández-Linares EM, Mendioroz-Peña J, González-Tejón S, Martín-López LM, Jiménez-Herrera MF. Effectiveness of a Psychoeducational Group Intervention Carried Out by Nurses for Patients with Depression and Physical Comorbidity in Primary Care: Randomized Clinical Trial. Int J Environ Res Public Health. 2021 Mar 13;18(6):2948

Núm. XXII

Millora del control i prevenció del *risc de suïcidi mitjançant un programa infermer de seguiment*

Judit Pons Baños

Fundació Osona per a la Recerca i l'Educació Sanitàries

S'ha portat a terme l'avaluació del funcionament d'un programa infermer de seguiment a les persones amb risc de suïcidi desenvolupat a Osona per afavorir l'atenció i la vinculació de les persones al servei de salut mental després d'una conducta suïcida. Es va avaluar el funcionament i la percepció dels 306 que havien participat en el programa. Els resultats de la recerca van demostrar que la repetició de conducta suïcida per part de les persones ateses al programa va ser inferior a l'aportada per la literatura. A més, les persones que varen completar el programa van presentar un menor nombre d'hospitalitzacions a psiquiatria, una major adherència al seguiment psiquiàtric ambulatori i una menor repetició de la conducta suïcida que aquelles que no el varen completar. La satisfacció del programa va ser bona i les persones ateses en van destacar l'accessibilitat, la coordinació i la rapidesa en l'atenció. Es va evidenciar que l'atenció primària de salut és fonamental en la prevenció de la conducta suïcida. Els resultats de la recerca han contribuït a consolidar aquest programa d'atenció a la conducta suïcida i fer-lo referent tant al centre com al territori.

Publicació: Pons-Baños, J., Ballester-Ferrando, D., Riesco-Miranda, L., Escoté-Llobet, S., Jiménez-Nuño, J., Fuentes-Pumarola, C., & Serra-Millàs, M. (2020). Sociodemographic and Clinical Characteristics Associated with Suicidal Behaviour and Relationship with a Nurse-Led Suicide Prevention Programme. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(23), 8765.

Núm. XXIII

Millora de la preparació preoperatòria dels pacients quirúrgics ambulatoris mitjançant una aplicació mòbil (PreparatB)

Miriam Armora Verdú

Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Una preparació preoperatòria deficient del pacient és un dels principals problemes de suspensió quirúrgica. Els resultats de la recerca han demostrat que una eina digital creada i liderada per infermeria és efectiva en millorar el compliment d'algunes les recomanacions preoperatòries, com, per exemple, portar un llistat de medicaments prescrits. La implementació de l'aplicació en el circuit de preparació operatòria va tenir bona acollida entre els pacients, ajudant a unificar la informació proporcionada, així com a apoderar-los en la seva pròpia preparació.

Actualment, el projecte està en fase de maduració, s'està treballant per integrar l'aplicació amb els sistemes d'històries clíniques a l'hospital. A més, s'està explorant la possibilitat d'ampliar la seva usabilitat a altres plataformes i d'introduir-la en un ambient hospitalari real. Aquesta iniciativa compta amb el suport del Centre d'Innovació i Tecnologia en Medicina i Salut (CIMTI) per accelerar la seva implementació.

Publicació: Armora Verdú M. Efectivitat d'una aplicació per a telèfon intel·ligent en pacients de cirurgia major ambulatòria. Tesi Doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona. 2022.

Núm. XXIV

Foment de l'activitat física saludable i prevenció secundària de l'ictus a través de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en la rehabilitació postictus

Montserrat Grau Pellicer

Fundació Joan Costa Roma

La recerca es va dur a terme en el marc d'un programa de rehabilitació comunitari dirigit a supervivents d'ictus. Els resultats de la recerca van demostrar que l'ús de les TIC millora l'adherència dels pacients al programa de rehabilitació a la vegada que promou un estil de vida més saludable. Els pacients del programa van mostrar millores significatives en la seva qualitat de vida i cap va experimentar una recaiguda d'ictus durant el seguiment.

Tots els pacients es van encaminar cap a un estil de vida més saludable, incloent-hi una major activitat física, autonomia en les activitats quotidianes i un millor control dels factors de risc cardiovascular. A més, la plataforma digital i l'aplicació van millorar la comunicació entre pacients i professionals de la salut, empoderant els pacients i les seves famílies en la gestió de la seva malaltia.

Publicació: Grau-Pellicer, M., Lalanza, J. F., Jovell-Fernández, E., & Capdevila, L. (2020). Impact of mHealth technology on adherence to healthy PA after stroke: a randomized study. Topics in stroke rehabilitation, 27(5), 354–368

Núm. XXV

La influència de l'entorn laboral de les infermeres peroperatòries en la qualitat dels resultats dels pacients quirúrgics

Amalia Sillero Sillero

Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Aquesta recerca es va centrar a avaluar com els entorns laborals de les infermeres perioperatòries i la qualitat de l'atenció que proporcionen influeixen en la seguretat i satisfacció dels pacients quirúrgics. Els resultats van destacar la importància de millorar les condicions laborals de les infermeres perioperatòries per influir positivament en la seguretat i satisfacció dels pacients quirúrgics.

Un entorn de treball favorable, amb infermeres satisfetes i compromeses, redueix els esdeveniments adversos als pacients i millora la seva qualitat d'atenció. Per tant, millorar les condicions laborals de les infermeres no només beneficia el personal sanitari, sinó que té un impacte directe i positiu en els resultats de salut i satisfacció dels pacients

Publicació: Sillero-Sillero A, Zabalegui A. Safety and satisfaction of patients with nurse's care in the perioperative.Rev.Latino-Am.Enfermagen.2019; 27:e3142.

Núm. XXVI

Optimitzant la prescripció de fàrmacs per infermeres especialitzades en insuficiència cardíaca

Magdalena Nebot Margalef

Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge

La recerca va demostrar que les infermeres especialitzades poden prescriure fàrmacs per a pacients amb insuficiència cardíaca amb èxit i seguretat, millorant la qualitat de la cura dels pacients. Això ha encoratjat altres regions i països a considerar la possibilitat d'incorporar infermeres en la titulació de fàrmacs per a pacients amb insuficiència cardíaca.

A més, la recerca ha contribuït a la creació d'un màster en Infermeria d'Insuficiència Cardíaca a la Universitat de Barcelona, fomentant la formació i l'acreditació d'infermeres per a aquest rol. També s'ha establert un perfil oficial d'infermeres especialitzades en insuficiència cardíaca que ha estat reconegut per les societats d'infermeria i cardiològiques, afavorint el reconeixement institucional d'aquests nous rols.

Publicació: Oyanguren J, García-Garrido Ll. **Nebot-Margalef M**, Pedro Latorre-García, Jesús Torcal-Laguna, Josep Comín-Colet, Julia Roure, José González-Costello, Nicolás Manito, José M García-Pinilla, Yolanda Sánchez-Paule, Alfonso Varela-Román, María Moure, Javier Segovia-Cubero, Teresa Soria, Eunate Arana-Arri, Iñaki Lekuona , Steering Committee on behalf of the ETIFIC research team group. Noninferiority of heart failure nurse titration versus heart failure cardiologist titration ETIFIC multicentre randomized trial. Rev Esp Cardiol. 2021;74: 533–543.

Núm. XXVII

Millora de l'atenció a les ferides complexes a través de la intervenció coordinada entre unitats clíniques hospitalàries de ferides i àrees bàsiques del territori

Marta Ferrer Solà

Fundació Osona per a la Recerca i l'Educació Sanitàries

Mitjançant la coordinació i la formació compartida entre professionals de les unitats clíniques de ferides hospitalàries i quatre de les àrees bàsiques de salut d'Osona, s'ha millorat la valoració i el tractament de les ferides complexes. Aquesta col·laboració ha millorat els coneixements i les competències dels professionals, augmentant la seva seguretat en l'atenció a les ferides. A més, s'ha incrementat l'eficiència del sistema sanitari i ha establert un exemple de model d'integració clínica per a altres regions o àrees de salut.

Un altre aspecte crucial va ser la millora de la percepció dels pacients. La majoria dels pacients va valorar positivament les visites conjuntes fetes per les seves infermeres de referència i les infermeres especialitzades en ferides, contribuint a la satisfacció dels pacients i al seu benestar general.

Ferrer M, Almendros L, Coma Roura R, Palou M, Clapera Cros J, Sureda Vidal H, Otero Viñas M. Intervenció coordinada d'una unitat clínica de ferides hospitalària amb les àrees bàsiques del seu territori per millorar els resultats d'atenció a les ferides complexes. I Jornada Atenció Multidisciplinària. Experiències professionals. Societat Catalana de Gestió Sanitària de l'Acadèmia de ciències mèdiques i l'Associació Cercle de Salut Barcelona. Barcelona. 2018.

Núm. XXVIII

Millora de la descontaminació química en urgències: la infermera com a referent clau

Montserrat Amigó Tadín

Fundació Clínic per la Recerca Biomèdica

L'exposició cutània i ocular a productes químics pot provocar cremades i complicacions greus. A partir dels resultats d'aquesta recerca s'han millorat els protocols d'atenció a les víctimes d'exposició química a l'Hospital Clínic, especialment en descontaminació cutània i ocular, i han dut a la implementació d'un programa de formació continuada per al personal d'infermeria.

Aquesta millora ha augmentat l'eficàcia, l'eficiència i la seguretat del tractament, beneficiant no només els pacients, sinó també l'àrea de descontaminació química del servei d'urgències i les infermeres que hi treballen.

Publicació: Amigó M, Uría E, Canut E, Sánchez J.A, Fernández F, Nogué S. Exposición a productos químicos. Descontaminación cutánea y ocular". Rev ROL Enferm 2018; 41(2): 102-10.

Núm. XXIX

Millor presa en les decisions per la detecció de lesions intracranials en traumatismes cranioencefàlics lleus

Montserrat Soler Sellarès

Althaia Xarxa Assistencial Universitària de Manresa

La recerca ha identificat els factors predictius de lesió intracranial en traumatismes cranioencefàlics (TCE), cosa que ha permès el desenvolupament d'un model que millora significativament la detecció d'aquestes lesions en l'atenció prehospitalària. La detecció precoç de possibles lesions intracranials en pacients amb TCE lleus té una gran importància a l'hora de determinar el tractament i la derivació als hospitals més adequats per atendre els pacients amb la celeritat més gran possible. Aquesta recerca pot contribuir a millorar la seguretat i l'eficàcia de l'atenció prehospitalària per a aquests pacients, contribuint a la millora de la qualitat d'atenció i el seu benestar.

Publicació: Soler-Sellarès M, Portabella Serra A, Mora Yelamos J, Roqueta Egea F, Arnau A, Zorrilla Riveiro J. Características de los traumatismos craneales leves y medidas de seguridad utilizadas en la movilización-inmovilización de pacientes mayores en la atención prehospitalaria. Rescate vial Rev Prof Mater equipos, técnicas prevención y actuación en emergencias Sanit y excarcelación. 2019;2o trimestre(54):14-5.

Núm. XXX

Implementació de les infermeres de pràctica avançada com agents de canvi i salut

Sònia Sevilla Guerra

Fundació Clínic per la Recerca Biomèdica

Els resultats de la recerca han identificat facilitadors i barreres per a la implementació de les infermeres de pràctica avançada (IPA), destacant la comprensió i acceptació del rol per part d'altres professionals de la salut, l'autonomia del rol, i el suport dels gestors i altres actors clau com a elements clau per al seu èxit.
Les dificultats principals inclouen l'oposició interprofessional, la manca de marc legal, la inèrcia de la professió i la resistència al canvi.

La recerca ha contribuït a l'aprovació del rol d'IPA com a part del Pla Estratègic de l'Hospital Clínic de Barcelona. Això ha portat a la creació de plans operatius estandarditzats i plans de desenvolupament professional específics per les IPA. A més, s'han implementat indicadors i quadres de comandament específics per fer seguiment i avaluar les IPA, aquests indicadors són a la intranet de l'hospital, proporcionant una eina clara per al seguiment i la millora contínua. Aquesta implementació ha millorat la qualitat de l'assistència, l'atenció integral, i la promoció de pràctiques basades en l'evidència.

Publicació: Jean E, Sevilla Guerra S, Contandriopoulos D, Perroux M, Kilpatrick K, Zabalegui A. Context and implementation of advanced nursing practice in two countries; an exploratory qualitative comparative study. Nursing Outlook. 2019; 2.424 JCR2017. ISSN: 0029-6554.

L'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS) és una entitat de dret públic adscrita al Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya que actua al servei de les polítiques públiques. L'AQuAS té la missió de generar coneixement rellevant mitjançant l'avaluació i l'anàlisi de dades per a la presa de decisions amb la finalitat de contribuir a la millora de la salut de la ciutadania i la sostenibilitat del sistema de salut de Catalunya. L'AQuAS és fundador de la International Network of Agencies of Health Technology Assessment (INAHTA) i de la International School on Research Impact Assessment (ISRIA), és corporatiu de la Health Technology Assessment International (HTAi), del CIBER d'Epidemiologia. i Salut Pública (CIBERESP), de la Red de Investigación en Servicios Sanitarios en Enfermedades Crónicas (REDISSEC), de la Red de Investigación en Cronicidad, Atención Primaria y Promoción de la Salud (RICAPPS) i és Unitat Associada a INGENIO (CSIC-UPV). L'any 2019 AQuAS va ser reconeguda amb la medalla Josep Trueta al mèrit sanitari per part del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Es recomana que aquest document sigui citat de la manera següent: Vizcaíno E, Villanueva I, Puigcerver L, Solans-Domènech M, Adam P. El valor de promoure recerca infermera. 30 casos d'impacte derivats de les convocatòries d'ajuts en el marc del PERIS 2017-2021. Monogràfic del SARIS núm. 9. Sèrie sobre Recerca que Transforma. Barcelona. Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya; 2024.

Les persones interessades en aquest document poden adreçar-se a:
Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya.
Roc Boronat, 81-95 (segona planta). 08005 Barcelona
Tel.: 93 551 3888 | Fax: 93 551 7510 | https://aquas.gencat.cat

© 2024, Generalitat de Catalunya. Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya

Edita: Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya

Segona edició: Barcelona, Juny 2024

Correcció i maquetació: Àrea de comunicació

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.
La llicència es pot consultar al web de Creative Commons.

Monogràfics del SARIS publicats:

1. Com mesurar la participació en recerca en salut dels actors del sistema? Revisió de la literatura
   Monogràfic núm. 1 - Sèrie sobre Recerca Responsable.
2. Estem preparats per a la participació ciutadana en recerca en salut?
   Monogràfic núm. 2 - Sèrie sobre Recerca Responsable.
3. Participació en recerca: per què i com
   Monogràfic núm. 3 - Sèrie sobre Recerca Responsable.
4. Com ha anat el primer PERIS d'infermeria. Anàlisi de l'impacte directe de l'acció instrumental d'intensificació PERIS 2017.
   Monogràfic núm. 4 - Sèrie sobre Recerca que Transforma.
5. Estudi exploratori de l'impacte de la recerca a l'Hospital Universitari Vall d'Hebron
   Monogràfic núm. 5 - Sèrie sobre Recerca que Transforma.
6. *Women's Advancement and Leadership in the Biomedical Research Centres of Catalonia*
   Monogràfic núm. 6 - Sèrie sobre Recerca responsable.
7. *Women's Advancement and Leadership in the Biomedical Research Centres of Catalonia II*
   Monogràfic núm. 7 - Sèrie sobre Recerca Responsable.
8. Accions de sensibilització sobre la perspectiva de gènere en el contingut de la recerca
   Monogràfic núm. 8 - Sèrie sobre Recerca Responsable.

Els **monogràfics SARIS** van destinats a decisors, professionals i públic no especialitzat amb l'objectiu d'analitzar temes d'actualitat al voltant de la recerca en salut que permetin estimular i fomentar la reflexió.

Salut/ Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya
Generalitat de Catalunya
ingenio CSIC-UPV